

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

I FRÅGA OM

KOMMERS-KOLLEGIH INDRAGNING ELLER FÖRÄNDRADE
ORGANISATION

AFGIFNA

DEN 13 JANUARI 1875

AF

DE TILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMITERADE.

STOCKHOLM
CENTRAL-TRYCKERIET
1875.

Stormächtigste, Allernädigste Konung!

Sedan Riksdagen uti underdånig skrifvelse den 17 sistlidne Maj anhållit, det Eders Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation under förnyad ompröfning och till nästa Riksdag framlägga de

förslag i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda; så har Eders Kongl. Maj:t den 5 derpå följande Juni funnit godt i nåder uppdraga åt undertecknade, i egenskap af ordförande och ledamöter i en särskildt tillförordnad komité, att rörande denna fråga, efter pröfning af alla på densammas lösning inverkan omständigheter, afgifva underdånigt utlåtande och förslag; och få komiterade, som, efter att hafva sammanträdt första gången den 30 sistlidne Juni, nu avslutat sina arbeten, i underdånighet afgifva sålunda anbefalda utlåtande och förslag.

Frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation har, fristående eller i sammanhang med den mera omfattande frågan om en genomgripande förändring af samtliga styrelseverkens organisation, ända från 1809—10 årens riksdag ofta utgjort föremål för så väl regeringens som folkrepresentationens ompröfning. För vinnande af en riktig uppfattning af förstnämnda frågas närvarande ställning torde därför vara erforderligt, att i minnet återkalla det hufvudsakligaste af hvad som efter sagda års riksdag blifvit åtgjort, icke allenast för lösning af frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation, utan äfven för åstadkommande af en lämpligare organisation af förvaltningen i dess helhet. Då emellertid ett, den 26 Maj 1859 afgifvet, underdånigt komitébetänkande om en förändrad organisation af rikets styrelse och förvaltningsverk innehåller en utförlig historik öfver rikets kollegiers uppkomst och utveckling jemte redogörelse för reformarbetet intill den tiden, anse komiterade sig kunna fatta sig temligen kort i den rekapitulation de nu gå att göra.

Kommerskollegium och det under senare tiden dermed införlifvade Bergskollegium inrättades år 1637 genom utbrytning från Kammarkollegium. Åt förstnämnda embetsverk uppdrogos ärenden rörande varuförädlingen och handeln; och till Bergskollegii handläggning hänvisades ärenden rörande bergshandteringen. Kommerskollegium blef emellertid redan år 1680 indraget och åter förenadt med Kammarkollegium, hvaraf det var en afdelning intill år 1711, då det å nyo gjordes till ett från sistnämnda embetsverk fristående kollegium.

I proposition till Rikets Ständers Statsutskott den 5 Juli 1809 förklarade Kongl. Maj:t sig benägen, att företaga alla med riksstyrelsens tillbörliga handhavande förenliga indragningar, och uppdrog åt Statsutskottet att framlägga förslag i sådant syfte. Då Utskottet icke kunde medhinna ett dylikt arbete, hemställde Rikets Ständer i skrifvelse den 3 Januari 1810, att Kongl. Maj:t måtte tillsätta en komité för utarbetande af ett fullständigt förslag, som skulle underställas påföljande Riksdags

pröfning. Sedan derefter yttranden inhemtats från samtliga kollegier och hofrätter rörande de utvägar, som inom dessa verk kunde vara att vidtaga, förordnades den 4 Oktober 1811 ledamöter i komitén. Denna komité afgaf sitt betänkande den 31 Mars 1812, och detsamma öfverlemnades den 12 påföljande Juni till Rikets då församlade Ständers Statsutskott. Komitén hade emellertid endast föreslagit några obetydliga förändringar, enär den ansett sig icke kunna föreslå en rubbning i kollegiernas och embetsverkens genom grundlagen bestämda ställning. Rikets Ständer funno sig därför föranlätne att i skrifvelse af den 24 Juli 1812 anhålla, att en särskild komité måtte tillsättas till utarbetande af en fullständig plan för en enklare, säkrare och mindre kostsam förvaltning af rikets allmänna ärenden. Då det oakadt ingenting åtgjordes för frågans lösning, förnyade 1815 års Riksdag samma anhållan, hvar efter Kongl. Maj:t förordnade om åtskilliga förberedande undersökningar. Någon komité tillsattes likväl icke, och 1817—18 årens Riksdag fann därför nödigt att tillsätta ett särskildt utskott för att utarbeta och uppgifva allmänna grunder, icke allenast för indragning och sammansläende af öfverflödiga embeten och tjenster, utan ock för en förbättrad arbetsmetod. I betänkande af den 6 Maj 1818 angaf Särskilda Utskottet de allmänna grunder, som borde följas af den komité, hvilken fortfarande ansågs vara erforderlig för frågans bringande till ett lyckligt slut. Såsom allmänna grundsatser uttalade Utskottet: att den domsrätt, som tillkom kollegierna, borde öfverflyttas till domstolarne, att den kollegiala styrelseformen icke vore erforderlig, utan snarare hinderlig vid allmänna frågors behandling, och att genom införande af ministerstyrelse vunnnes både större skyndsamhet och möjlighet att till fullo begagna rättigheten att af Statsrådets medlemmar fordra redo för den inre styrelsen. Beträffande särskildt de ärenden som tillhörde Kommerskollegium, ansåg Utskottet, utan att inlåta sig i några detaljer, att desamma kunde öfvertagas af Inrikesministern, och att Bergskollegium borde upphävas och bergshandteringen ställas under en chef, hvilken närmast skulle bero af Inrikesministern. I skrifvelse af den 2 Juli 1818 öfverlemnade Rikets Ständer detta Utskottets förslag, med anhållan, att Kongl. Maj:t ville förordna en komité att genast och verksamt företaga en ny reglering af rikets embeten och tjenster jemte ett förbättradt arbetssätt, så att komiténs förslag måtte kunna vid nästa riksdag för Rikets Ständer framläggas.

I öfverensstämmelse med denna Rikets Ständers uttalade önskan, tillsatte Kongl. Maj:t den 2 Februari 1819 den begärda komitén. I det betänkande, som komiterade afgåfvos den 29 Juni 1822, förklarade de sig icke kunna tillstyrka införandet af ministerstyrelse i ordets egentliga bemärkelse, men ansågo det vara af högsta vikt, att i spetsen för hvarje afdelning af administrationen vore ställd en embetsman, som kunde med öfversigt och kännedom af alla de ämnen och ärenden, som tillhörde hans förvaltning, å ena sidan när som helst därför göra Konungen redo

och å den andra ega tillräcklig myndighet för att med drift och verksamhet vaka öfver administrationens gång inom sitt departement, men utan att kunna efter eget godtfinnande något hufvudsakligt beslut fatta. Under förutsättning att kollegierna icke vidare borde utöfva någon domaremaktt i rättsfrågor äfvensom att angående deras befattning med ämnen af egentligen administrativ art allt hvad som rörde näringarne borde från dem helt och hållet skiljas, ansågo komiterade, att alla sådana till näringarne, allmänna hushållningen och inre ordningen hörande frågor, hvilka i administrativ väg pröfvades och afgjordes, borde inför Konungen af vederbörande departementschef omedelbart och utan kollegiernas mellankommande åtgärd föredragas. I öfverensstämmelse med dessa allmänna grundsatser föreslogo komiterade bland annat:

att Kommerskollegium måtte indragas:

att ansökningar om erhållande af patent, ärenden angående regleringen af rikets marknader, frågor om afgifter, som för varor borde erläggas, mål om nya städers och köpingars inrättande, karantänsanstalter, instruktioner och föreskrifter i handelsärenden för de å utrikes orter tillsatte konsulter, samt alla sådana ärenden i öfrigt, som vore af större omfattning, samt kunde åsyfta ut- och inrikes handelns och sjöfartens samt manufakturers, handtverkeriers och andra inhemska slöjders vidmagthållande och förkofran borde omedelbart tillhöra Konungens pröfning;

att i öfrigt de mål och ärenden, som i administrativ väg af Kommerskollegium afgjordes, borde få upptagas och pröfvas hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande samt besvären öfver sådana beslut omedelbart hos Konungen anföras;

att för handläggning af mindre detaljbefattningar rörande handeln och näringarne måtte under statssekreterarens för Handeln och Finanserna inseende inrättas ett Kommers- och Manufakturkontor, bestående af en chef, en sekreterare, en ombudsman och nödig betjening;

att till detta kontor skulle höra bland annat: kontrollen å statistiska underrättelser rörande handeln och slöjderna samt ordnandet af dessa underrättelser i tabellarisk form, undersökning af handlingar som inlemnades för erhållande af fribref, anstalter till skeppsbrutne och nödstälde sjömans hemförskaffande från främmande orter, tillsyn att hos vederbörande rederier ersättning utsökes för de kostnader, som genom konsulerna användas till förenämnda sjöfolks hemförskaffande, och granskning af konsulernes räkning häröfver;

att statssekreteraren till vinnande af de underrättelser och upplysningar, som han funne nödiga för beredande af de förslag och vidtagande af de åtgärder, hvilka till handelns och slöjdernas lifvande kunde bidraga, skulle ega utse en konselj af erfarne handlande och slöjddikare samt andra kunnige män; dock med skyldighet att underställa valet af ledamöterna Konungens pröfning;

att förvaltningen af manufakturdiskonten och de till manufakturernes befrämjande anslagna medel borde anförtros åt en särskild direktion;

att Bergskollegium måtte indragas och i dess ställe inrättas ett Bergskontor, bestående af en chef eller öfverdirektör för bergverken med en öfverinspektor, en sekreterare och nödig betjening, och att detta nya verk skulle erhålla största delen af den administrativa befattning som tillhörde Bergskollegium.

Detta komiterades förslag öfverlemnades den 4 Mars 1823 till Rikets då församlade Ständer, som tillsatte ett särskildt utskott för ärendets vidare handläggning. Utskottet afgaf sitt betänkande den 25 Augusti samma år och upptog samt utvecklade vidare de åsikter, komiterade uttalat i afseende å organisationen af statsförvaltningens högsta instans, hvarjemte utskottet, under antagande att, derest rättstvister blefve till allmänna domstolarne öfverlemnade, någon kollegialstyrelse för näringarne icke vore nödig, lika med 1819 års komité tillstyrkte, att Kommerskollegium och Bergskollegium måtte indragas och i desses ställe inrättas ett Manufaktur- och Kommerskontor samt ett Bergskontor. De af Särskilda Utskottet framtälda åsikter i fråga om Statsrådets organisation föranledde Konstitutionsutskottet vid samma riksdag att inkomma med ett förslag till förändrad lydelse af 5 och 6 med flere i sammanhang med dessa stående §§ af regeringsformen, hvilket förslag jemväl antogs att hvila till nästkommande riksdag, men då föll, för att med några jemkningar återupptagas af 1834—35 årens Riksdags Konstitutionsutskott, hvarefter det slutligen blef antaget vid 1840—41 årens Riksdag och Statsrådet derigenom fick den organisation detsamma ännu eger. Beträffande Särskilda Utskottets förslag i öfrigt öfverlemnade Rikets Ständer detsamma till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville till verkställighet befordra de delar af detsamma, hvilka kunde finnas ledande till förenkling af styrelsen och till inskränkning i embetsmännens antal. I fråga om de båda kollegierna angaf Riksdagen icke någon bestämd åsigt utan hänsköt saken helt och hållet till Kongl. Maj:t, som, efter det den Kommerskollegium och Bergskollegium tillkommande domsrätt i vissa tviste-, brott- och utsokningsmål genom särskilda nådiga förordningar af den 17 April 1828 förklarats skola upphöra, afgjorde frågan om de båda kollegiernas ställning för den närmaste framtiden genom utfärdande af nådiga instruktioner, för Kommerskollegium den 23 April 1831 och för Bergskollegium den 28 December 1832.

Det var derefter först vid 1847—48 årens riksdag som frågan om Kommerskollegii och Bergskollegii indragning åter upptogs, i det nemligen Kongl. Maj:t i sin proposition angående statsverkets tillstånd och behof gjorde framställning derom, att, för beredande af större enkelhet och kraft åt förvaltningen, Kommerskollegium och Bergskollegium måtte utbytas mot två särskilda öfverstyrelser, den ena för handel och slöjder samt den andra för bergverken, med sålunda förändrad organisation, att

den kollegiala sammansättningen upphörde och förvaltningspersonalen komme att hvardera verket bestå af en chef med allena beslutanderätt och rådgifvande departementalföredragande eller byråchefer med reservationsrätt samt, då fråga vore om afgifvande af underdåniga förslag eller utlåtanden till Kongl. Maj:t, med rättighet att låta sina reservationer dessa förslag eller utlåtanden åtfölja. Då Rikets Ständer emellertid funno sig icke böra bifalla hvad af Kongl. Maj:t äskats för genomförande af en dylik organisation, beslöt Kongl. Maj:t, att med vidare behandling af frågan om de tvänne kollegiernas förändrade organisation skulle anstå. Sedan Rikets Ständer vid följande riksdag beslutit en nedsättning i anslaget till Bergskollegium och i sammanhang dermed anhållit, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga den indragning i Bergskollegii tjänstemannapersonal, som i följd af nedsättningen i anslagssumman kunde blifva nödvändig, förklarade Kongl. Maj:t i proposition till 1856 års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof sig, i betraktande af den minskning i Bergskollegii göromål, som under senare tid egt rum och ofelbart komme att än vidare tilltaga, i samma mån som en af omständigheterna påkallad mera utsträckt frihet vid jernhandteringens bedrivande blefve medgifven, finna det vara mindre lämpligt, att för ombesörjandet af den återstående delen af dessa göromål ett särskildt embetsverk bibehölles, och föreslog af sådan anledning, att Bergskollegium måtte indragas och dess göromål öfverflyttas på Kommerskollegium. Förslaget bifölls af Rikets Ständer och trädde från och med år 1858 i verkställighet. Ett vid 1853—54 årens riksdag af enskild motionär väckt förslag om Kommerskollegii indragning föranledde deremot icke någon åtgärd från Riksdagens sida. Vid 1856—58 årens riksdag afgåfvo Rikets Ständer jemväl en skrifvelse med begäran, att Kongl. Maj:t täcktes förordna en komité af sakkunniga personer för att afgifva yttrande och förslag, huruvida och på hvad sätt en sådan förändring uti styrelseverkens och förvaltningsmyndigheternas organisation skulle kunna åstadkommas, som, i öfverensstämmelse med de grunder, hvarpå den så kallade departementalstyrelsen hvilade, beredde en dylik organisations närmare samband med statsdepartementen äfvensom möjligaste enkelhet i ärendenas behandling i förening med nödig säkerhet, samt att Kongl. Maj:t derefter ville vid nästa riksdag, med delgifvande af nämnda förslag, framställa den nådiga proposition i ämnet, som kunde finnas af behofvet påkallad. Med anledning häraf uppdrog Kongl. Maj:t den 19 Juni 1858 åt en för ändamålet tillsatt komité att afgifva yttrande och förslag uti det ämne som i Rikets Ständers skrifvelse åsyftades.

Riksdagen hade i den återopade skrifvelsen bland annat anfört, att, för så vidt fråga kunde blifva om en förändring, åsyftande att införa en uti åtskilliga andra länder bruklig så kallad ministerstyrelse, hvarigenom förvaltningsärendena blefve *afgjorda* af departementscheferna och departementen således organiserade med byråer endast för ärendenas *beredande*, en dylik förändring hvarken vore öfverensstämmande med våra

grundlagar eller i öfrigt förenlig med den säkerhet att ärendena behörigen handlades, som vore afsedd derigenom att denna handläggning vore öfverlemnad åt embets- och tjänstemän, hvilka, sjelfständigt verkande, voro för sina åtgärder i laga ordning ansvarige, hvaremot det åsyftade ändamålet syntes kunna vinnas, derigenom att de behöfliga förvaltningsverken, måhända med ett eller annat undantag, såsom särskilda afdelningar förenades med departementen under departementschefens högsta chefskap och inseende. Under sådana förhållanden kunde komitén svårligen framkomma med något förslag till en väsentligare förändring i förhållandet mellan embetsverken och regeringen, utan inskränkte komitén sig till att angifva, hvad den ansåg kunna tjena till att åstadkomma ett sådant närmare samband dem emellan som Rikets Ständer ansett önskvärdt.

I fråga om Kommerskollegium ansågo komiterade, att detsammes egenskap af rikskollegium kunde utan olägenhet upphöra, och tillstyrkte:

att i dess ställe måtte inrättas en förvaltning under namn af »Styrelsen för handel, bergverk och slöjder», bestående af en chef eller Generaldirektör jemte fyra föredragande ledamöter under benämning »kommerseråd», nemligen *en* för ärenden, som rörde handel och sjöfart, jemte förvaltningen af handels- och sjöfartsfonden, hvilken komiterade föreslogo skulle öfverflyttas till det nya embetsverket, *en* för bergverksärenden, *en* för ärenden som rörde fabriker och manufakturer jemte förvaltningen af manufaktur- och ulldiskontfonderna, och *en* för andra till embetsverket hörande ärenden;

att i frågor om nya allmänna författningar eller om förklaring eller ändring af äldre dylika stadganden, äfvensom angående befordringar, afsked eller åtal för tjänstefel, chefen och ledamöterna samfäldt skulle deltaga med lika rösträtt;

att alla öfriga ärenden skulle handläggas endast af chefen jemte föredraganden och en annan ledamot;

att uti frågor om fondernas förvaltning kollegial rösträtt skulle tillkomma ledamöterna, men deremot i alla andra mål, med undantag af pleniärenden, chefen ega ensamt beslutanderätt, dock med rättighet och skyldighet för de närvarande ledamöterna, då de icke ansågo sig kunna biträda beslutet, att till protokollet anföra sina skiljaktiga meningar, hvilka, när fråga vore om underdåniga skrivelser eller utlåtanden till Kongl. Maj:t, borde desamma åtfölja.

Den 5 Juli 1867 företog Kongl. Maj:t komiterades berörda förslag till afgörande i hvad det afsåg Kommerskollegium, och i sammanhang härmed pröfvades en af Riksdagen den 8 Maj samma år afgifven underdånig skrifvelse, i hvilken Riksdagen anmält, att, sedan hos Riksdagen framställning blifvit gjord derom, att Kommerskollegium måtte så fort som möjligt indragas och emellertid inga tjänster inom nämnda verk tillsättas annorlunda än på förordnande, samt att presidentsbefattnin-

gen derstädes måtte fortfarande lemnas obesatt. Riksdagen, vid behandlingen af denna fråga, i brist på erforderlig utredning, ansett sig icke böra ingå i hufvudsaklig pröfning, huruvida Kommerskollegium kunde indragas, eller på hvad sätt handläggningen af de under detta embetsverk hörande ärenden lämpligast skulle kunna ordnas, helst frågan om förändrad organisation af rikets styrelse- och förvaltningsverk i allmänhet vore hos Riksdagen under behandling, men att, då en ombildning af Kommerskollegium redan tillförne varit ifrågasatt, Riksdagen, som ansåg det välbetänkt om redan nu åtgärder vidtogos till underlättande af en sådan förändring, beslutit anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes förordna, att, intill dess frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation kunde varda slutligen afgjord, embeten och tjänster inom nämnda embetsverk skulle endast på förordnande och tillsvidare tillsättas. Kongl. Maj:t fann den af komiterade föreslagna ombildning af Kommerskollegium icke innefatta sådana fördelar framför den befintliga organisationen att förslaget borde vinna afseende, hvarvid Kongl. Maj:t, som framdeles ville taga i öfvervägande huruvida en sådan anordning kunde ske, att de till Kommerskollegium hörande mål och ärenden skulle, utan uppoffring af deras ändamålsenliga handhafvande, kunna på annat, till besparing i statsutgifterna ledande sätt pröfvas och afgöras, emellertid förklarade, att det ledigvarande presidentsembetet i Kollegium icke för det dåvarande komme att återbesättas, samt anbefalde Kollegium, att, intill dess annorlunda i nåder beslutades, endast på förordnande och tillsvidare tillsätta de tjänster och befattningar hos Kollegium, som under tiden kunde blifva lediga.

Vid 1868 års riksdag afgaf Kongl. Maj:t proposition, dels om inrättande af ett statsdepartement för näringar och allmänna arbeten, dels om ett tillägg till 7 § regeringsformen angående rättighet för Konungen att uppdraga afgörandet af vissa ärenden åt departementschef. Af bilagan N:o 5 till den vid samma riksdag afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof inhemtas, att de föreslagna förändringarna i regeringsformen ansetts vara nödvändiga förutsättningar för indragning af Kommerskollegium. Föredragande departementschefen hade nemligen förklarat, dels, att det icke lät sig verkställas, att, utan men för ärendenas behandling, till statsdepartementen öfverföra betydligaste delen af ett stort embetsverks verksamhet, utan att samtidigt från nu varande departementen förflytta en del af de ärenden, som redan hörde dit, till ett nytt departement, dels ock, att då de byråer, hvilka kunde komma att inrättas, icke lämpligen borde blifva i allo fristående myndigheter med rätt för hvarje byråchef för sig att besluta i de mål, som nu utgjorde föremål för kollegial behandling, vederbörande departementschef, om den kollegiala formen för ärendenas behandling upphörde, i allmänhet borde utöfva beslutanderätten, men dervid hafva att trygga sig vid den speciela utredning, som inom den ena eller andra byrån blifve under byråchefens ledning beredd åt der förekommande mål.

hvilkas expedierande sedermera skulle inom byrån verkställas. Riksdagen afslog dock båda Kongl. Maj:ts propositioner; och ett af enskild motionär väckt förslag om indragning af Kommerskollegium likasom Statsutskottets förslag, att Riksdagen skulle å nyo aflåta en skrifvelse af enahanda lydelse som den föregående är afgifna, förkastades. Deremot föranledde en annan vid denna riksdag väckt motion, nemligen om åtgärders vidtagande till besparing i utgifterna för den civila administrationen samt med förslag till grunder för ett sådant ändamåls vinnande, aflåtandet af en underdånig skrifvelse med anhållan, bland annat, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande om icke, till åstadkommande af besparing samt större enkelhet och reda i förvaltningen, vissa förvaltande centrala embetsverk kunde sammanslås.

Redan vid 1869 års riksdag väcktes åter motion om indragning af Kommerskollegium och förflyttandet af de ärendens behandling, som der egt rum, direkte under vederbörande statsdepartement eller andra förut befintliga styrelser och verk, men föranledde icke till någon åtgärd från Riksdagens sida. Vid 1870 års riksdag fick frågan hvila, men den af Riksdagens samma år församlade revisorer verkställda granskning af de under Kommerskollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel gaf bemälda revisorer anledning att i den till 1871 års Riksdag afgifna berättelsen angående nämnda granskning återupptaga frågan. Revisorerne yttrade:

»Vid granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning eller kontroll ställda fonder och medel hafva revisorerne blifvit föranlätne, att taga kännedom om de hos Kollegium under olika år förda s. k. kanslidiarier och registratur, samt funnit, att detta Kollegium *numera* har sig anvisad en mängd af sins emellan ganska olikartade göromål. Göromål, som äro dessa motsvarande eller med dem likartade, finnas emellertid i de allra flesta fall andra statens embetsverk eller administrativa myndigheter anförtrodda. Öfver de förra göromålens förhållande till de senare hafva revisorerne desto hellre aktat nödigt att söka lemna den utredning, hvartill granskningsarbetet gifvit tillfälle, som frågan om Kommerskollegii indragning såsom särskildt kollegialt embetsverk upprepade gånger varit vid senaste riksdagar väckt och med den stigande uppmärksamhet, hon tillvunnit sig, svårligen torde kunna anses vara nedlagd, helst underdåniga skrivelser i ämnet till Kongl. Maj:t varit en följd af frågans behandling vid riksdagarne, och densamma ännu torde få anses vara beroende på vidare ompröfning af Kongl. Maj:t, som, enligt statsrådsprotokollet för civilärenden den 4 Juni 1868, förklarar sig »framdeles vilja taga i nådigt öfvervägande, huruvida en sådan anordning kunde ske, att de till Kommerskollegium hörande mål och ärenden skulle, utan uppoffring af deras ändamålsenliga handhafvande, kunna på annat, till besparing i statsutgifterna ledande sätt pröfvas och afgöras». Frågan synes emellertid gemenligen hafva blifvit ställd i samband med jemväl väckt fråga om inrättande af ett nytt statsdeparte-

ment, till hvilket största och hufvudsakligaste delen af de det Kongl. Kollegiet nu tillhörande åligganden skulle öfverlåtas. I hvad mån framgången af denna senare fråga bör anses vara ett nödvändigt vilkor för lösningen af den förra, synes emellertid bero mindre på behovet att öfverföra behandlingen af de göromål, som å detta Kollegium hvila, från kollegial till departemental, än på ändamålsenligheten af de ifrågavarande, sins emellan olikartade göromålens utsöndrande från hvarandra och öfverlåtande åt förvaltningsgrenar, som redan förut hafva sig ombetrodda åligganden, mer eller mindre likartade med de ifrågaställda, särdeles om de myndigheter, hvilka genom ett sådant öfverlåtande finge vidkännas en utvidgning i sina förutvarande göromål, skulle finnas utan synnerligen stor eller dyrbar tillökning i arbetskrafter kunna dessa tillkomna göromål öfvertaga. Revisorerna hafva därför trots sig böra för Riksdagen åtminstone antydningssvis angifva de till det Kongl. Kollegiets behandling hörande göromål, så i afdelningar sammanställda, att deraf framgår, till hvilka förutvarande likartade förvaltningsgrenar hvarje afdelning lämpligen kan hänföras.

Hvad sålunda först angår den under Kollegii förvaltning ställda *manufaktur-diskontfonden*, synes Riksdagen genom att successivt hafva minskat beloppet af dess kreditiv i Riksbanken, hafva ådagalagt sin åsigt, att dess göromål egentligen äro att hänföra till bankodiskonten. En sådan åsigt har äfven nyligen af ett Kongl. Maj:ts och rikets embetsverk blifvit framhållen. I ett af Kongl. Maj:t infordradt underdånigt utlåtande i fråga om förändrad organisation af statens fond- och kassaförvaltning, yttrar Kongl. Statskontoret under den 31 December 1869, att denna fond lämpligare kunde förläggas till Riksbanken, som förut förvaltad likartade lånefonder.

De *berättelser*, hvilka det åligger Kollegiet att årligen afgifva och hvartill i dess Kammarkontor, eller, såsom det förr kallades, Statistiska kontor, nödiga materialier uppsamlas, utgöra endast en sammanställning af statistiska uppgifter och synas med skäl numera böra räknas till arbetsområdet för Statistiska Centralbyrån, hvilken väl också torde vara i tillfälle att, utan annan tillökning i arbetskrafter, än anställandet af en ytterligare aktuarie med vanlig lön af 2,500 R:dr, dessa göromål på ett ändamålet främjande sätt bestrida.

De *underdåniga utlåtanden*, hvilka Kongl. Maj:t tid efter annan i olika ärenden, exempelvis i fråga om jernvägs-afgifter, hamntaxor, kanalungälder, byggnadsföretag för handelns befrämjande, införselsförbud, städers kommunala angelägenheter, marknader m. m. dylikt, affordrar Kollegiet, torde, med den utveckling, våra förhållanden numera i hithörande afseenden vunnit, lämpligen och med den sakkännedom, som måste förutsättas, kunna afgifvas af Jernvägstrafikstyrelsen, Styrelsen öfver väg- och vattenbyggnader, Öfverintendentsembetet, Generaltullstyrelsen, Sund-

hetskollegium, Landtbruksakademien, städernas kommunalstyrelser och vederbörande Landshöfvingeembeten.

Den under utrikesdepartementet nu hörande afdelning för konsulsärenden torde, utan att dess personal behöfver särdeles utvidgas, kunna nöjaktigt besörja Kollegii andel i *skriftväxlingen med konsulerna och handhafvandet af* de tvänne mindre å stat anvisade *anslag*, dels till nödstäldt svenskt sjöfolk och dels till betäckande af sådana konsulernes utgifter för svenska undersåtar, för hvilka godtgörelse af allmänna medel icke annorlunda är medgifven, hvilka åligganden ännu tillkomma Kollegiet. Likaså torde de cirkulär och kungörelser, som angående *fyrar, smittosamma sjukdomar* m. m. af Kollegiet med anledning af konsulernes rapporter utfärdas, kunna från nämnda departement, möjligen i vissa fall efter Sundhetskollégii hörande, utställas, helst den kollegiala formen för dylika ärendens behandling icke torde vara behöflig.

Hvad beträffar det besvär, som Kollegiet hittills haft med den detsamma tillkommande *kontroll öfver* städernas uppgifter angående användandet af de s. k. *tolagsersättningsmedlen*, hafva revisorerne på annat ställe därför redogjort.

Granskningen af ansökningar om och bestyret med beviljande och utfärdande af *patenter* äfvensom *de efter Kongl. Bergskollegii indragning nu ifrågavarande embetsverk anförtrödda göromål* torde tilläfventyrs erfordra en ny byrå, hvilken rätteligen synes tillhöra nu varande civildepartementet.

Rörande den befattning, Kollegiet har i fråga om *navigationsskolorna*, torde den inspektion öfver dessa skolor, som numera är åt särskild person öfverlemnad, i sig innefatta tillräcklig garanti för dessa göromåls nödiga beredning till vidare behandling i vederbörande departement. Vore en dylik inspektion äfven för de *tekniska skolorna* inrättad, torde med de Kollegiet rörande dessa skolor tillkommande göromål enahanda förhållande kunna antagas ega rum.»

Denna revisorerens framställning upptogs vid 1871 års riksdag af enskild motionär, som föreslog, att Riksdagen skulle för sin del besluta indragning af Kommerskollegium i öfverensstämmelse med revisorerens antydningar. Statsutskottet hemställde emellertid, att, då en framställning rörande Kommerskollegii indragning från Kongl. Maj:t vore att inom kort förvänta, hvarken revisorerens framställningar eller den ifrågavarande motionen måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd, och denna Utskottets hemställan blef äfven af Riksdagen gillad.

Slutligen torde endast vara att erinra om huruledes Riksdagen, med anledning af hvad i frågan förut förekommit samt af vid riksdagen väckta motioner, i först omförmälda skrifvelse af den 17 Maj 1874 anför, att det icke kunde förnekas att inrättandet af ett nytt departement för allmänna arbeten och kommunikationer skulle väsentligen underlätta öfverflyttandet till regeringsmagten af Kommerskollegii

nuvarande förvaltningsbestyr, att Riksdagen ej heller förbisett nödvändigheten deraf att sådana mått och steg vidtoges, hvarigenom regeringen vunne någon lättnad från det detaljarbete hvarmed den under nuvarande förhållanden betungades, men att lösningen af frågan om en lämplig och tidsenlig behandling af de till Kommerskollegium hörande ärenden likväl icke uteslutande torde vara beroende af en utvidgning af statsdepartementen, att olämpligheten deraf att dessa ärenden handlades af ett embetsverk med kollegial styrelseform länge varit insedd och att nu mera meningarne icke torde vara delade derom, att bergsrörelsen, handeln och industrien hade behof af mera praktiska målsmän än dem som uppfostrades för handläggning af ärenden efter kollegiala former, samt att bland alla centrala förvaltningsverken Kommerskollegium företrädesvis borde omorganiseras, så att de till samma Kollegium hörande göromål kunde på ett mera enkelt och lämpligt sätt skötas.

En detaljerad redogörelse för Kommerskollegii göromål torde här vara på sin plats. Kommerskollegii ännu gällande instruktion är utfärdad den 23 April 1831, och innefattas bestämmelserna om Kollegii åligganden i de båda första §§, hvadan dessa här återgifvas.

§ 1.

Kongl. Maj:ts och rikets Kommerskollegii åliggande i allmänhet är: att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets handel och sjöfart och alla andra näringar inom landet, som i allmänhet inbegripas under benämning af fabriker, manufakturver och handtverk; att i afseende på de näringar, åt hvilka Kollegium tillhör att egna uppmärksamhet, tillse om och hvilka hinder ligga i vägen för deras förkofran och utbildning, samt hvilka medel kunna vidtagas till hindrens undanrödjande, och att i sådant afseende äfven inhemta kännedom om handels-, sjöfartens och öfriga näringars tillstånd och fortgång i andra länder och de anstalter, som till deras befrämjande derstädes kunna vara vidtagna eller vidtagas; åliggande Kollegium, att i de fall, då Kollegium finner sig ej kunna af egen embetsmyndighet ingå i åtgärder, som Kollegium anser till det sökta ändamålets vinnande vara nödiga och lämpliga, derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan, hvarförutan Kollegium tillhör, att årligen till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifva berättelser om förhållandet med rikets handel och sjöfart, fabriker och handtverkerier för nästföregående år.

Den utveckling, handel och öfriga näringar tagit under den tid, som förflutit efter denna instruktions utfärdande, äfvensom de förändringar i frisinnad rigtning, som närings- och tull-lagstiftning under samma tid undergått, hafva i icke oväsentlig grad förändrat Kollegii ställning i förhållande till de näringar, som enligt samma instruktion tillhöra området för Kollegii verksamhet. Oaktadt den förändring, som

sålunda egt rum, står Kollegii åliggande dock i hufvudsak ännu qvar. Den första af de i denna § omnämnda skyldigheter eller den »att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets handel och sjöfart och alla andra näringar inom landet, som i allmänhet inbegripas under benämning af fabriker, manufakturver och handtverk» är oförändrad, och att Kollegium fortfarande är den myndighet, som förutsättes innehafva här omförmälda kännedom om förhållandena inom landet, framgår bland annat deraf, att Kollegium plägar anbefallas att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor, som beröra handelsns, sjöfartens eller industriens intressen. Af Kollegii diarium för utgående expeditioner visar det sig sålunda, att Kollegium

år 1864	afgaf	145	underdåniga	utlåtanden,	
» 1865	»	122	»	»	
» 1866	»	145	»	»	
» 1867	»	162	»	»	
» 1868	»	148	»	»	
» 1869	»	162	»	»	
» 1870	»	158	»	»	
» 1871	»	181	»	»	
» 1872	»	202	»	»	och
» 1873	»	200	»	»	

Flertalet af dessa utlåtanden härleder sig visserligen från den Kollegium enligt § 2 tillkommande skyldigheten, att handlägga vissa speciela mål och ärenden, men derjemte förekomma äfven årligen utlåtanden, som affordrats Kollegium just på grund af det allmänna åliggande, Kollegium har enligt § 1.

Efterföljande redogörelse för de af Kollegium under de senaste tio åren afgifna utlåtanden torde kunna bidraga att gifva en föreställning om den verksamhet, Kollegium i denna rigtning utöfvar:

År 1864.

Ang. konsulatväsendet, upprättande af nya konsulat, förslag till återbesättande af, m. m.	18.
I fråga om beviljande af fri kustfart mellan svenska hamnar för fartyg från alla de länder, som medgifva enahanda förmån åt svenska fartyg	1.
Ang. förslag till förnyad förordning om mätning af handelsfartyg m. m.	1.
Rörande omarbetande af förslag till handelsjöfartsreglemente	1.
Med förslag till förnyad förordning ang. pass- och nationalitetshandlingar för svenska till utrikes orter gående fartyg.....	1.
Ang. navigationsskolorna	4.
Transport	26.

Med förslag i anledning af, dels Rikets Ständers underdåniga skrifvelse ang. ändring i gällande stadganden rörande handels- och näringsrätt samt upphäfvande af vissa delar af handelsbalken, dels ock underdåniga framställningar om upphörande af vissa svenska fabriks- och handtverksvarors stämpling, om utvidgade rättigheter för utländing att i Sverige idka handel och annan näring, och om tiden för minderåriga personers användande till arbete vid fabriker och handtverk m. m.	1.
Ang. Sveriges deltagande i en allmän industri- och konstexposition i Dublin år 1865	1.
Ang. Rikets Ständers framställning om ulldiskontens upphörande	1.
Ang. manufakturdiskonten, lån derifrån m. m.	5.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	5.
I fråga om upphörande af skyldigheten för sjöfolk att erlægga särskild fattigvårdsafgift på förhyrningsorten	1.
I fråga om kröneriväsendet i riket samt om behovet af förändrade föreskrifter rörande varukärls undersökning och stämpling	1.
Ang. förslag till spisordning för besättningarne å handelsfartyg samt till formulär för skeppsdagbok m. m.	1.
Med förslag till förordning ang. sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt sjömansrullors utfärdande	1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar m. fl. afgifter	7.
Ang. förslag till taxor å afgifter på allmänna rörelsen	19.
Ang. marknader	4.
Ang. patenter	3.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	6.
Ang. Styrelsens för svenska slöjdföreningen anhållan om ett anslag af allmänna medel för åstadkommandet af offentliga föreläsningar	1.
Ang. bergsärenden:	
ang. upphörande af bokföringen å vågarne öfver jernbrukens insända jerneffekter	1.
ang. Fullmäktiges i Jernkontoret ansökan i fråga om belåning af jerneffekter	1.
i revisionssak ang. sänkning af en sjö	1.
i anledning af täfningsskrifter ang. kolning och torfberedning	1.
i anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse ang. Sala silfververk ang. bergsärenden i öfrigt	8.
Ang. hvarjehanda ärenden	49.
	Summa: 145.

År 1865.

Ang. konsulatväsendet	13.
Ang. framställningar om rättighet för norska undersåtar att reda i svenska fartyg samt att med norska fartyg idka kustfart mellan Sveriges hamnar ...	1.
Ang. förslag till ny tulltaxa	1.
Ang. navigationsskolorna	4.
Med förslag till förnyadt reglemente för de på allmän bekostnad i riket inrättade navigationsskolor	1.
I anledning af gjorda framställningar om ändring i de uti Kongl. kungörelsen den 17 Juli 1858 meddelade föreskrifter till förekommande af kreaturspests införande i riket	1.
I fråga om föreskrifters meddelande till förekommande af export utaf sjuk boskap.....	1.
Ang. ansökningar om förklaring eller ändring af vissa stadganden i Kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864	1.
I fråga om tillvägbringande af en industriexposition i Stockholm år 1866 ...	1.
Ang. manufakturdiskonten	6.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	2.
Ang. ifrågakämd inskränkning af rättighet till handels idkande i kyrkostäderna inom Vesterbottens län	1.
I fråga om stapelstadsrätt för köpingen Trelleborg	1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar eller andra afgifter.....	5.
Ang. förslag till taxor	18.
Ang. marknader.....	1.
Ang. patenter.....	8.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna.....	8.
Ang. väckt fråga om utvidgning af tekniska söndags- oah aftonskolan i Eskilstuna.....	1.
Ang. bergsärenden:	
i fråga om bergsskolan i Falun	1.
ang. åtskilliga kopparverksegares underdåniga ansökning om kopparafradens afskaffande	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	8.
Ang. hvarjehanda ärenden	37.
	Summa: 122.

År 1866.

Ang. konsulatväsendet	16.
I anledning af framställning om upphäfvande af vissa i Sverige för franska far- tyg utgående afgifter	1.
Ang. navigationsskolorna	3.
Ang. framställning om ytterligare åtgärder till förekommande af boskapspestens införande i riket	1.
I fråga om försigtighetsmått vid införsel från land, som är förklaradt smit- tadt af kreaturspest, af åtskilliga såsom smittoförande ansedda varor	1.
Ang. ansökning om tillstånd att under vissa vilkor införa ull som producerats å en af kreaturspest smittad ort.....	1.
Ang. ordningen och sättet för stadsmäklares och skeppsklarerares tillsättande	1.
Ang. norska regeringens framställning om förändring i bestämmelserna rörande förtullning af socker, som, efter att hafva blifvit raffineradt i det ena af de Förenade rikena, införes till det andra.....	1.
Ang. framställning om upphäfvande af den öfver det s. k. produktplakatet den 28 Februari 1726 utfärdade nådiga förklaring	1.
Ang. Rikets Ständers skrifvelse med förslag till ny tulltaxa	1.
Ang. und. besvär öfver tvänne af Göta Hofrätt gifna utslag hvarigenom klagan- den blifvit fäld till ansvar för utskänkning af porter och öl	1.
Ang. ansökning om tillstånd för industriföreningen i Helsingborg att inrätta ett industrilotteri	1.
Ang. manufakturdiskonten	10.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	1.
Ang. framställning om stapelstadsrätt dels för Södertelje, dels för Falkenberg	2.
Ang. ansökning om nederlagsrätt och tolagsersättning åt Karlstad	1.
Ang. framställning om förändrad reglering af de städerna utaf utländska varu- trafiken tillfallande våg- m. fl. afgifter	1.
Ang. dels ifrågakäldt afskaffande af de i stapelstäderna å utrikes varutrafiken utgående afgifter, dels förändrad och förenklad uppställning af de taxor, hvarefter hamn- samt bro- och kajafgifter i rikets särskilda hamnar be- räknas	1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar m. fl. afgifter.....	6.
Ang. förslag till taxor	29.
Ang. marknader.....	6.
Ang. patenter.....	5.
Transport:	91.

	Transport: 91.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna.....	8.
Ang. bergsärenden:	
ang. tiden för anförande af besvär öfver underrätts beslut i ekonomiska och administrativa mål.....	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	7.
Ang. hvarjehanda ärenden	38.
	Summa: 145.

År 1867.

Ang. konsulatväsendet	16.
I fråga om förändrad reglering af svenska och norska konsulsväsendet samt om förhöjning i beloppet af svenska bidraget till konsulfonden	1.
I fråga om antagandet å svenska fartyg af ett universelt signalsystem	1.
I fråga om antagandet af det engelska skeppsmätningssystemet med vissa der- uti föreslagna förändringar	1.
Med förslag angående lindring i vissa af handelssjöfarten utgående afgifter ...	1.
Ang. navigationsskolorna	6.
Ang. framställning om att tillfälle måtte beredas lokomotiveldare att vid na- vigationsskolorna i riket erhålla undervisning i ångmaskinlära	1.
Ang. indragning af skeppsbyggeriinstitutet i Karlskrona och öfverflyttandet af undervisningen i skeppsbyggeri till någon af navigationsskolorna i riket ...	1.
Ang. framställning om närmare föreskrifter i fråga om införsel till riket af ull och andra i afseende å kreaturspest smittoförande varor	1.
I fråga om tillåtelse att från en af kreaturspest smittad ort under iakttagande af vissa försigtighetsmått införa rå ull	1.
I fråga om deltagande i den internationela utställningen i Havre år 1868 ...	1.
Ang. manufakturdiskonten	5.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	12.
Ang. stadsfullmäktiges i Trelleborg ansökning om andel i stadens tulluppbörd såsom ersättning för tolag	1.
Ang. framställning om stapelstadsrätt för Kristinehamn	1.
Ang. d:o om åtgärder i afseende å tillämpningen af vissa stadganden rörande landväga varuförseln mellan Sverige och Norge	1.
I fråga om fastställelse af förslag till reglemente för Göteborgs stads mätare	1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar m. fl. afgifter	6.
Ang. förslag till taxor	26.
	Transport: 84.

	Transport: 84.
Ang. marknader	2.
Ang. patenter.....	4.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	11.
I fråga om begärddt anslag för en väfskola i Borås.....	1.
Ang. framställning om förändrad organisation af tekniska elementarskolan i Malmö och ökad statsanslag för densamma.....	1.
Ang. bergsärenden:	
ang. fastställelse af nytt reglemente för Jernkontoret	1.
ang. rättighet att för märkande af jern från samma verkstad begagna flera stämplor	1.
i revisionssak ang. rätt till jordegareandel i en i fråga kommen mineralfyndighet	1.
i d:o ang. d:o i en å grufveallmänning belägen malmfyndighet	1.
ang. beviljandet för jerneffektors stämpling af märken med utsatt namn	1.
i revisionssak ang. fråga om skifte af skog å samfällighetsmark	1.
ang. täffingsskrifter rörande kolning och torfberedning	1.
ang. de vilkor hvarunder tackjernsskatten i de privilegierade bergslagen må upphöra	1.
ang. af Rikets åren 1865—66 församlade Ständer gjord underdånig framställning i anledning af väckt fråga om tackjernstiondens upphörande...	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	6.
Ang. hvarjehanda ärenden	44.
	Summa: 162.

År 1868.

Ang. konsulatväsendet	16.
Ang. beredande af tillfälle för sjömän att genom svenske och norske konsuler få till fäderneslandet hemsända sina besparingar.....	1.
Ang. navigationsskolorna	12.
Ang. förklaring i vissa delar af gällande bestämmelser rörande införsel till riket af åtskilliga i afseende å kreaturspest smittoförande varor.....	1.
Utlåtande och förslag rörande ändringar i nådiga förordningen den 6 Augusti 1864 om hvad med afseende på utvandrars fortskaffande till främmande verldsdelar iakttagas bör	1.
Ang. manufakturdiskonten	6.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	7.
	Transport: 44.

	Transport:	44.
I fråga om meddelande af föreskrifter angående tillverkning, vård och försäljning af nitroglycerin och dynamit, jemte förslag till nådig förordning i ämnet		1.
Rörande förslag till författning ang. transport å jernvägar för lokomotiv af krut och andra explosiva ämnen.....		1.
Ang. sökt stapelstadsrätt för Simrishamn		1.
Med förslag till reglemente för sjömanshusen i riket		1.
I fråga om föreslagna åtgärder beträffande sjömäns kyrko- och mantalsskrifning.....		1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar		4.
Ang. förslag till taxor		27.
Ang. marknader.....		2.
Ang. patent		4.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna.....		11.
Ang. bergsärenden:		
ang. till bergverkens understöd anslagen allmännings ställande under Skogsstyrelsens vård		1.
ang. fråga om sökt befrielse från skattejerns erläggande för hemman.....		1.
ang. bergsärenden i öfrigt		7.
Ang. hvarjehanda ärenden		42.
	Summa:	148.

År 1869.

Ang. konsulatväsendet	21.	
I anledning af den fortgående utvandringen af svenskt arbetsfolk till de tyska staterna	1.	
Ang. navigationsskolorna	7.	
I fråga om anslag för meddelande af undervisning åt och anställandet af examen med sådana elever uti navigationsskolan i Kalmar, som önska vinna behörighet att föra befäl å ångfartyg	1.	
Ang. framställning om upphäfvande af gällande förbud mot införsel till riket af hornboskap och får	1.	
Ang. ansökan om statsanslag för utgifvande af lättfattliga skrifter rörande husflitens värde och uppgift	1.	
I fråga om anslag af allmänna medel i och för Sveriges deltagande i en international exposition i Amsterdam år 1869.....	1.	
	Transport:	33.

	Transport: 33.
I anledning af gjord anmälan om årliga internationela utställningar i London för konst- och industrialster	1.
Med anledning af Riksdagens skrivelse ang. beskattning af tillverkningen utaf hvitbetssocker inom landet	1.
I fråga om sättet för beräkning af skatten å hvitbetssockertillverkningen inom riket	1.
Ang. manufakturdiskonten	4.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	11.
I fråga om förändringar i lagstiftningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden	1.
Ang. städernas ordinarie båtsmanshåll	1.
Ang. ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar m. fl. afgifter	6.
Ang. förslag till taxor	26.
Ang. marknader	3.
Ang. patent	7.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	10.
Ang. bergsärenden:	
ang. disponerandet af f. d. bergsskolans i Falun gårdar m. m.	1.
ang. underdånig framställning om upplåtande af vissa lägenheter för inrättande af en lägre bergsskola i Falun	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	10.
Ang. hvarjehanda ärenden	45.
	Summa: 162.

År 1870.

Ang. konsulatväsendet	25.
I fråga om bidrag från Sverige för uppbyggande af ett nytt hospital i Alexandria	1.
Ang. förslag till handels- och sjöfartstraktat mellan de Förenade rikena och Spanien	1.
Ang. navigationsskolorna	8.
I fråga om förändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 12 Februari 1864 angående hvad i afseende på passagerareångfartygs utrustning och begagnande iakttagas bör	1.
Med förslag till författning m. m. i händelse af införande i riket af det engelska systemet för fartygs mätning	1.
	Transport: 37.

	Transport:	37.
I fråga om åtgärd för vinnande af upplysningar rörande dem som till främmande verldsdel utvandra		1.
I fråga om särskilda bestämmelser till förekommande af kreaturspestens införande i riket		1.
I fråga om ändringar och tillägg i förordningen den 7 December 1866 angående villkoren för försäljning till förtäring på stället af vin, öl, kaffe eller andra icke spirituösa drycker		1.
Ang. ansökning om tillstånd att för tillverkning af terpentim m. m. få begagna en destilleringspanna		1.
I fråga om de rörande transport och upplag af explosiva och eldfarliga varor gällande författningar m. m.		5.
Ang. ansökning om utfärdande af en lag rörande hästslagterihandteringen m. m.		1.
Ang. d:o om anslag för anordnande i Stockholm af en ständig utställning af husslöjds- och industrialster		1.
Ang. manufakturdiskonten		8.
Ang. ansökningar om reseunderstöd		6.
Ang. d:o om rätt att uppbära grundpenningar m. m.		10.
Ang. förslag till taxor		13.
Ang. marknader		2.
Ang. patent		11.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna		6.
Ang. bergsärenden:		
ang. upphörandet af tionde för tillverkning af andra metaller än jern		1.
ang. ifrågasatt nedläggning af Hellefors silfververk		1.
ang. bergsärenden i öfrigt		9.
Ang. hvarjehanda ärenden		43.
	Summa:	158.

År 1871.

Ang. konsulatväsendet	28.	
Om nådig förklaring i anledning af deklarationen den 22 September 1871 ang. särskilda bestämmelser till befrämjande af handels- och sjöfartsförbindelserna mellan Sverige och Danmark	1.	
I fråga om upphäfvande af föreskriften om fartygs ommätning hvart femte år	1.	
Ang. förslag till förändrade stadganden i afseende på fyr- och båkafgiftens utgörande	1.	
	Transport:	31.

	Transport: 31.
Ang. förslag till stadgande till förekommande af smittosamma kreaturssjukdomars införande i riket	1.
Ang. navigationsskolorna	2.
Ang. understöd åt svenska industriidkare för deltagande i polytekniska utställningen i Moskwa	1.
Ang. Sveriges deltagande i en internationel utställning i Wien	1.
Ang. framställning om anslag för anskaffande af modeller och ritningar för tillverkning af möbler i och för afsättning på Ryssland m. m.	1.
I fråga om utseende af ett ombud från Sveriges sida att deltaga i en internationel kongress i Antwerpen för framsteg i de geografiska, kosmografiska och kommersiela vetenskaperna	1.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	10.
Ang. manufakturdiskonten	3.
I fråga om sättet för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen i riket m. m.	1.
I fråga om tillåtelse att utöfva bränvinsbränning i förening med tillverkning af pressjäst under den för bränvinsbränning i allmänhet förbudna tid	1.
I fråga om ändring i nådiga förordningen den 7 December 1866 ang. villkoren för försäljning till förtäring på stället af vin, öl, kaffe m. fl. icke spirituösa drycker	1.
Ang. förklaring af nådiga förordningen den 18 Juni 1864 i fråga om utländings rätt att biträda svensk undersåte uti utöfningen af dennes yrke eller näring	1.
I fråga om ändring af nådiga förordningen den 18 Juni 1864 i afseende å ansvar för idkande af oloflig handel	1.
Ang. Riksdagens framställning rörande redovisningen för användandet af den rikets stapelstäder tillkommande tolagsersättning	1.
Ang. ansökan om tolagsersättning för staden Falkenberg	1.
Ang. ansökningar om rättighet att uppbära grundpenningar m. m.	12.
Ang. förslag till taxor	20.
Ang. marknader	4.
Ang. patent	7.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	11.
Ang. bergsärenden:	
i fråga om upphörande af Stora Kopparbergs bergslags skyldighet att vid Avesta låta gara råkoppar	1.
ang. de villkor, hvarunder tiondens upphörande må medgifvas för de med särskilda förmåner försedda verk för tillgodogörande af andra mineralrikets alster än jern	1.
	Transport: 114.

	Transport: 114.
ang. ansökningar om vissa ändringar i grufvestadgan	1.
ang. Sala silfververks ränteersättningsfond	1.
i anledning af väckt förslag om upphörande af arrendet af Sala silfververk	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	6.
Ang. hvarjehanda ärenden	58.
	Summa: 181.

År 1872.

Ang. konsulatväsendet	28.
I fråga om underhandlingar för afslutandet af en handelstraktat med Österrike	1.
I fråga om beviljande åt de under Tyska rikets flagga till Sverige ankommande fartyg af alla de förmåner, som tillförsäkrats fartyg tillhörande någon af Tyska rikets stater	1.
Om ändring i fastställda grunder för beräkning af värdet utaf den utförsel från och införsel till riket som verkställes med svenska fartyg	1.
Ang. navigationsskolorna	7.
Ang. ett af särskilda komiterade afgifvet underdånigt förslag till förnyad nådig förordning om lots- och fyrinrättningarna i riket	1.
Ang. förslag till ny mäklareordning	1.
Ang. en utställning i S:t Petersburg år 1873	1.
Ang. ändring af vissa stadganden i nådiga förordningen om tillverkning af nitroglycerin och dynamit	1.
Ang. ändring af nådiga förordningen rörande villkoren för försäljning till för- tärning på stället af öl m. fl. icke spirituösa drycker	1.
Ang. manufakturdiskonten	4.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	21.
Ang. förnyad framställning om förändringar i lagstiftningen rörande Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden	1.
Ang. ansökningar om rättighet att uppbära grundpenningar m. m.	5.
Ang. förslag till taxor	18.
Ang. marknader	6.
I fråga om framställning ang. dels tillåtelse att nyttja finmaskad vad för sill- och skarpsillfångst och dels förbud för grundvadars bruk inom Göteborgs och Bohus län	1.
Ang. patent	8.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	5.
	Transport: 112.

Transport: 112.

Ang. bergsärenden:	
ang. öfverflyttning af de till bergverken anslagna skogar under Skogsstyrelsens inseende och vård	1.
i fråga om tillstånd för utländing att idka grufvedrift i riket	1.
i fråga om huruvida afrad bör utgå af åtskilliga med sådan skatt icke belagda mineralrikets alster	1.
i fråga om upplåtelse för jernväg af mark å grufveallmänning	1.
ang. anslag af statsmedel till underhållande af de i Filipstad och Falun inrättade lägre bergsskolor m. m.	1.
ang. af Riksdagen väckt fråga, huruvida icke bergmästaretjensterna må kunna indragas eller genom förändrad distriktindelning dessa tjänsters antal förminskas, äfvensom ang. fråga om indragning af de åt bergstjenstemän upplåtna boställen	1.
ang. bergsärenden i öfrigt	11.
Ang. hvarjehanda ärenden	73.
	Summa: 202.

År 1873.

Ang. konsulatväsendet	30.
Ang. uppgjort förslag till en handels- och sjöfartstraktat mellan de Förenade rikena och Tyska riket	1.
I fråga om tillägg till gällande instruktion för skeppsmätare i afseende å mätning af fartyg försedda med öfverbygda däck	1.
Ang. meddelandet af ett stadgande att å svenska fartyg deras namn och hemort skola vara utsatta	1.
Ang. navigationsskolorna	9.
Med förslag dels till nådig förordning ang. tillverkning eller raffinering af eldfarliga oljor m. m., dels ock till nådig kungörelse ang. verkställande af undersökning till utrönande af eldfarliga oljors större eller mindre antändlighet	1.
I anledning af förslag till förordning ang. vård och försäljning eller utlemnande af hvit arsenik och andra giftiga ämnen	1.
I fråga om sättet för anordnande af en svensk byrå vid verdensutställningen i Wien	1.
Ang. manufakturdiskonten	7.
Ang. ansökningar om reseunderstöd	8.
	Transport: 60.

	Transport: 60.
I anledning af väckt fråga om förändring af föreskrifterna ang. utbetalning af premier för inom Vesternorrlands län tillverkade lärfter m. m.	1.
I fråga om jernvägsbroar öfver farleder.....	1.
Ang. ansökningar om rättighet att uppbära grundpenningar m. fl. afgifter	5.
Ang. förslag till taxor	21.
Ang. marknader.....	1.
Ang. patent	12.
Ang. de tekniska undervisningsanstalterna	14.
Ang. bergsärenden	18.
Ang. hvarjehanda ärenden	67.
	Summa: 200.

Hvad angår Kollegii åligganden »att tillse om och hvilka hinder ligga i vägen för näringarnes förkofran och utbildning, samt hvilka medel kunna vidtagas till hindrens undanrödjande,» äfvensom »att, i de fall då Kollegium finner sig ej kunna af egen embetsmyndighet ingå i åtgärder, som Kollegium anser till det sökta ändamålets vinnande vara nödiga och lämpliga, derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan,» så, om än de förändrade lagstiftningsgrundsatser, hvilka under en senare tid gjort sig gällande, hufvudsakligen hänvisa näringarne att genom egen kraft i fri täflan söka medlet till den utveckling, som tillförene ansågs böra genom embetsmyndigheters mellankomst beredas, återstår dock alltid såsom föremål för Kollegii verksamhet att, genom den tekniska undervisningens befrämjande och andra i lika syfte verkande åtgärder såsom utställningar m. m., söka undanrödja sådana hinder, som ligga i bristande insigter, äfvensom att uppmärksamma förhållanden i andra länder, hvilka kunna störande inverka på afsättningen af vårt lands näringsalster och därför böra, om möjligt, på underhandlingens väg undanrödjäs.

Kollegii åliggande »att inhemta kännedom om handels, sjöfartens och öfriga näringars tillstånd och fortgång i andra länder och de anstalter, som till deras befrämjande derstädes kunna vara vidtagna eller vidtagas» kvarstår fortfarande. Kollegii deraf föranledda göromål bestå hufvudsakligen i att bringa till allmänhetens kännedom de underrättelser om hithörande förhållanden, som inkomma till Kollegium från konsulerne. Kollegium utfärdar sålunda årligen ett icke obetydligt antal kungöranden om förhållandena på utrikes orter beträffande tullavgifter, hamnungälder med flere afgifter, som drabba handeln och sjöfarten, samt angående fyrar och båkar äfvensom andra anstalter till sjöfartens befrämjande, bestämnelser rörande pass och nationalitetshandlingar, marknader, utställningar m. m.

Likaledes kvarstår skyldigheten att årligen »till Kongl. Maj:t afgifva berättelser

om förhållandet med rikets handel och sjöfart, fabriker och handtverkerier för näst-föregående år». Sådana berättelser offentliggöras årligen i serien af »Bidrag till Sveriges officiella statistik».

De på grund af de allmänna bestämmelserna i § 1 Kollegium tillkommande åligganden angifvas närmare i § 2 af instruktionen, der det heter:

I följd af hvad nu är i allmänhet förordnadt, i afseende på Kollegii verksamhet, tillhör Kommerskollegii handläggning följande mål och ärenden, nemligen de, som angå:

1:o. **Handeln**, hvarunder inbegripas frågor om anläggning af städer och köpingar samt andra lastageplatser, äfvensom de reglementariska stadganden, som för dem böra tjena till efterrättelse; handelsordningar; årliga regleringen af terminerna för de i riket beviljade marknaderna; afgifter för varor och fartyg till staten, städer och kanalbolag; företag, som afse lättnad i handelsgemenskapen inrikes orter emellan; handelsförhållanden med främmande magter; nederlagsrätt; vaxelhandeln och i öfrigt alla anstalter, som hafva till föremål handelns säkerhet, bekvämlighet, utveckling och förkofran, hvaribland må nämnas Kollegii åliggande att föreslå konsulter å utländska handelsplatser, att brefvexla med desse tjenstemän i allt hvad angår utrikes handeln samt tillse det desse tjenstemän behöriegen uppfylla sina skyldigheter.

Äfven tillhör Kollegium i afseende å handeln, att årligen upprätta statistiska tabeller öfver rikets handlande; hvarförutan Kollegium pröfvar och afgör besvär öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och magistraters beslut angående såväl rättighet att utöfva handel, som administrativa frågor, hvilka dermed hafva gemenskap.

Genom handelsordningen den 22 December 1846 och förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 upphörde Kollegii befattning med »handelsordningar» äfvensom skyldigheten för Kollegium att »pröfva och afgöra besvär öfver Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och magistraternes beslut angående så väl rättighet att utöfva handel som administrativa frågor hvilka dermed hafva gemenskap».

I afseende å »företag, som afse lättnad i handelsgemenskapen inrikes orter emellan» samt »vaxelhandel och i öfrigt alla anstalter, som hafva till föremål handelns säkerhet, bekvämlighet, utveckling och förkofran» torde några andra göromål icke förekomma än besvarandet af nådiga remisser. Samma förhållande eger äfven rum med frågor om »handelsförhållanden med främmande magter». När nemligen fråga uppstår om afslutande af handelstraktat mellan de Förenade rikena och någon främmande stat inhemtas vanligen Kollegii yttrande i ämnet.

Behandlingen af »frågor om anläggning af städer, köpingar och lastageplatser» torde icke hafva undergått någon förändring. Kollegii underdåniga yttrande inhemtas fortfarande i dylika ämnen, och så sker äfven i frågor om beviljande af stapelstadsrätt åt städer, som förut ej ega dylik rätt. Angående beviljande af nederlagsrätt inhemtas Kollegii utlåtande nu mera icke alltid. Beträffande de »reglementariska

stadgandena för städer och köpingar», torde Kollegii åliggande genom utfärdandet af de nya kommunalförfattningarne hafva upphört till största delen, om ej helt och hållet. Reglementen för drätselkammare, som det förut ålåg Kommerskollegium att granska, fastställas nu af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.

I och för regleringen af terminerna för marknaderna ingifva Länsstyrelserna årligen förslag till Kollegium, som efter förslagens pröfning bestämmer terminerna. Förutom denna årliga reglering tillkommer det Kollegium äfven, enligt nådigt bref den 7 Juli 1841, att pröfva och afgöra frågor om tillåtelse till nya marknaders hållande och om indragning af sådana, som redan beviljats.

I afseende å »afgifter för varor och fartyg till staten, städer och kanalbolag» hafva visserligen, bland annat genom förändrade föreskrifter om tolagen äfvensom om afgifter på allmänna rörelsen i städer, köpingar och landthamnar, föreklingar genomförts, men de för Kollegium genom dess befattning med dessa ärenden uppkommande göromål äro icke desto mindre fortfarande ganska betydande.

Genom nådig kungörelse den 18 December 1857 förordnades, att den till tio procent å tallbeloppet för alla inkommande varor bestämda afgift till den s. k. handels- och sjöfartsfonden, samt den under namn af tolag efter olika grunder till städerna utgående afgift, derunder inbegripen så väl ordinarie, stads- och allmän tolag, som den i vissa städer särskildt utgående inqvarterings- och fattigvårds-tolagen samt öfverflödsafgiften, der dessa ungdulder såsom tolag hittills utgått, icke vidare skulle vid varors in- eller utförsel uppbäras. Kollegium, som dittills haft att yttra sig i en mängd tolagsmål, såsom om beviljande af, nedsättning i, befrielse från eller reglering af denna afgift, blef nu derifrån befriadt. I sammanhang med upphörande af tolagsafgifterna tillerkändes emellertid vissa stapelstäder godtgörelse af tullmedlen för mistad tolag, och Kongl. Maj:ts föreskref, att det förändrade sätt, hvarpå städerna kommo i åtnjutande af tolagen, ej föranledde till förändring uti dittills enligt nådiga brefvet den 1 Oktober 1851 och Kommerskollegii cirkulär den 28 samma månad gällande stadganden angående tolagens användande och stapelstädernas pligt att hvar tredje år till Kommerskollegium insända bestyrkta uppgifter öfver beloppet och användandet af de under nästföregångna tre år influtna tolagsmedlen. Den 26 Januari 1872 förordnades vidare, att Öfverståthållarembetet i Stockholm och magistraten i hvarje annan stapelstad, hvilken fått sig beviljad rättighet att i stället för tolag uppbära anslag af tullmedlen, skulle hvarje år till Kommerskollegium insända behörigen granskade och styrkta utdrag af stadens räkenskaper, rörande beloppet och användandet af staden under nästföregångna året tillflutna tolagsersättningsmedel, hvarefter det åläge Kollegium, att i den årliga berättelsen angående inrikes sjöfarten och handeln intaga ett sammandrag af berörda uppgifter om tolagsersättningsmedlen. Då fråga uppstår om beviljande af tolagsersättning åt nya stapelstäder, infordras Kollegii yttrande.

Enligt nådigt bref den 15 Januari 1864 åligger det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att senast den 1 September det år, hvarmed en af Kongl. Maj:t fastställd taxa å afgifter på allmänna rörelsen i stad, köping eller landthamn upphör att vara gällande, inkomma med underdånigt utlåtande och förslag i fråga om taxebestämmelserna för framtiden, äfvensom att dervid foga yttranden af vederbörande kommunalstyrelser i städerna eller styrelser i köpingarne samt invånarne derstädes äfvensom hamndirektioner. Genom nådigt bref den 4 Februari 1870 är stadgadt bland annat, att alla dittills under särskilda titlar utgående afgifter skulle sammanföras till en enda under benämning hamnafgift, hvilken komme att utgå dels för fartyg och dels för varor, som i hamn lossades eller lastades, hvarjenite föreskrefs, att då gällande taxor å hamn-, bro-, kaj- och andra likartade afgifter skulle, der de ej för viss längre tid voro utan förbehåll fastställda, upphöra att tjena till efter rättelse för hamnarne i Göteborgs och Bohus, samt Hallands, Malmöhus och Kristianstads län med år 1870, för hamnarne i Blekinge, Kalmar och Gotlands län med år 1871, för hamnarne i Jönköpings, Östergötlands, Södermanlands och Stockholms län samt Stockholms stad med år 1872, för hamnarne i Uppsala, Gefleborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län med år 1873 och för hamnarne i rikets öfriga län med år 1874. De nya taxor, som utfärdats efter det tiden för de gamlas giltighet tilländalupit, hafva alla fastställts för en tid af fem år. Efter denna tid inkomma nya förslag, och hvarje år komma sälunda hamntaxorna för vissa län att undergå ny granskning.

Öfver alla dylika förslag inhentas Kollegii yttrande; sammalunda sker äfven med ansökningar om rätt att uppbära grundpenningar vid lastageplatser och landthamnar samt med taxor å dylika afgifter, äfvensom i fråga om flera andra taxor, såsom å stånd- och platspenningar, å kanalafgifter, å afgifter för passerandet af slussar, svängbroar m. m.

Kommerskollegii förhållande till de å utrikes orter anstälde svenske och norske konsuler är bestämdt genom Kongl. Maj:ts förnyade nådiga konsulsstadga den 20 April 1858. Enligt densamma tillkommer styrelsen af konsulatväsendet i hvad särskildt angår svenska angelägenheter Kommerskollegium. Vid inträffad ledighet af konsulsbeställning skall Kollegium afgifva underdånigt utlåtande, huruvida befattningen bör bibehållas eller indragas och det lediga distriktet med annat konsulsdistrikt förenas, samt i förra fallet, huru med tjenstens bestridande under ledigheten må förhållas, om förändring i afseende å distrikt bör ske samt huruvida traktamente och bidrag till kontorskostnaders bestridande må för den nye innehafvaren anvisas å begge rikenas gemensamma konsulsfond. Då fråga uppstår om upprättandet af nytt konsulat skall Kollegium afgifva underdånigt utlåtande i ämnet samt angående distriktet och villkoren för befattningen. Ansökningar till ledig konsulsbeställning ingifvas till statsministern för utrikes ärendena och öfversändas efter ansökningstidens slut från stats-

ministern till Kollegium, som, efter att hafva infordrat yttranden från stadsfullnägtige eller särskild tillsatt nämnd i Sveriges förnämsta stapelstäder, upprättar underdånigt förslag. Finnes ingen till befattningen lämplig sökande, skall Kollegium afgifva underdånigt utlåtande, huruvida ledigheten bör å nyo kungöras och, i sådant fall, om någon förändring i de förut bestämda lönevilkoren må ega rum. I fråga om tillsättandet af fast aflönade vice konsuler och konsulatsekreterare förfares, enligt nådigt bref den 26 April 1872, på samma sätt som vid tillsättandet af konsuler. I fråga om öfriga vice konsuler afgifver Kollegium utlåtande endast när fråga är om utnämning af vice konsul vid sjelfva konsulsstationen. Finner Kollegium, att konsul ådagalagt vårdslöshet eller försumlighet, skall anmälan derom göras hos Kongl. Maj:t. Klagomål öfver konsuls tjenst utföring, om saken rör svenska ärenden, skola anföras hos Kommerskollegium, som, om Kollegium dertill finner skäl, antingen anmäler saken för Kongl. Maj:t eller hänvisar den till domstol, i hvilket senare fall målet öfverlemnas till Kollegii advokatfiskal. Från konsulerne ingå till Kollegium rapporter om politiska, ekonomiska eller andra förhållanden, som kunna inverka på de Förenade rikenas handel och sjöfart m. m., om utländska nya lagar och förordningar eller municipala föreskrifter, rörande handel och sjöfart samt tull- och hamnväsende eller dylikt, och lemna Kollegium allmänheten kännedom härom genom kungöranden i allmänna tidningarne. Årligen emottager Kollegium från hvarje konsul berättelse om de Förenade rikenas handel och sjöfart i distriktet under det sistförflutna året och om utsigterna under det ingångna jemte en redogörelse för konsuls åsigt om åtgärder, som anses böra vidtagas till befrämjande af de Förenade rikenas intressen. Konsulsberättelsen åtföljes af förteckning på alla svenska fartyg, som under året besökt distriktet. Berörda årsberättelser utgöra ett viktigt material för den i Kollegium utarbetade handels- och sjöfartsstatistiken. Om svensk man aflider å utrikes ort skall vederbörande konsul till Kollegium göra anmälan om dödsfallet och den affidnes qvarlåtenskap. Med ledning af de upplysningar, konsulen kan hafva lemnat om den affidne, afsänder Kollegium qvarlåtenskapen till Eders Kongl. Maj:ts vederbörande Befallningshafvande för att den affidnes sterbhusdelegare tillställas. I sammanhang härmed torde äfven böra omnämnas den verksamhet, Kollegium utöfvar till följd af enskilda personers ansökningar om upplysningar rörande utomlands vistande anförvandter, om qvarlåtenskap efter dem i händelse af deras frånfalle m. m. d. Kollegium vänder sig vid sådana tillfällen till vederbörande konsul för erhållande af de äskade upplysningarna. Konsuls utgifter för brevexling med Kommerskollegium eller med andra myndigheter i svenska angelägenheter ersättas af statsmedel efter Kollegii pröfning; och åligger det Kollegium att lemna konsul nödigt biträde vid utsökandet af ersättning för utgifter, som konsul haft till iakttagande af svenska undersåtars rätt och bästa, men hvilka icke kunna af allmänna medel godtgöras.

2:o. **Sjöfarten;** hit hänföras: uppsigten öfver sjömanshusen och, i sammanhang der med, utfärdandet af konstitutorial för sjömanshusdirektörer, samt pröfning af besvär öfver tjänsters tillsättande derstädes; frågor om anläggning af skeppsvarf; anstalter så väl till säkerhet och bekvämlighet för sjöfarten, med undantag af hvad som angår lots- och båkverket, som till förekommande af smittosamma farsoters införande i riket, utfärdandet af helfrihetsbref och turkiska pass samt dermed gemenskap egande frågor; upprättandet af statistiska tabeller öfver in- och utrikes sjöfarten, samt pröfningen af besvär öfver magistraternes beslut, såväl angående burskap å sjöfart samt dithörande administrativa ärenden, som angående skeppsklarerares och mäklares antagande.

Kommerskollegii åligganden i afseende å sjömanshusen äro nu mera bestämda genom nådiga reglementet för sjömanshusen i riket den 4 Mars 1870. Enligt det samma äro sjömanshusen ställda under inseende af Kollegium. Val af ledamöter i sjömanshusdirektion förrättas inför magistrat, som anmäler utgången för Kollegium, hvilket derefter utfärdar förordnanden för de valde. Direktion för sjömanshus skall årligen till Kollegium insända »räkning öfver de till sjömanshusets område hörande fartyg», äfvensom uppgift å antalet fartygsbefälhafvare, maskinister, eldare och öfriga sjömän, allt enligt fastställda formulär. För de med direktionens brevexling förknippade utgifter, så vidt de icke utan svårighet kunna af sjömanshusets inkomster bestridas, eger direktionen göra framställning om godtgörelse hos Kollegium. De genom kollekter i kyrkorna för sjömanshusen insamlade medel insändas till Kollegium, som fördelar dem på sjömanshusen, i förhållande till antalet inskrifne sjömän. En liknande fördelning efter enahanda grund åligger det Kollegium att verkställa af sjömanshusens andelar i böter och viten, som åläggas enligt reglementet för sjömanshusen och enligt förordningen angående sättet och ordningen för sjöfolks på- och afmönstring samt utfärdandet af sjömansrulla äfvensom enligt förordningen angående mätning af handelsfartyg samt förordningen angående pass- och nationalitetshandlingar. Af revisorerne mot sjömanshusdirektions förvaltning eller räkenskaper gjorda anmärkningar anmälas i vissa fall hos Kommerskollegium. Besvär öfver sjömanshusdirektions beslut i förvaltningsärenden anföras hos Kollegium. Alla ärenden, som angå sjömanshusens förvaltning och icke äro af egenskap att tillhöra domstols handläggning, skola af Kollegium prövas och afgöras. Äro målen af den beskaffenhet, att de enligt gällande lag eller författning böra af domstol handläggas, öfverlemnar Kollegium handläggningen till sin advokatfiskal, hvilken har att antingen sjelf eller genom annan allmän åklagare mot vederbörande föra talan.

Bland »anstalter till säkerhet och bekvämlighet för sjöfarten», som utgöra föremål för Kollegii verksamhet, torde i främsta rummet böra räknas de på allmän bekostnad i riket inrättade navigationskolorna. Enligt Kongl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för dessa skolor den 13 Februari 1866, tillkommer Kollegium den allmänna

uppsigten öfver dem och de der anstälde lärarne. För öfvervakande af undervisningens behöriga gång vid dessa skolor utnämner Eders Kongl. Maj:t på Kollegii förslag en inspektör. Vid hvarje skola förordnas af Eders Kongl. Maj:t en ordinarie lärare, hvilken tillika är skolans föreståndare, och till dennes biträde utses af Kollegium nödigt antal underlärare. Då biträde af dylika underlärare erfordras vid någon skola, gör direktionen anmälan derom hos Kollegium och föreslår tillika lämplig person, hvarefter det ankommer på Kollegium att förordna denne. Ansökningar om befordran till ledig ordinarie lärarebefattning ingifvas till skoldirektionen, som insänder dem till Kollegium, hvilket derefter till Eders Kongl. Maj:t inkommer med förslag till befattningens återbesittande. Anses sökande icke hafva tillförlitligen ådagalagt sin skicklighet och fallenhet för tjenstens bestridande, skall Kollegium hos Eders Kongl. Maj:t anmäla förhållandet med henställan tillika, om vidare åtgärd för befattningens återbesittande eller undervisningens uppehållande tills vidare. Tjenstledighet för ordinarie lärare kan Kollegium bevilja för längre tid än två veckor, dock ej utöfver tre månader; behöfver han längre tjenstledighet, gör Kollegium anmälan derom hos Eders Kongl. Maj:t. Om underlärare åstundar tjenstledighet utöfver en månad, tillkommer det Kollegium att bevilja sådan. Under ledighet förordnar Kollegium på direktionens förslag vikarie att upprätthålla tjensten. Kollegium kan varna föreståndare eller för viss tid, dock ej öfver sex månader, skilja honom från tjenstens utöfning med förlust af halfva lönen. Underlärare kan Kollegium genast afskeda. Reglementet innehåller vissa allmänna bestämmelser om undervisningens omfattning, men uppdrager åt Kollegium att, efter af navigationsskoleinspektören afgifvet förslag, närmare bestämma de kurser, som i hvarje ämne böra genomgås, och de läroböcker, hvilka skola begagnas. Kollegium bestämmer likaledes på navigationsskoleinspektörens förslag vid hvilka skolor, denne bör under året förrätta examina, äfvensom tiden för dessa examina. Kollegium kan på derom gjord ansökning förordna om extra examens hållande. Skolas räkenskaper öfver uppburna allmänna medel och hvad deraf utbetaldt är insändas till Kollegium, som, efter tagen kännedom om räkenskaperna, öfverlemnar dem till Kamrarrätten för behörig granskning. Direktionen ingifver derjemte till Kollegium berättelse om verkställd revision af premiekassans räkenskaper, och, i händelse anmärkning dervid icke förekommit eller blifvit nöjaktigt förklarad, meddelar Kollegium redogöraren décharge. Skoldirektion åligger vidare, att till Kollegium insända af föreståndaren afemnad berättelse om undervisningen vid skolan jemte eget yttrande, huruvida lärarne fullgjort sina åligganden och skolan må anses hafva uppfyllt sitt ändamål, hvarefter Kollegium skall till Eders Kongl. Maj:t insända en sammandragen redogörelse öfver undervisningens fortgång vid de särskilda navigationsskolorna. Navigationsskoleinspektören skall äfvenledes afgifva berättelse till Kollegium om verkställda examensförrättningar. Om Kollegium, med ledning af de inkomna berättelserna, fin-

ner någon förbättring i skolornas organisation eller andra åtgärder för undervisningens befrämjande erforderliga, eger Kollegium underställa frågan derom Eders Kongl. Maj:t.

Jemlikt nådiga reglementet af den 15 Mars 1861 och nådiga kungörelsen den 13 Februari 1866 åligger det Kollegium, att, efter navigationsskoleinspektörens hörande, bestämma kurser och läroböcker i ångmaskinlära vid navigationsskolor, i hvilka undervisning i detta ämne meddelas, äfvensom att afgöra frågor om extra examens hållande med ångbåtsbefälhafvare och maskinistelever. Läraren i ångmaskinlära befinner sig i hufvudsakligen samma ställning till Kollegium som ordinarie lärare vid skolan. Till Kollegium skall för granskning insändas redovisning för användandet af de medel, som till skolan inflyta i form af inskrifningspenningar och examensavgifter af ångfartygsbefälhafvare och maskinistelever.

Enligt nådig kungörelse angående meddelande vid vissa navigationsskolor i riket af undervisning för bildande af lokomotivförare den 23 September 1871 tillkommer det Kollegium att bestämma de kurser, som vid undervisningen böra genomgås, och de läroböcker, hvilka vid denna undervisning skola begagnas, efter derom af Styrelsen för statens jernvägstrafik afgifvet förslag.

Sedan, enligt nådig skrifvelse till Kommerskollegium den 21 Maj 1869, skeppsbyggeriinstitutet i Karlskrona indragits och i dess ställe en skeppsbyggeriafdelning inrättats vid navigationsskolan i Göteborg, står sålunda äfven undervisningen i skeppsbyggeri under Kollegii inseende.

Jemlikt nådiga kungörelsen den 29 Januari 1864 angående inrättandet af en pensionsanstalt för befälhafvare, styrmän och annat sjöfolk å svenska till utrikes fart använda segel- eller ångfartyg, äfvensom för maskinister och eldare på sistnämnda slags fartyg, må besvär hos Kollegium anföras öfver de af direktionen för nämnda pensionsanstalt vidtagna beslut som angå rättighet till och vilkoren för pensionsåtnjutande.

Enligt nådiga förordningen den 6 Augusti 1864 angående godtgörelse för svenskt sjöfolks hemförande från utrikes ort är befälhafvare å svenskt fartyg, hvilken af svensk och norsk konsul eller vice konsul anmodats till hemförskaffande mottaga svenskt sjöfolk, berättigad erhålla ersättning för kost och resa efter vissa i förordningen bestämda grunder, men, om särskilda omständigheter dertill föranleda, kan Kollegium bevilja en tillökning i ersättningsbeloppet med högst en fjerdedel. För utbekommande af denna ersättning eger vederbörande, om sjöfolket är fördt till svensk hamn, att vända sig till Kommerskollegium. Har sjöfolket fortskaffats till främmande hamn, utgifver konsul den vederbörande tillkommande ersättning, och får han för erhållande af godtgörelse insända räkning till Kollegium. Om fartygsbefälhafvare vägrar mottaga svenskt sjöfolk till hemförskaffande, inberättar konsulen, om han finner

denna vägran sakna giltigt skäl, förhållandet till Kollegium, som då genom sin advokatfiskal låter ställa fartygsbefälhafvaren till ansvar.

Till bestridande af de utgifter, som kunna uppstå till följd af sistnämnda förordning, eller för att ersätta konsulerne för andra utgifter, som de kunnat hafva för svenskt sjöfolk, har Kollegium två anslag till sin disposition.

Genom nådigt bref den 30 Januari 1830 anvisades 2,700 kronor för att, efter pröfning af utgiftens behörighet, användas till godtgörande af sådana, utaf konsulerne meddelade förskott till nödstälde svenske sjömän, för hvilka ersättning af skeppsredare eller sjömanshus vägras, eller icke utan omgång kan erhållas, börande allt hvad af dylika, konsulerne på förhand ersatta fordringar i laglig väg kan indrivvas, komma statsverket till godo; och åligger det Kollegium i sådant afseende tillse, att de åtgärder, som för fordringarnes indrivande äro af nöden, varda med noggrannhet och utan tidsutdrägt vidtagna samt de influtna medlen genast till Statskontoret levererade.

Uti nådigt bref den 14 September 1843 anvisade Kongl. Maj:t ett belopp af 2,000 kronor, att årligen utgå från handels- och sjöfartsfonden, för att användas till godtgörande af sådana bevisliga utgifter för svenskar och norrmän, hvartill konsulerne antingen i anseende till utgiftens beskaffenhet eller svårighet att derå anskaffa fullständiga verifikationer, ej voro enligt gällande föreskrifter, berättigade till ersättning af de allmänna medel, som redan voro anviste till understöd och hemförskaffande af svenske sjömän; och genom nådigt bref af den 6 Augusti 1858 har Kongl. Maj:t sedermera föreskrifvit, dels att med dessa medel endast skola bestridas utgifter för svenske undersåtar, och dels att, om anslaget skulle något år för ändamålet finnas otillräckligt, Kollegium eger ingå med underdånig anmälan i ämnet.

Kollegii kungörelse den 15 December 1868 angående särskilda åtgärder för befordrande af svenske sjömans penningeförsändningar från utrikes ort har gifvit Kollegium åtskilliga nya bestyr. Denna kungörelse är utfärdad i öfverensstämmelse med nådigt bref till Kollegium af den 21 November 1868, enligt hvilket Kollegium bemyndigades att vidtaga och anbefalla alla för ordnandet och utförandet af berörda angelägenhet erforderliga åtgärder. Svensk sjöman, som vistas utrikes, eger enligt nämnda kungörelse, att hos vissa konsuler, mot aflemnande af motsvarande penningbelopp, erhålla å Kollegium ställda invisningar till viss person för belopp från och med 10 till och med 500 kronor, hvilka invisningar inlösas i Stockholm af Kollegium samt i landsorten vid någon af rikets postanstalter. Om sjöman så önskar, kan han genom Kollegii kammarkontor få beloppet kostnadsfritt insatt för sin räkning i sparbank i Stockholm. Konsul insänder genast efter utfärdandet af sjömansinvisning underrättelse derom till Kollegium, hvarjemte han skall för hvarje månad afgifva redovisning för de af sjömän för utfärdade invisningar erlagda belopp; och med de af

konsulerne sålunda redovisade medel godtgör Kollegium Generalpoststyrelsen för postanstalternas utbetalningar.

Försummar skeppare att å konsulat göra författningsenliga anmälanden, skall Kollegium, enligt nådiga förordningen den 4 Juni 1868 angående pass och nationalitetshandlingar, föranstalta om åtal, och slik åtgärd vidtages äfven när konsul rapporterar att brott, som bör beifras i hemlandet, under utrikes resa blifvit begånget ombord å svenskt fartyg.

Enligt nådiga kungörelsen af den 4 Maj 1814 skall räkning öfver beloppet af de afgifter till svenska kyrkan i London, hvilka af handelsfartyg erläggas, samt redovisning för medlens användande insändas till Kollegium, som, derest vid granskningen något anmärkningsvärdt förefinnes, i underdånighet gör anmälan derom samt i alla händelser låter införa ett sammandrag i allmänna tidningarne.

Enligt nådiga bref den 6 Juli 1833 och den 10 December 1844 skall Kollegium årligen utfärda kungörelse angående de förmåner, som tillkomma främmande nationers fartyg, och tillika i kungörelsen införa en förteckning å de handlingar, hvilka utländske skeppare böra vid ankomsten hit till riket medföra, för att af samma förmåner komma i åtnjutande.

I ändamål att förekomma smittosamma farsoters införande i riket, skall Kollegium, enligt nådigt bref den 21 September 1855, utfärda samt i Post- och Inrikes Tidningar låta införa kungörelser om hvilka orter i främmande länder äro af kolera smittade. Vidare stadgas i nådiga förordningen den 20 September 1859 om hvad till förekommande af smittosamma sjukdomars införande i riket iakttagas bör, att Kollegium, i anledning af vederbörande konsulers rapporter eller i öfrigt inhemtade underrättelser, skall allmänneligen kungöra hvilka orter i främmande länder äro af pest smittade, hvarjemte Kollegium åligger, att, så snart officiel underrättelse ingått om pestens upphörande på någon dylik ort, så att under trettio dygn nytt sjukdomsfall derstädes ej inträffat, derom utfärda kungörelse.

I afseende å hvad iakttagas bör till förekommande af boskapspests och andra smittosamma husdjurssjukdomars införande i riket, är genom nådig kungörelse den 30 Maj 1873 föreskrifvet, att, så snart Kollegium erhållit underrättelse, att smittosam husdjurssjukdom utbrutit å utrikes ort, bör Kollegium genom kungörelse förklara nämnda ort, i så vidsträckt omfattning som omständigheterna påkalla, af sjukdom smittad. Sedan viss, för olika fall olika lång tid förflutit efter det, enligt från vederbörande ingången anmälan, sjukdomen upphört, eger Kollegium förklara orten fri från sjukdomen. Det ankommer äfven på Kollegium, att efter sig företeende omständigheter förklara ett eller flera länder misstänkta såsom smittade af boskapspest.

Kollegii åligganden i och för utfärdandet af helfrihetsbref äro nu närmare bestämda genom Kongl. Maj:ts förnyade förordning angående pass- och nationalitetshand-

lingar för svenska till orter utom Sverige gående fartyg den 4 Juni 1868. Sedan fartygs bilbref och mätbref samt redareed inlemnats och behörigen granskats, utfärdar Kollegium fribref, i enlighet med fastställt formulär. Frågor om namnförändring för fartyg afgöras af Kollegium. Uppgifves fribref vara förkommet, beror det på Kollegii pröfning, huru uppgiften bör styrkas. Hos magistrat i stad eller domhafvande på landet göres anmälan om förändring af eganderätten till med fribref försedt fartyg eller om förändring i lästetalet. Magistraten eller domaren antecknar förändringen å fartygets fribref samt underrättar Kollegium om hvad som sålunda blifvit åtgjordt. Sker ombyte i eganderätten under det med fribref försedt fartyg är utom riket, skall hufvudredaren hos Kollegium göra anmälan derom. Ombytes befälhafvare medan fartyget är utom Sverige, skall sådant anmälas hos konsul, som sedan underrättar Kollegium. För å utländsk ort, för svensk räkning inköpt och derstädes ännu liggande, utländskt fartyg utfärdar Kollegium interimfribref, gällande ett år; och ankommer det på Kollegium att, efter pröfning af omständigheterna, utfärda nytt interimfribref, gällande hvarje gång för en tid af högst ett år. Derjemte utgifver Kollegium öppna bevis hufvudsakligen då förändringar i eganderätten till ett fartyg eller ombyte af hufvudredarebefattningen inträffat med fartyg, som är stadt på utrikes resa.

I och för Kollegii befattning med fribrefven och hvad dertill hörer, äfvensom för att ej mindre tillhandahålla Kollegii advokatfiskal erforderliga upplysningar rörande rederier för beredande af ersättning för kostnader, som blifvit af konsulerna förskjutna till underhåll och vård af sjuke sjömän, än ock bereda tillgång till likartade upplysningar för utsökande af ersättning för svenskt sjöfolks hemförskaffande, samt meddela enskilda personer af dem äskade upplysningar, föras i Kollegium, dels ett i kronologisk ordning upprättadt fribrefsdiarium, upptagande fartygens namn, lästetal, hufvudredare, befälhafvare m. m., dels ock en i alfabetisk ordning upprättad fribrefsliggare, fortlöpande sedan år 1841 och upptagande fartygens namn, tackling, lästetal och samtliga nummer å de fribref, hvarmed fartyget varit försedt, samt en alfabetisk förteckning å fartygsbefälhafvare. Sedan anmälan från konsul ingått, att svenskt fartyg å främmande ort ombytt nationalitet eller förolyckats, eller att ny befälhafvare antagits, låter Kollegium härom göra anteckning i fribrefsdiariet. Från magistrater och domare inkommande uppgifter om förändring af eganderätten till fartyg, om befälhafvareombyte eller om förändradt lästetal, antecknas likaledes i berörda diarium.

Enligt nådigt bref den 3 Maj 1867 åligger det Kollegium, att upprätta och till trycket befordra den s. k. Code List, innefattande de signalbokstäfver, hvarmed fartyg af viss drägtighet vid fribrefs utfärdande förses, samt fartygens hemort, lästetal m. m.

Blanketter till de i nådiga förordningen den 4 Juni 1868 angående sättet och

ordningen för sjöfolks på- och afmönstring m. m. föreskrifna sjömansrullor skola af Kollegium anskaffas samt tillhandahållas vederbörande sjömanshus eller magistrater i de städer, der sjömanshus icke finnas.

Kollegium åligger, att hålla hand öfver efterlefnaden af hvad som blifvit stadgadt, såväl genom sist åberopade förordning, som ock genom ofvan omnämnda förordning angående pass och nationalitetshandlingar, äfvensom att genom advokatfiskalen i laga ordning beifra öfverträdelser, ej mindre af dessa båda förordningar, än äfven af nådiga förordningen den 7 Maj 1842 angående behörigheten att föra befäl å svenskt handelsfartyg.

Af de under mom. 2 § 2 i instruktionen omnämnda åligganden, torde »frågor om anläggning af skeppsvarf» samt »pröfningen af besvär öfver magistraternes beslut, så väl angående burskap å sjöfart samt dithörande administrativa ärenden, som angående skeppsklarerares och mäklares antagande» hafva upphört att utgöra föremål för Kollegii handläggning, och genom nådig kungörelse den 23 Juni 1838 upphäfdes bestämmelsen om skyldighet för fartyg, som seglar på andra sidan Cap Finisterre, att vara försedda med turkiskt pass.

3:o. **Fabrikerna**, hit höra: *utfärdandet af tillståndsresolutioner för anläggning af alla slags fabriker, så i städerna som på landet; frågor angående stämpling af svenska fabriksvaror; anstalter för att inom landet bereda tillgång på rudimaterier, tjenliga för fabrikerna, såsom ull, lin o. s. v.; äfvensom andra åtgärder, hvilka hafva till föremål, att befrämja fabrikstillverkningar och husslöjder; meddelandet af privilegia exclusiva; förvaltningen af manufakturdiskontfonden; inseendet öfver hallrätterna; pröfning af besvär öfver hallrätternas beslut i administrativa ärenden, som angå fabriksrörelsen och dess idkare; upprättandet af statistiska tabeller öfver fabriker och manufakturverk, samt de tillverkningar, som vid dessa inrättningar åstadkommas.*

Flertalet af de i detta moment uppräknade åligganden hafva till följd af förändrad lagstiftning upphört. Detta gäller i afseende å »utfärdandet af tillståndsresolutioner för anläggning af alla slags fabriker» äfvensom »frågor angående stämpling af svenska fabriksvaror». Beträffande de sistnämnda förordnades, genom nådig kungörelse den 13 Juni 1862, om upphörandet af stadgandet om vissa inhemska fabrikstillverkningars och handtverksvarors förseende med tillverkningsstämpel m. m., men i afseende å kortstämpling eger dock fortfarande det förhållande rum, att det tillkommer Kollegium att förordna stämpelförrättare, äfvensom att låta förfärdiga samt vederbörande stämpelförrättare tillhandahålla de för nyssberörda ändamål erforderliga stampar. Vidare åligger det Kollegium, att årligen till Statskontoret aflenna specifik uppgift på antalet inom riket stämpelade kortlekar.

Några särskilda, i här omförmälda författningsrum åsyftade, »anstalter för att inom landet bereda tillgång på rudimaterier, tjenliga för fabrikerna», torde nu-

mera icke finnas; ulldiskonten och ullmagasinet i Norrköping kunde räknas till dylika anstalter, men den förstnämnda indrogs den 18 Juni 1864 och den senare den 1 November 1872.

Bland »andra åtgärder, hvilka hafva till föremål, att befrämja fabriksstillverkningar och husslöjder», torde i främsta rummet vara att nämna den högre ledningen af de tekniska elementarskolorna i riket. Den 29 April 1853 utfärdades stadgar för tekniska elementarskolan i Malmö och den 12 Mars 1856 för dylika skolor i Örebro, Borås och Norrköping. Enligt dessa stadgar skall till Kongl. Maj:t stäld ansökning om föreståndarebefattning vid sådan skola ingifvas till skoldirektionen, hvarefter den insändes till Kollegium, som ingår till Eders Kongl. Maj:t med förslag. Önskar föreståndare tjänstledighet öfver en månad, ankommer det på Kollegium att bevilja densamma, dock ej för längre tid än tre månader; under sålunda beviljad ledighet förordnar Kollegium vikarie. Kollegium kan, när så pröfvas nödigt, varna föreståndare, suspendera honom för en tid af till och med sex månader eller anmäla honom till entledigande. Förslag till skolas stat insändes till Kollegium, som med eget underdånigt utlåtande öfverlemnar detsamma till Eders Kongl. Maj:t. Direktionen skall, dels hvarje år till Kollegium afgifva berättelse om skolans verksamhet och tillstånd under nästförflyttna läsår, hvilken berättelse Kollegium bör jemte eget yttrande, der sådant af omständigheterna påkallas, till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna, dels ock, i händelse ändringar eller tillägg i stadgarne skulle anses behöfliga eller andra viktiga åtgärder befinnas för skolans framgång fördelaktiga, derom göra anmälan hos Kollegium, som eger att, jemte eget utlåtande, direktionens förslag till Eders Kongl. Maj:t insända. Skolans räkenskaper skola jemväl insändas till Kollegium, som, efter af dem tagen kännedom, öfverlemnar dem till Kammarrätten. Tekniska söndags- och aftonskolan i Eskilstuna befinner sig uti enahanda ställning till Kollegium som ofvan nämnda tekniska elementarskolor, med undantag af att Kollegium utnämmer föreståndaren och jemväl har rätt att afskeda honom, om så pröfvas nödigt.

Den af svenska slöjdföreningen i Stockholm inrättade söndags- och aftonskola står likaledes under Kollegii öfverinseende. Enligt de för skolan gällande stadgar af den 21 December 1860 med deruti sedan gjorda ändringar, förvaltas skolan af en styrelse, i hvilken Kollegium eger insätta en ledamot. Vid inträffad ledighet af ordförande eller ledamotsbefattning i skolstyrelsen, bör anmälan derom göras hos Kollegium, som har att för befattningens återtillsättande i föreskrifven ordning vidtaga nödig åtgärd. Styrelsen skall till föreståndare föreslå lämplig person hos Kollegium, som med eget utlåtande underställer ärendet Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning och afgörande. Behöfver föreståndaren mer än tre månaders tjänstledighet, anmäles sådant hos Kollegium, som då likaledes öfverlemnar ärendet till Eders Kongl. Maj:t. Sty-

relsen åligger, att årligen till Kollegium afgifva berättelse om skolans verksamhet, hvilken berättelse af Kollegium, jemte eget utlåtande, der sådant af omständigheterna påkallas, till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnas. Frågor om ändringar i stadgarne eller om andra för skolan gagneliga åtgärder behandlas på samma sätt.

Ansökningar om att komma i åtanke vid fördelningen af det af Riksdagen anvisade anslag till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena inlemmas till Kollegium, som med eget underdånigt utlåtande öfverlemnar dem till Eders Kongl. Maj:t; äfvenledes remitteras till Kollegii utlåtande alla andra till Eders Kongl. Maj:t ingifna ansökningar om reseunderstöd, så snart afsigten med resan är att förvärfva insigter i något af de ämnen, som ligga inom området för Kollegii verksamhet.

Enligt nådiga förordningen den 19 Augusti 1856 tillkommer det Kommerskollegium att pröfva ansökningar om patent å nya eller förbättrade uppfinningar, som hafva slöjd eller konst till föremål. Härvid måste Kollegium tillse, ej mindre att patent ej meddelas å beredning af läkemedel eller å uppfinning af sådan beskaffenhet, att begagnandet uppenbarligen strider mot gällande lag, allmän säkerhet och goda seder, än äfven att icke någon genom patent vinner uteslutande rättighet, att i allmänhet begagna sig af en ny *princip*, utan endast att nyttja det eller de sätt eller medel för en uppfinnings användande, som af den patentsökande uppgifvas och beskrifvas. Vidare måste Kollegium bedöma vigten och beskaffenheten af uppfinningen och i förhållande härtill utsätta den tid, från 3 till 15 år, under hvilken patenträtt må tillgodonjutas. Om beviljad patenträtt af innehafvaren öfverlåtes på annan person, skall sådant anmälas hos Kollegium, som utfärdar resolution härom. De ritningar och modeller, som åtfölja patentansökan, skola förvaras hos Kollegium och hållas tillgängliga för dem som önska deraf taga kännedom. Patentinnehafvaren åligger att inom två år från patentbrevets datum inför Kollegium styrka, att han är i full utöfning inom riket af patentet, äfvensom att sedermera hvarje år under hela patenttiden likaledes styrka, att uppfinningen inom riket utöfvas. Uti ett särskildt diarium antecknas i kronologisk ordning alla af Kollegium utfärdade patent, hvarjemte i samma diarium anmärkas, så väl de dagar, då patentbrevet blifvit i föreskrifven ordning kungjort, som ock de till Kollegium ingifna och godkända bevis, rörande patenträttens utöfning. Då patenträtt förfallit eller förverkats, likasom då den tid, för hvilken patentet blifvit meddeladt, tilländalupit, åligger det Kollegium att i Post- och Inrikes Tidningar kungöra, att patentet till kraft och verkan upphört.

I afseende å den Kollegium tillkommande förvaltningen af manufakturdiskontofonden, har Eders Kongl. Maj:t i nådigt bref den 7 November 1873 förordnat, *dels* att från och med början af år 1874 manufakturdiskontinrättningens verksamhet, så vidt denna haft till ändamål, att genom utgifvande af lån i vanlig diskontväg under-

stödja inhemska fabriks- och manufakturinrättningar, skulle upphöra; *dels* att med slutlig inbetalning af de under år 1874 förfallande diskontlån finge af Kollegium, efter pröfning af förekommande omständigheter, lemnas anstånd till den 30 Juni 1875; *dels ock* att de medel, som under år 1874 för gäldande af diskontlån inbetaltes, skulle i främsta rummet användas till infriande af manufakturdiskontens kreditivskuld till Riksbanken och de derutöfver för diskontens fordringar inflytande medel användas till förökande af den under Kollegii förvaltning ställda förlagslånefonden.

Kollegii af manufakturdiskontfondens förvaltning härflytande göromål, hvilka varit ganska betydande, hafva, i följd af nyss omnämnda nådiga förordnande, redan minskats; och ytterligare förminskning af dessa göromål är att förvänta, enär efter den 30 Juni 1875 ej komma att återstå andra bestyr, än indrifning af osäkra fordringar för gamla diskontlån och den mindre besvärliga förvaltningen af förlagslånefonden, från hvilken ett ringare antal lån af Eders Kongl. Maj:t årligen beviljas.

Kollegii »inseende öfver hallrätterna» samt »pröfning af besvär öfver hallrätternas beslut i administrativa ärenden, som angå fabriksrörelsen och dess idkare», upphörde då hallrätterna genom nådiga förordningen den 25 Februari 1846 indrogos.

4:o. Handtverkerierna, hit hänföras: frågor om reglementen för handtverkare; om anstalter till handtverkeriernas befrämjande samt till förekommande af underslef i handeln med dessa varor; upprättandet af statistiska tabeller öfver handtverkerierna i städerna och på landet; samt pröfning af besvär öfver såväl Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes beslut rörande gerningsmän på landet, som magistraternes beslut angående burskap å handtverk samt dermed gemenskap egande administrativa ärenden.

Af de i detta moment upptagna göromål torde intet qvarstå förutom upprättandet af de statistiska tabellerna.

5:o. Fiskerierna, härunder inbegripas: frågor om anstalter till fiskeriernas befrämjande, egentligen i Nordsjön och Östersjön, så vidt de kunna afse en särskild näringsgren; kontroller vid försäljning af fiskvaror; frågor om salterier, trankokerier o. s. v.

Efter det, i anledning af Kollegii på nådig befallning afgifna förslag till förnyad stadga rörande fiskerierna i riket, Kongl. Maj:t fastställt fiskeristadgan af den 29 Juni 1852, har Kollegii åliggande i detta afseende till väsentlig del upphört. Kollegii yttrande inhemtas dock ännu understundom i frågor rörande ändringar i eller undantag från fiskeristadgan m. m., hvarjemte årliga redovisningar för de bidrag, som af allmänna medel anvisas till arfvode åt uppsyningsmän öfver fisket i Göteborgs och Bohus samt Hallands län, insändas till Kollegium, som med eget utlåtande öfverlemnar dem till Eders Kongl. Maj:t.

6:o. **Ärenden, som röra Kollegii tjenstemän och vaktbetjente.** och ej äro af den beskaffenhet, att de tillhöra laga domstols behandling; äfvensom verkets ekonomiska angelägenheter.

Dessa ärenden höra naturligtvis fortfarande till Kollegii handläggning.

Förutom ofvan nämnda i omedelbart eller medelbart sammanhang med Kollegii instruktion stående göromål har Kollegium vissa åligganden enligt Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning af den 5 Februari 1869 om hvad med afseende å utvandrars fortskaffande till främmande verldsdel iakttagas bör.

Sådana åligganden äro: att utfärda tillståndsresolutioner för utvandrareagenter och återkalla meddeladt tillstånd, när omständigheterna dertill föranleda; att bestämma den säkerhet, utvandrareagent bör ställa för fullgörandet af sina förbindelser till utvandrare; att förvara säkerhetshandlingarne och i vissa fall, med anlitan af den ställda säkerheten, bereda konsul ersättning för hvad han nödgats förskjuta, i följd af agents underlåtenhet att fullgöra ingångna förpligtelser, samt att gå utvandrare till handa, då han behöfver uttaga ersättning hos agent eller anställa rättgång mot honom.

Genom nådig kungörelse den 11 December 1857 stadgades, att Bergskollegium med år 1857 skulle upphöra såsom särskildt embetsverk och förenas med Kommerskollegium, samt att följaktligen de mål, uppdrag och åligganden, hvilka enligt instruktion af den 28 December 1832 och särskilda författningar tillhörde Bergskollegium, med 1858 års början skulle af Kommerskollegium öfvertagas.

Bergskollegii åligganden i allmänhet voro enligt § 1 af instruktionen:

att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets bergshandtering i alla dess delar, äfvensom om alla på handteringsens trefnad och framtida bestånd inverkan förhållanden, att i sådant afseende taga noggrann künneedom, om och hvilka hinder lägo i vägen för dess förkofran samt hvilka åtgärder kunde vidtagas till hindrens undanröjande; att, i de fall, då Kollegium fann sig icke kunna af egen embetsmyndighet ingå i åtgärder, som till det sökta ändamålets vimmande ansågos nödiga, derom hos Kongl. Maj:t göra underdånig anmälan äfvensom att, på sätt derom särskildt blefve förordnadt, utöfva styrelsen öfver Myntet och Kontrollverket, hvilka under Kollegium voro ställda, och hafva insendet öfver Bergsstaten i orterna, Bergsskolan i Falun samt rikets metallvägar.

I egenskap af bergsöfverstyrelse tillkommer det fortfarande Kommerskollegium, att vara noga underrättadt om tillståndet med rikets bergshandtering i alla dess delar, hvarjemte fortfarande gäller föreskriften i nådiga brevet den 14 Oktober 1853, att

bergsöfverstyrelsen skall med uppmärksamhet följa bergshandteringens utveckling, icke allenast inom riket, utan äfven i andra länder: samt årligen afgifva underdåniga berättelser om de upptäckter och förbättringar, som dervid i tekniskt och industrielt hänseende föregående år egt rum, men grufvestadgan af den 12 Januari 1855, förordningen om svenska jerneffekters stämpling af samma dag, förordningen om utsträckt frihet för bergshandteringen den 20 September 1859, förordningen om utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864 med flera författningar hafva högst väsentligt förändrat embetsverkets ställning till bergshandteringen i landet.

Styrelsen öfver Myntet och Kontrollverket flyttades redan 1838 från Bergskollegium till Statskontoret. Inseendet öfver bergsskolan i Falun upphörde i och med detta läroverks flyttning till hufvudstaden och förening med Teknologiska Institutet år 1869. Deremot utöfvar Kollegium fortfarande såsom bergsöfverstyrelse inseendet öfver bergsstaten i orterna äfvensom öfver rikets metallvägar.

Flertalet af de i instruktionens § 2 uppräknade mål och ärenden, som tillhörde Kollegii handläggning, hafva genom senare författningar undergått så väsentliga förändringar, att ett ordagrannat återgifvande af samma § här icke torde vara erforderligt.

Hvad *grufvehushållningen* angår, äro bergsöfverstyrelsens åligganden i afseende derå nu mera bestämda genom grufvestadgan af den 12 Januari 1855. Klagan öfver bergmästares beslut, hvarigenom mutsedel blifvit vägrad eller ansökning derom förklarad förfallen, föres hos Kollegium. Klagan öfver meddelad mutsedel anföres likaledes i vissa fall hos Kollegium. Vid förfall för bergmästare att företaga utmålsläggningar göres anmälan derom hos Kollegium, som då eger att förordna annan bergstjensteman att verkställa förrättningen. Har emot utmålsförrättning förekommit invändning på den grund, att den inmutade tyndigheten förmenas ej vara föremål för inmutning, och är någon missnöjd med förrättningsmannens härom meddelade beslut eller med storleken af det utmål, som vid förrättningen blifvit anvisadt, må klagan föras hos Kollegium. Ansökningar om större utmål än grufvestadgan i allmänhet medgifver ingifvas till Kollegium, som, i fall laga hinder ej möter och behofvet sådant påkallar, eger förordna om nytt utmåls läggande. Frågor om sammanläggning af flera utmål afgöras likaledes af Kollegium, på hvilket det äfven ankommer att i vissa fall meddela tillstånd till afstjelpande af lösbrutet berg i andra grufverum eller i tillgränsande gamla grufvor äfvensom till borttagande af pelare, band eller bergfästen. Frågor om inställande af fullföljden af ett i gång varande grufarbete, hvilket af ortens bergmästare finnes kunna medföra skadliga följder för grufvebyggnaden, pröfvas af Kollegium. Önskar grufvegare längre tids hvilostånd, än bergmästare enligt grufvestadgan kan medgifva, ankommer det på kollegium att, när skäl dertill förekomma, ytterligare förlänga hviloståndstiden. Kollegium kan, om så

nödigt finnes, ålägga bergmästare att efter föregången uppmätning upprätta och meddela fullständiga markscheiderkartor öfver grufvor, som inom distriktet äro under arbete. Grufve- och malmöreskassor stå under bergmästarens och två af delegarne valde kassaföreståndares förvaltning samt Kollegii inseende och kontroll. Redogörelse öfver medlens förvaltning insändes årligen till Kollegium, som kan för någon viss tid medgifva nedsättning i de årliga afgifterna till dessa kassor.

Hvad angår de *masmüsteriet och tackjernstillverkningen* samt *stångjerns- och malmfaktursmidet* rörande åligganden, som enligt instruktionen tillkommo Kollegium, har det stora flertalet upphört. Enligt nådiga förordningen om svenska jerneffekters stämpling den 12 Januari 1855 skall hvarje för blåsning af tackjern eller för det sammans nedsmältning och beredande till smidigt jern, eller för stålberedning eller för annan gröfre jernförädling tillåten verkstad hafva en af Kollegium godkänd stämpel, hvarmed dess tillverkning bör märkas. Det ankommer jemväl på Kollegium att bevilja användandet af bistämpel. För rättighet att drifva masugn eller hytta, stångjernsbruk eller annan inrättning, hvilken afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att anse som handtverk, erfordras, enligt nådiga förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 Juni 1864, endast en anmälan hos Kollegium, som utfärdar anmälingsbevis samt derom underrättar bergmästaren, Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller magistrat i den ort, der verket är beläget. Önskar utländsk man eller qvinna drifva dylik näring, skall tillstånd dertill sökas hos Kollegium, som meddelar beslut, såvida ej, oansedt sökanden ingifvit föreskrifna handlingar, anledning förekommer mot bifall till ansökningen, i hvilket fall ärendet underställes Eders Kongl. Maj:ts nådiga afgörande.

Derjemte kvarstår af de forna, hit hörande åliggandena, samma inseende och domsrätt öfver vägare vid metallvägarne i riket, som tillkommer Kollegium i afseende å dess egna tjänstemän. Ansökningar till vägarebefattningar inlemmas till vederbörande magistrat, som hos Kollegium föreslår någon af de sökande till tjänstens erhållande, hvarvid Kollegium kan infordra nytt förslag, om skälighetsanmärkning förekommer mot någon af de föreslagna. Instruktion för vägare utfärdas af Kollegium, och skola utdrag af vägböckerna för hvarje smidesår insändas till Kollegium.

I afseende å *privilegier och rättigheter* åligger det Kollegium att utsätta och bestämma frihetsår för nya ädlare verk, att afgifva underdåniga yttranden i frågor om förlängning i frihetsåren utöfver de förut bestämda, att gemensamt med Eders Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium åsätta tiondeafgiften eller afraden för de verk, der frihetsåren lupit till ända, äfvensom bestämma rekognitionsafgifterna för grufveskogar. Genom nådiga förordningen angående förvaltningen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar den 30 Maj 1873, har den Kollegium

och bergsstaten tillkommande befattning med omförmälda skogar, såvidt sjelfva skogsvården angår, upphört, hvaremot det fortfarande tillkommer Kollegium att tillse, det Sala silfververk på ändamålsenligt sätt och efter rätt bergsvis drifves samt att dertill hörande kassor ordentligen förvaltas och medlen redovisas äfvensom att de så kallade armbössemedlen behörigen vårdas och till sina bestämda ändamål disponeras och användas.

Kollegii befattning med förlagsinteckningars beviljande och dödande i jern- och messingsbruk samt kopparhamrar och dylika verk kvarstår oförändrad.

Ansökningar om andel i anslaget till rescunderstöd åt lämpliga personer, hvilka önska i främmande länder förvärfva sig ökad insigt och skicklighet i hvad till bergshandteringen hörer, ingifvas till Kollegium, som med eget utlåtande öfverlemnar dem till Eders Kongl. Maj:t.

Enligt nådigt bref den 2 November 1824 angående Ädelfors guldverks nedläggande står Kibbe qvarn under bergsöfverstyrelsens disposition; qvarnen är utarrenderad och af arrendemedlen lemnar Kollegium understöd åt behöfvande f. d. guldverksarbetare vid Ädelfors eller deras enkor och oförsöjda barn, med ledning af från vederbörande bergmästare inkommet förslag till fördelning. Ett liknande förhållande eger rum med Kyllinge qvarn, som förvaltas af bergslagsstyrelsen i Sala under öfverinseende och kontroll af Kollegium. Bergslagsstyrelsen insänder, jemlikt den 18 December 1827 utfärdadt reglemente angående användandet för fattigvården vid Sala silfververk af qvarntullen eller arrendet för den Sala bergslag förlänade Kyllinge kronomjölqvarn, förslag rörande disposition eller fördelning af qvarntullen till Kollegium; de inflytande medlen skola hufvudsakligen användas till understöd för fattige skadade arbetare och bergsmän samt deras efterlemnade enkor och minderåriga barn. Kollegium eger derjemte till sitt förfogande de s. k. armbössemedlen, af hvilka Kollegium, på grund af uppgifter från bergmästarne, lemnar understöd åt skadade grufarbetare; medlen hafva uppkommit genom fortfarande utgående afgifter på »favorable resolutioner.»

Slutligen torde äfven böra nämnas, hurusom räkenskaperna öfver det Robsahmska stipendiet insändas till Kollegium af Erkebiskopen och Uppsala universitets rektor, hvilka äro inspectores stipendii; de båda sistnämnde utse stipendiaterna efter att hafva skriftvexlat med Kollegium. Ramsellsk stipendiat skall enligt testamente utses af »ett bergsråd i sittande Kollegium».

Beträffande arten och omfånget af de statistiska arbeten som förrättas i Kollegium, hänvisa komiterade till det af undertecknad Berg afgifna, detta betänkande bilagda yttrande.

Efter sålunda lemnad redogörelse för de åligganden, hvilka tillkomma Kommerskollegium, torde det tillåtas komiterade att i största korthet äfven redogöra för den fördelning af göromålen, som eger rum inom Kollegium.

Då bergsärendena öfverflyttades till Kommerskollegium bestod Kollegium af en president och tre kommerseråd, mellan hvilka senare föredragningen af ärendena var fördelad. Genom bergsärendenas öfverflyttning skedde till en början ingen annan förändring härutinnan, än att kommerserådets antal ökades till fyra. Till den nya roteln hörde nemligen endast ärenden rörande bergshandteringen, men genom nådigt bref den 2 November 1866 förordnades, att föredraganden af nyssnämnda ärenden skulle vara pliktig att derjemte deltaga i behandlingen af alla inom Kollegium förekommande mål samt tillsvidare bereda och föredraga, dels ansökningar om erhållande af patent å nya uppfinningar jemte de ärenden som dermed ega sammanhang, dels ock, förutom frågor som angå bergsundervisningen, jemväl de ärenden, som härflyta från Kollegii åliggande att hafva inseende öfver de tekniska undervisningsanstalterna i allmänhet.

Den nuvarande fördelningen af målen grundar sig dels på den år 1855 uppgjorda plan dels på bestämmelserna i ofvan nämnda nådiga bref; och äro i öfverensstämmelse dermed målen fördelade på följande sätt:

A. *en rotel*, till hvilken höra: ärenden rörande konsulatväsendet, frågor om utrikes handeln och sjöfarten, om skeppshandlingar, om navigationsskolorna, om smittosamma sjukdomar, om utvandrares fortskaffande till främmande verldsdel, den årliga berättelsen om utrikes handeln och sjöfarten m. m.;

B. *en rotel*, till hvilken höra: ärenden angående fabriker, frågor om reseunderstöd, manufakturdiskontfonden, ersättning åt konsulter för omkostnader bestridda för svenske undersåtar eller för utgifter i svenska embetsärenden, granskningen af räkenskaperna öfver de under Kollegii förvaltning ställda fonder och medel, den årliga berättelsen om fabriker och manufakturer, m. m.;

C. *en rotel*, till hvilken höra: frågor om anläggning af städer och köpingar, om inrikes handeln och sjöfarten samt handtverkerierna, och i viss mån fiskerierna, om sjömansinvisningar, om afgifter för varor och fartyg till städer, kanalbilag m. fl., om regleringen af marknadsterminerna och dermed sammanhängande ärenden; inseendet öfver sjömanshusen, den årliga berättelsen om inrikes handeln och sjöfarten, m. m.;

D. *en rotel*, till hvilken höra: frågor rörande bergshandteringen, inseendet öfver bergsstaten, meddelandet af patent och dermed i sammanhang stående frågor, ärenden rörande de tekniska undervisningsanstalterna samt den årliga berättelsen om bergshandteringen.

Kommerskollegii kansli består för närvarande af: två sekreterare, en för bergs-

ärenden och en för öfriga inom Kollegium förekommande mål; en registrator och arkivarie, som mot särskildt arfvode jemväl förrättar de den forna registratorstjens-
sten för bergsärenden tillhörande göromål; två notarier, hvilka bestrida protokolls-
föringen vid föredragningen af alla mål utom bergsärenden; och fem kanslister. En
af kanslisterne fullgör de åligganden, som förut tillkommo den i 1831 års nådiga
instruktion omförmälde passexpeditionsnotarien, granskar de för erhållande af sjödo-
kument inlemnade handlingar, ombesörjer dessa dokument utfärdande, verkställer
vederbörliga anteckningar i fribrefslarium, fribrefsliggare m. m., upprättar Code List,
anskaffar och tillhandahåller blanketter till sjömansrullor, utlemnar alla från Kol-
legium utgående expeditioner, för hvilka lösen skall erläggas, uppbär och redovisar
den därför belöpande lösen samt verkställer de i det föregående omnämnda anteck-
ningar rörande patenter. En kanslist biträder uteslutande å bergsaffdelningen, dels
såsom protokollsförande och dels med vanliga kanslistgöromål. De tre återstående
kanslisterne ombesörja turvis förandet af diarium öfver från Kollegium utgående ex-
peditioner och afsändandet af de expeditioner, för hvilka ingen lösen erlägges, samt
biträda för öfrigt med utskrifning och kollationering.

Kollegii advokattfiskalskontor består af advokattfiskalen och en kanslist. Ad-
vokattfiskalen för Kollegii talan i alla mål, som till hans embetsåtgärd remitteras;
och åligger honom särskildt att indrifva ej mindre ersättning för förskott till kon-
suler än äfven lån af de under Kollegii förvaltning ställda allmänna medel. Kans-
listen biträder advokattfiskalen med diarieföring, renskrifning och kollationering m. m.

Kammarkontoret, som består af en kamrerare, en kammarförvärdt och två
kammarskrifvare, förvaltar Kollegii expensmedel, manufaktur-, tull- och beslags- samt
Eskilstuna fristadsmedel jemte anslaget till reseunderstöd åt fabriks- och handtverks-
arbetare, de till godtgörande af svenske konsulers utgifter för svenskt sjöfolks hem-
förskaffande och understöd åt nödstälde svenske undersåtar anslagna medel samt förer
anteckningar öfver sjömäns penningeförsändningar. Kamreraren verkställer utbetal-
ningarne i öfverensstämmelse med Kollegii befallningar, avslutar hufvudböckerna,
upprättar sammandrag, granskar konsulernes räkningar å utgifter i svenska embets-
ärenden m. m.; kammarförvärdten är dervid kontrollant. Af alla fyra tjänstemän-
nen verkställes derjemte granskning och sanmanställning af de statistiska uppgifter,
som skola ingå i Kollegii årliga berättelser.

Manufakturdiskontkontoret förvaltar manufakturdiskontfondens tillgångar samt
verkställer anbefalda utbetalningar från samma fond; kontorets tjänstemän utgöras
af en kamrerare, en kontrollör, en bokhållare och en kammarskrifvare.

Ett särskildt arfvode finnes anvisadt, att tills vidare utgå af de under Kollegii
förvaltning ställda medel till manufakturernas befrämjande, för biträde vid handlägg-

ningen af de hos Kollegium förekommande ärenden, som påkalla en tekniskt vetenskapligt bildad person.

Det till Kollegium hörande grufvekartekontoret har till föreståndare extra grufveingeniören inom tredje bergmästaredistriktet, hvilken tjänsteman icke åtnjuter annan inkomst, än den som tillkommer honom i sistnämnda egenskap.

I afseende å antalet inkomna mål torde få hänvisas till efterföljande tabell, utvisande förhållandet härmed under de senaste tio åren. Tabellen upptager målen ordnade efter de olika föredragningsrotlarne, såsom fördelningen rotlarne emellan för närvarande är bestämd, hvadan en del mål, som först år 1867 flyttades till den här så kallade fjerde roteln, äfven för åren 1864—1866 uppförts på densamma för att bereda lättare tillfälle till jämförelse.

Förteckning å de under åren 1864—1873 inkomna mål.

	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1871.	1872.	1873.
A. Hörande till den första af ofvan nämnda rotlar.										
Kongl. bref och skrivelser från departementschef	90	86	96	152	100	115	168	136	152	129
Kongl. remisser	20	24	38	26	31	38	45	56	56	67
Ang. navigationsskolorna	81	68	67	60	76	66	64	67	88	104
Ang. fribref, interimsfribref m. m. d.	112	123	130	129	126	114	109	115	208	183
Ang. å utländsk ort afliden svensk mans efterlemnade qvarlätenskap.....	46	40	51	80	98	106	112	126	139	174
Ang. kreaturssjukdomar	20	38	66	71	73	85	76	64	97	98
Ang. helsotillståndet å utrikes ort, karantän	1	53	180	128	67	5	39	138	68	174
Konsulers årsberättelser och skeppslistor	96	102	100	99	109	98	103	128	104	106
Underrättelser om handel och sjöfart i främmande länder	214	240	213	277	264	249	284	235	258	328
Klagomål mot konsul, skeppsbefälhafvare eller andra	8	7	7	6	7	17	18	5	11	13
Ang. emigrantagenter						26	16	27	17	15
Qvittenser, statistiska uppgifter och hvarjehanda annat	310	303	283	300	317	417	444	305	442	376
Summa:	998	1,084	1,231	1,328	1,268	1,336	1,478	1,402	1,640	1,767
B. Hörande till andra roteln.										
Kongl. bref och skrivelser från departementschef	41	39	21	32	34	36	46	29	38	36
Kongl. remisser	19	40	18	37	27	36	38	26	32	22
Transport:	60	79	39	69	61	72	84	55	70	58

	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1871.	1872.	1873.
Transport:	60	79	39	69	61	72	84	55	70	58
Ansökningar om reseunderstöd	22	47	25	60	58	68	78	55	203	442
Ang. manufakturdiskonten	36	38	39	61	56	42	47	31	31	52
Ang. ulldiskonten och ullmagasinet ...	20	16	33	26	20	26	24	15	17	7
Ansökningar om ersättning för utgifter för sjömän.....	144	112	127	144	149	202	140	165	131	165
Konsulers ansökningar om dito för ut- gifter i svenska embetsärenden	37	34	30	27	27	31	31	33	31	36
Besvär öfver beslut af direktionen öfver handelsflottans pensionsanstalt	—	—	—	—	—	7	2	4	3	3
Ang. kortstämplingen	—	2	1	2	3	3	6	7	6	4
Räkningar, reseberättelser, tillverk- ningsbevis m. m.	232	320	270	301	352	387	394	438	438	351
Summa:	551	648	564	690	726	838	806	803	930	1,118
C. Hörande till tredje roteln.										
Kongl. bref och skrivelser från depar- tementschef	54	34	61	43	45	38	48	51	35	36
Kongl. remisser	41	50	48	49	37	37	35	45	42	42
Ang. marknaderna i riket	58	45	71	56	46	44	59	44	36	44
Ang. sjömanshusen	19	16	8	9	11	6	19	41	6	43
Ang. utfördade sjömansinvisningar m. m.	—	—	—	—	—	189	280	298	305	347
Ang. blanketter, statistiska uppgifter m. m. d.	76	113	114	109	101	95	132	198	471	426
Summa:	248	258	302	266	240	409	573	677	895	938
D. Hörande till fjerde roteln.										
Kongl. bref och skrivelser från depar- tementschef	17	7	8	23	28	29	31	23	21	40
Kongl. remisser	5	7	10	14	18	16	19	9	21	28
Besvär öfver bergmästares beslut	13	7	4	6	2	1	4	6	34	32
Ang. bergsstaten i orterna.....	14	15	15	19	18	27	34	23	25	17
Ang. Falu bergsskola	32	25	28	18	17	7	—	—	—	—
Ansökningar om hvilostånd, större ut- mål m. m.	16	31	42	29	34	31	28	34	28	26
Ang. förlagsin-teckningar.....	11	16	17	25	36	19	22	10	19	19
Ansökningar om patent eller öfverlåtelse af dylika	102	123	154	191	196	183	151	182	283	246
Bevis om utöfning af patenterad upp- finning	67	78	85	75	73	97	88	98	105	112
Transport:	277	309	363	400	422	410	377	385	536	520

	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1871.	1872.	1873.
Transport:	277	309	363	400	422	410	377	385	536	520
Ang. de tekniska undervisningsanstal- terna	20	20	21	25	26	36	27	31	29	30
Embetsberättelser, statistiska uppgifter m. m.	285	264	185	203	194	210	196	148	166	165
Summa:	582	593	569	628	642	656	600	564	731	715
Summa Summarum:	2,379	2,583	2,666	2,912	2,876	3,239	3,457	3,446	4,196	4,538
Beviljade patent	97	104	129	128	146	142	116	119	200	178
Utfärdade fribref	214	248	302	251	288	258	280	280	372	473
Af advokattiskalen såsom ombudsman för manufakturdiskonten vid domstol anhängiggjorda mål	180	205	139	164	143	130	66	86	14	15
Öfriga af advokattiskalen väckta åtal	9	9	15	19	18	18	17	19	8	177

För utredning af det ämne, som blifvit komiterade förelagdt, hafva de ansett sig böra i främsta rummet undersöka, om, såsom man temligen allmänt synes antaga, *Kommerskollegii göromål lämpligen må kunna fördelas mellan andra redan befintliga embetsmyndigheter eller, i den mån hinder därför möta, hänskjutas till behandling inom statsdepartementen, så att Kollegii verksamhet kunde upphöra, utan att ett eller flera nya embetsverk behöfde sättas i dess ställe.*

Då komiterade, vid anställandet af en sådan undersökning, grupp för grupp genomgått *Kommerskollegii göromål*, hafva de funnit, att de bestyr, som lämpa sig för öfverflyttning till redan befintliga embetsverk, äro både till antal och omfattning af ringare betydelse. Sådana äro nemligen enligt komiterades åsigt endast:

1:o. *Förvaltningen af förlagslånefonden.* Diskontlånerörelsen skall, på sätt ofvan är nämnt, med utgången af Juni månad 1875 helt och hållet upphöra. Derefter återstå ej andra af denna fondförvaltning härflytande göromål än att, efter anvisningar af Eders Kongl. Maj:t, verkställa utbetalningar från fonden, att emottaga ränte- och kapitalliqvid för förlagslån, som från fonden beviljats eller framdeles komma att beviljas, och att föra räkenskaper, som visa fondens ställning. Dylika bestyr med andra likartade fonder, t. ex. handels- och sjöfartsfonden, hafva under senare tiden förlagts till Statskontoret, hvarför komiterade anse konsekvensen fordra, att jemväl förvaltningen af förlagslånefonden flyttas dit. En sådan anordning bör dessutom af sparsamhetsskäl förordas, ty derigenom kan Kollegii manufakturdiskontkontor, uti hvilket 4 tjenstemän och 2 vaktbetjente äro anstälde, indragas, utan att åtminstone någon nämnvärd ny kostnad för fondens förvaltning i Statskontoret bör uppkomma,

eftersom besväret med bokföringen af förlagslånen, hvilkas antal för närvarande uppgår till omkring 40, komme att fördelas mellan flere redan befintlige, med likartade göromål förut sysselsatte tjänstemän.

2:o. *Ärenden rörande fiskerinäringen.* Sedan för fiskeriernas vård och fiskodlingen blifvit antagne en fiskeriintendent, två assistenter och en undervisare i fiskodling, samt desse tjänstemän, antagligen af skäl, att fiske oftast på grund af strandeganderätt idkas såsom en binäring till jordbruk, stälts under inseeende af Landtbruksakademiens förvaltningskomité, så har, såsom redogörelsen för Kollegii åligganden visar, dess befattning med fiskeriärenden inskränkts till ganska få frågor. Enär således de flesta ärenden rörande fiskerierna tillhöra Landtbruksakademiens förvaltningskomité och derunder lydande fiskeritjänstemän, och det icke kan vara lämpligt, att förvaltningsbestyr för en och samma näring äro delade mellan olika myndigheter, synes det vara önskvärdt, att de få fiskeriärenden, som Kollegium nu har att handlägga, varda hänskjutna till Landtbruksakademiens förvaltningskomité.

3:o. *Bestyr, föranledda af spelkortsstämpling.* Då denna stämpling nu mera ej erfordras för annat ändamål än utöfvandet af kontroll å den för begagnandet af spelkort fastställda skatt, och sådan kontroll närmast faller inom Statskontorets verksamhetsområde, synes det komiterade, som om de i nådiga förordningen den 21 Oktober 1871 om kortstämplingens verkställande åt Kommerskollegium uppdragna göromål äfven borde till Statskontoret öfverflyttas.

Hvad alla öfriga till Kommerskollegii handläggning hörande ärenden angår, så hafva komiterade kommit till den öfvertygelse, att de, dels icke utan olägenhet, dels icke med någon fördel kunna öfverlemnas till andra redan befintliga embetsverk. Ärendenas behandling skulle nemligen i de flesta fall komma att härpå lida. Detta beror på det inre materiela sammanhang, som ofta förefinnes mellan olika slag af ärenden. En fråga, som synes hufvudsakligen afse sjöfarten, kan till exempel djupt ingripa i handels, fabriktillverkningens eller bergshandteringens intressen och tvärt om. Likaså kan ett mera yttre eller formelt sammanhang ega rum mellan ärenden, som höra till olika grupper, t. ex. mellan konsulatärenden samt frågor om pass, nationalitetshandlingar och sjömansrullor. För att förtydliga detta exempel, torde endast behöfva påpekas, att det embetsverk, som komme att handhafva konsulatärenden och hade att från redare infordra ersättning för utgifter, som konsul förskjutit för sjömän, likasom att taga vård om arfsmedel efter utrikes afidne svenske undersåtar, tidt och ofta behöfde söka upplysningar i fribrefsdiariet och från sjömanshusen insamlade förteckningar på fartyg m. fl. handlingar, hvilka vore till finnandes i det embetsverk, hvilket komme att hafva bestyr med pass och nationalitetshandlingar samt sjömanshusfrågor. Splittring af ärenden, mellan hvilka materielt eller formelt sammanhang sålunda finnes, skulle kunna föranleda, att vid besluts fat-

tande ofta erfordrades samverkan mellan skilda embetsverk, hvilket alltid är obegämligt, att embetsverken vid tillämpning af näringslagstiftningen kunde komma att gå i olika riktningar, att utredningar och förslag i och för ändringar i berörda slags lagstiftning kunde komma att grundas på principer, som icke med hvarandra stode väl tillsammans, och att ständig skriftväxling mellan de särskilda embetsverken skulle för upplysningars vinnande blifva behöflig.

Ett annat skäl, som talar mot ärendens öfverflyttning till eller fördelning mellan flera särskilda embetsverk, är det, att då de embetsverk, som genom en sådan anordning skulle erhålla nya göromål, äro organiserade för en helt annan verksamhet än den, som de tillkomna göromålen fordra, öfverflyttningen komme att påkalla inrättandet af nya tjänster eller andra förändringar, och såmedelst medföra kostnader, hvilkas sammanlagda belopp sannolikt skulle öfverstiga det, som erfordras för ärendenas behandling, om de bibehållas samlade på ett ställe.

Komiterade vilja här till en sammanträngd granskning upptaga några förslag, som under riksdagsförhandlingar blifvit utan vidare utredning gjorda om måls öfverflyttande från Kommerskollegium till andra redan befintliga embetsverk eller myndigheter. Man har sålunda ifrågasatt, att bearbetandet af den industriela statistiken borde öfverlemnas till Statistiska Centralbyrån: att patentärendena skulle förläggas till Teknologiska Institutet, så vida dess stat för ändamålet ökades med 5,000 kronor, att öfverinseendet öfver de tekniska elementar- samt söndags- och aftonskolorna skulle uppdragas åt direktionen för nämnda institut, att Sundhetskollgium kunde lämpligare än Kommerskollegium vidtaga i lag föreskrifna åtgärder för utestängandet från riket af smittosamma sjukdomar, att frågor om låne- och reseunderstöd, som hafva till ändamål att befrämja näringarnes utveckling, skulle kunna lättast afgöras af magistraterne och länsstyrelserna samt att bestyret med emottagandet och fördelandet mellan de särskilda sjömanshusen af dem tillkommande kollekt- och bötesmedel borde tillhöra magistraterne.

Hvad angår den industriela statistiken, så skulle, på sätt undertecknad Berg utförligare utvecklat uti det förut omnämnda, detta betänkande bilagda särskilda yttrandet, bilagan Litt. A., densamma förläggande till Statistiska Centralbyrån medföra en väsentlig rubbning i den antagna planen för den officiela statistikens bearbetning, svårigheter i afseende å införskaffandet af nödiga uppgifter och dessas kontrollerande, försinkadt offentliggörande af de näringsstatistiska arbetena och en ej obetydlig förhöjning af Statistiska Centralbyråns stat.

Att till en teknisk högskola hänvisa de af patentlagstiftningen härflyttande ej obetydliga embetsbestyren och såmedelst inkräkta på de för undervisningen afsedda lärarekrafterna, lärar desto mindre böra ifrågakomma, som pröfningen af patentärenden förutsätter icke allenast teknisk bildning, utan äfven en vidsträcktare författnings-

kunskap, hvaraf lärarne vid Teknologiska Institutet väl icke kunna förväntas vara i besittning; och komiterade kunna i allt fall ej inse hvilken fördel skulle vinnas med den föreslagna förflyttningen. Någon besparing skulle väl knappast vara att vänta deraf, eftersom 5,000 kronors anslag ansetts för ändamålet erforderligt. Lika litet synes det vara lämpligt, att till en oaflönad styrelse, tillsatt uteslutande för att hafva inseendet öfver Teknologiska Institutet, öfverlemnna ledningen af den tekniska undervisningen i orterna.

För de åtgärder, som af Kommerskollegium skola vidtagas, när smittosam sjukdom utomlands utbryter, erfordras i allmänhet icke specialinsigt i medicinalväsendet eller helsovården, och skälet dertill, att dessa åtgärder uppdragits åt Kommerskollegium, är uppenbarligen att söka uti den omständighet, att detta Kollegium står i skriftväxling med konsulerna, hvilka afgifva rapporter i ämnet, och att Kollegium dertför skyndsammare än hvarje annan embetsmyndighet kan utfärda föreskrifna kungörelser. Omgång och onödigt skrifveri skulle blifva följden af det ifrågavarande bestyrets förläggande till annan myndighet än den, som i första hand genom konsulerna mottager underrättelser från utlandet.

De omnämnda förslagen om uppgifna ärendens förvisande till magistraternes och länsstyrelsernes behandling synas vittna om obekantskap med arten och beskaffenheten af sagda ärenden. Komiterade anse det nemligen vara uppenbart, att, då ansökningar om förlagslån eller reseunderstöd ingå från olika delar af riket, ortmyndigheterna icke kunna yttra sig i frågan, huruvida den ena eller andra nya fabriksanläggningen, det ena eller andra yrket må anses vara mera förtjent af understöd eller uppmuntran. utan synas förslag i dessa ämnen böra afgifvas af ett centralt embetsverk, som har öfversigt öfver landets näringsverksamhet i dess helhet; och då summan af alla kollekt- och bötesmedel, som tillfalla sjömanshusen, skall mellan dem fördelas i förhållande till antalet af de vid hvarje sjömanshus inskrifne sjömän, torde det vara klart, att redovisning för medlen måste ske på ett enda ställe, på det sammankräkning må kunna verkställas, och att fördelningen bör göras i det centrala embetsverk, som har tillgång till samtliga sjömanshusregistren, hvilka ligga till grund för fördelningen.

Är det nu så, som komiterade antagit, nemligen att endast de tre först nämnda slag af ärenden lämpligen kunna öfverflyttas till andra redan befintliga embetsverk, så skulle, för vinnande af det såsom eftersträfvansvärdt angifna målet, nemligen indragning af Kommerskollegium utan att annat embetsverk sattes i stället, det blifva nödigt att hänvisa hela återstoden af Kommerskollegii göromål till statsdepartementen; men, då hvarken departementscheferne eller statsdepartementenas kansliexpeditioner äro utrustade med rättighet att besluta i mål och ärenden, som till departementen inkomma, skulle följden blifva, att den stora massa af ärenden, som förut afgjorts i

Kommerskollegium, komme att föredragas inför Eders Kongl. Maj:t i statsrådet. Nu är det emellertid temligen allmänt erkänt, att antalet af de mål och ärenden, som redan utgöra föremål för statsrådets samfälda öfverläggning och Eders Kongl. Maj:ts omedelbara beslut, är så stort, att Eders Kongl. Maj:ts rådgifvare och särskildt de bland dem, som äro departementschefer, äro öfver höfvan betungade af löpande ärenden.

För att göra statsdepartementena tjenliga att mottaga en större del af Kommerskollegii göromål, och för att undanröjda nödvändigheten af föredragning i statsrådet af mål utaf ringare beskaffenhet, hafva förslag varit väckta om inrättandet af ett nytt statsdepartement, hvarigenom antalet af de till hvarje departementschefs föredragning hörande mål kunde minskas, och om rättighet för Eders Kongl. Maj:t att på departementscheferne öfverlåta beslutanderätt i mindre viktiga ärenden, hvarigenom hopning af mål i det samfälda statsrådet skulle undvikas; men begge dessa förslag hafva, på sätt ofvan är nämnt, förfallit.

Den omständighet att berörda olägenhet skulle i betänklig mån ökas genom ifrågasatta åtgärden, att till statsdepartementen hänskjuta någon större del af Kommerskollegii göromål, kan i koniterades tanke, vara skäl nog för afstyrkande af samma åtgärd, men äfven andra skäl kunna härför anföras.

Ett sådant skäl är, att ett särskildt embetsverk för näringarne svårligen lära kunna undvaras. Vål är det en sanning, att, med den utveckling, näringarne tagit, med den enskilda företagsamhet, som är rådande, och den lätthet, som förefinnes att åstadkomma enig samverkan mellan förenade krafter, när den enskildes förmåga icke räcker till, något statens omedelbara ingripande till näringarnes uppmuntrande väl knappast mera kan vara erforderligt; men mycket återstår dock ännu, som kräfver uppmärksamhet från statens sida. Ju snabbare utvecklingen är på näringslivets område, desto större är äfven behovet att tillse, det lagstiftningen följer jemna steg dermed och att de till näringarnes bästa inrättade institutioner verka som de böra. För en sådan tillsyn torde fortfarande behövas ett embetsverk, som har till sin speciela uppgift att följa näringarnes gång och uppmärksamma allt, som rör deras intressen. Utan ett sådant särskildt embetsverk, skulle regeringen sannolikt ofta komma i förlägenhet för erhållande af en grundligare utredning i viktiga frågor, ty en sådan lära svårligen kunna åstadkommas uti kansliexpeditionerna med deras nu varande organisation. Arbetet inom expeditionerna består hufvudsakligen uti att, i och för föredragningen i statsrådet, göra en sammanfattning af inkomna handlingars innehåll, att föra protokoll i statsrådet samt att, sedan beslut i statsrådet fattats, expediera desamma. Kanslitjenstemännen arbeta dessutom under departementschefernes ledning på dessas ansvar utan all sjelfständighet. Under sådana förhållanden må man ej begära, att kanslitjenstemännen skola genom så beskaffadt arbete utbildas till den erfarenhet och de mångsidiga specialinsigter, som erfordras för grundligare

forskning på egen hand och utredning af invecklade frågor, särdeles i fall, då utredningen icke kan hemtas uteslutande ur de befintliga handlingarna, utan kräfver studium af utländsk lagstiftning, vetenskapliga arbeten och öfversigt af näringsverksamheten så väl inom som utom landet.

Ett annat skäl, som talar emot Kommerskollegiiärendenas öfverflyttning till statsdepartementen, är, att åtskilliga af dessa ärenden äro af den beskaffenhet, att de ej lämpa sig för omedelbar föredragning i statsrådet. Såsom exempel på dylika må anföras frågor om ersättning till konsulter för utgifter för sjömäns hemförskaffande m. m., af hvilka frågor hundratal årligen förekomma. För hvarje beslut om anordnandet af sådan ersättning erfordras granskning af konsulns räkning med tillhörande verifikationer; och dylik revision lärer väl icke egna sig för handläggning i statsrådet.

I fråga om ärendenas egenskap att mer eller mindre väl lämpa sig för behandling i statsdepartementen, torde jemväl böra påpekas en svårighet, som möter för hänskjutandet till utrikesdepartementet af konsulatärendena. Enligt gällande konsulsstadga och nådiga brefvet den 26 April 1872 skola, då konsuls, fast aflönad vicekonsuls eller konsulatsekreterares befattning blifver ledig eller då fråga uppstår om inrättandet af ny sådan befattning, Kommerskollegium och norska regeringens departement för det inre, hvart för sig, till utrikesdepartementet ej allenast afgifva utlåtande om befattningens behöflighet samt om området och aflöningen för densamma utan äfven upprätta tjensteförslag. Då de båda rikenas intressen icke äro identiska, hvilket i dylika frågor lätteligen kan inträffa, bevakas Sveriges bästa af Kommerskollegium och Norges af departementet för det inre, hvarefter beslut fattas af Eders Kongl. Maj:t i sammansatt svenskt och norskt statsråd eller i vissa fall, såsom vid tillsättning af fast aflönad vice konsuls eller konsulatsekreterares befattning, af statsministern för utrikes ärendena. Blefve nu Kommerskollegii bestyr med dessa ärenden öfverflyttade till utrikesdepartementet, så skulle, under det att det norska intresset fortfarande bevakades af departementet för det inre, det svenska komma att sakna målsman, som kunde se frågorna ur rent svensk synpunkt. Likställigheten mellan de begge rikena skulle således rubbas; och statsministern för utrikes ärendena, hvilken ju i viss mening måste anses vara en unionel embetsman, skulle dessutom komma i en skef eller brydsam ställning till de omnämnda frågorna.

Af det nu anförda torde framgå, att komiterade funnit en fördelning af Kommerskollegii göromål ej kunna till bätnad för det allmänna verkställas, och att ett eller flera fristående embetsverk äro af behovet påkallade för handläggning af näringsgarne rörande ärenden.

Komiterade vilja därför nu öfvergå till en annan fråga, den nemligen, *huruvida det med nu varande anordning är väl sördjt för sagda ärendens behandling eller om förändring i det bestående må anses önskelig.*

Mot det bestående har blifvit anmärkt, att Kommerskollegium arbetar med tunga, ej längre tidsenliga former, hvilket medför omgång och onödigt skrifveri samt kräfver större tienstemannapersonal, än som med andra former skulle erfordras. Denna anmärkning saknar, i komiterades tanke, ej skäl för sig.

Det kollegiala arbetssättet, hvilket var nödigt och befogadt så länge Kollegium utöfvade domsrätt i tviste-, brott- och utsöknings-mål, bör otvifvelaktigt, sedan denna domsrätt upphört och, på sätt ofvan är visadt, Kollegii verksamhet genom den nyare lagstiftningen i väsentliga delar förändrats, nu mera öfvergifvas. De af Kollegii göromål, som synas vara mest magtpåliggande, äro de underdåniga utlåtandena. Dessa torde dock icke fordra kollegial behandling. Det hufvudsakligaste arbetet i och för sådana utlåtanden lärer väl bestå uti arkivforskning, studerandet af inhemsk och utländsk lagstiftning samt framläggandet af erfarenhetsrön, som lända till utredning af ämnet för hvarje utlåtande; och denna utredning hvilat, äfven med nu varande arbetssätt, hufvudsakligen på den ledamot i Kollegium, som är referent. På det förslag, det till- eller afstyrkande, Kollegium i ett underdånigt utlåtande gör, ligger, efter komiterades förmenande, mindre vikt än på ämnets grundliga utredning; och är denna nöjaktigt gjord af referenten, torde man, åtminstone i de flesta fall, kunna af honom vänta ett godt förslag i fråga om hvad som i ämnet bör åtgöras, äfven om han icke är af det stadgade arbetssättet förpligtad att i ärendet öfverlägga med embetskamrater, hvilka mindre än han satt sig in i ämnet. Men kan det kollegiala arbetssättet undvaras för de viktigare bland göromålen, så är det utan tvifvel rent af hinderligt för behandlingen af det stora flertalet af ärenden, som äro af mera enkel beskaffenhet. Det är här, som omgång och onödigt skrifveri uppkommer. Minst tre ledamöter måste nu vara närvarande vid föredragning och afgörande äfven af löpande ärenden af den enklaste beskaffenhet, såsom exempelvis då fråga är om godkännande af inkomna qvittenser, patentbevis, delgifningsbevis eller om andra i massa inkommande handlingar, som ofta ej erfordra annan åtgärd än meddelandet af handlingarnes innehåll, till andra embetsverk, till enskilde personer eller till allmänheten.

Alla de ärenden, som föredragas, måste anmärkas i protokollet, ty eljest kunde det efteråt ej utredas hvilka ledamöter som deltagit i ärendenas afgörande och äro för beslutet ansvariga. Härigenom växer protokollet ut till flera digra band om året. Af den gemensamma ansvarigheten för beslutet följer ock, att hvarje ledamot måste, innan han underskrifver de utgående expeditionerna, deltaga i granskningen af det uppsatta konceptet. Det kollegiala arbetssättet har således med sig, att ledamöternes tid mera än tillbörligt är upptages af sammanträden samt granskning af expeditioner, och att protokollsföringen blifver allt för vidlyftig; och dessa olägenheter orsaka naturligtvis tidsutdrägt. En annan anmärkning, som kan göras

emot den nu varande organisationen, är, att Kollegium har en allt för afskild ställning i förhållande till idkarne af de näringar, för hvilkas bästa det har att verka. Ej sällan handläggas i Kollegium frågor, hvilkas rätta bedömande kräfver praktisk erfarenhet uti industriell verksamhet. Det kan nemligen blifva fråga om lagstiftning, hvaraf flere eller färre industrigrenars hela ve eller väl kan bero, t. ex. om, för utstängande från riket af smittosamma sjukdomar, förbud skall utfärdas mot import af sådana råvaror, som inom landet fabriksmessigt förädlas, eller om vissa för industrien hinderliga villkor skola bestämmas för sådan import. I dylika fall är det icke på något sätt sörjdt för, att Kollegium kan erhålla råd och upplysningar af erfarne fackmän, utan är Kollegium hänvisadt till utvägen att genom någon af dess ledamöter göra förfrågningar hos den ene eller andre affärsmannen eller industriidkaren, och värdet af upplysningar, som sålunda vinnas, kan vara tvifvelaktigt. Att här finnes en brist att afhjelpa torde vara uppenbart.

Bör nu, såsom komiterade antaga, det kollegiala arbetssättet öfvergifvas, så blifver häraf en naturlig följd, att Kommerskollegium måste indragas; och då uppstår den frågan, *om dess göromål böra uppdragas åt ett större eller flera mindre nya embetsverk.*

Ofta har man hört uttalas den åsigt, att vissa grupper af Kommerskollegii göromål borde öfverlemnas till fristående byråer under statsdepartementen. Så har det varit taladt om en patentbyrå och en byrå för bergsärenden under civildepartementet samt en byrå för konsulatärenden under utrikes departementet o. s. v.

Detta sätt att sörja för göromålen skulle emellertid i vissa fall vara menligt för ärendenas behandling; och till stöd för denna sin åsigt få komiterade åberopa hvad som ofvan i fråga om olämpligheten af ärendenas fördelning mellan redan befintliga embetsverk är sagdt angående det sammanhang, som mellan olika grupper af ärenden förefinnes. För inrättandet af särskilda byråer för bergs- eller patentärenden möter väl icke hinder af dessa ärendens oskiljaktiga sammanhang med andra; men en organisation i sådan rigtning skulle otvifvelaktigt öka statens utgifter, ty den förutsätter större antal af tjenstemän och vaktbetjente, flere och dyrare embetslokaler och större expensanslag än som erfordras för alla göromålens handläggning inom ett enda större embetsverk. Om man försöker att uppdelat göromålen på flere fristående byråer, så skall man snart finna, att en jemn fördelning, så att tjenstemännen inom hvarje byrå finge full sysselsättning, icke kan åstadkommas, ty åtskilliga göromål hafva, på sätt förut är visadt, det sammanhang, att de ej kunna skiljas åt, hvilket åter gör, att man vid fördelningen icke har fria händer; och kunde man än göra en jemn fördelning, skulle dock derigenom, att ärendena inom olika grupper tidtals vexla till antalet, inom kort sådan förändring inträda, att den ena fristående byrån kunde komma att sakna full sysselsättning under det att en

annan vore öfverhopad af göromål, så att den med de normala arbetskrafterna icke kunde behörigen fullgöra dem. Delades ärendena mellan flere fristående byråer, skulle naturligtvis erfordras en beslutande chef för hvarje byrå; och det komme väl att behövas minst lika många föredragande, så vida ej både beredningen af ärendena och fattandet af beslut deri skulle uppdragas åt en enda person, en anordning, som väl knappast kan ifrågakomma, eftersom den ömsesidiga kontroll, hvilken förefinnes då beredningen och beslutandet ankomma på särskilda personer, skulle komma att saknas inom på sådant sätt anordnade byråer.

Under förhanden varande förhållanden hafva komiterade alltså ej kunnat utfinna någon lämpligare anordning än att de ärenden, som nu höra till Kommerskollegii handläggning, med ofvan angifna undantag, bibehållas samlade i ett enda embetsverk, som inrättas i Kollegii ställe.

Beträffande organisationen af och arbetssättet inom detta nya embetsverk, som kunde benämnas »Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne», få komiterade såsom sin åsigt uttala, att denna Styrelse bör bestå af *en generaldirektör* med ensam beslutanderätt och nödigt antal *byråchefer*, mellan hvilka ärendena skulle för beredning och föredragning delas; att desse byråchefer icke behöfva öfvervara hvarandras föredragning, så vida icke den föredragna frågan rörer sjelfva embetsverket eller tjenstemännen inom detsamma, i hvilket fall samtliga byråchefer böra vara tillstädes, eller generaldirektören med anledning af något ärendes beskaffenhet eljest vill inhemta icke allenast den föredragandes utan äfven en eller flere andra byråchefers mening; att föredraganden först bör yttra sin mening och framställa skälen därför; att annan byråchef, som öfvervarit föredragningen, derefter bör gifva sin mening tillkänna; att om generaldirektören fattar ett mot byråchefers mening stridande beslut, denne sistnämnde må vara obetaget att, med åberopande af hvad han förut anfört, sig till protokollet reservera; och att byråchef, som underlåter att sig sålunda reservera, bör jemte generaldirektören vara ansvarig för beslutet.

För ärenden, i hvilka Styrelsen enligt gällande författningar, skulle komma att besluta gemensamt med kollegialt embetsverk, såsom exempelvis med Kammarkollegium om tiondeafgift eller afrad af nya verk m. m., måste likväl undantag göras från regeln om generaldirektörens rätt att ensam besluta.

Oaktadt den nya Styrelsens åligganden till största delen torde blifva desamma, som de Kollegium nu har, och oaktadt någon synnerlig minskning i antalet af ärenden, som fordra föredragning och afgörande, icke lärer vara att förvänta, hafva komiterade likväl ansett, att byråchefernes antal skulle kunna inskränkas till tre. För närvarande äro göromålen, såsom förut nämnts, fördelade på fyra rotlar, men enär beslutanderätten, i stället för att som nu tillkomma Kollegii samtliga ledamöter, skulle öfverlemnas åt chefen, och hvarje föredragande kunde mera odeladt egna sig

åt de mål, som tillhöra hans föredragning, samt härtill kommer, att ofvan föreslagna arbetssätt jemväl i öfrigt medgifver förenkling i formerna, synes en minskning af rotlarnes antal vara möjlig.

Komiterade hafva i sådant afseende tänkt sig följande fördelning såsom den, med afseende å ärendenas inre sammanhang och det af dem föranledda arbete, lämpligaste:

till en byråchef's handläggning skulle höra: alla ärenden rörande konsulatväsendet, utrikes handeln och sjöfarten, navigationsskolorna, fribref för fartyg, sjömanshusen, ersättningar för sjömans eller andra svenska undersåtars underhåll i eller hemförskaffande från främmande land, utvandrareagenter, smittosamma sjukdomar samt berättelsen om utrikes handeln och sjöfarten:

en annan byråchef skulle handlägga frågor rörande inrikes handeln och sjöfarten, fabriker, handverk och slöjder, reseunderstöd, förlagslån, marknader, taxor samt utarbete berättelserna om inrikes handeln och sjöfarten och om fabriker och manufakturer:

till den tredje byråchefens behandling skulle höra: ärenden, som angå bergshandteringen, patenter och den tekniska undervisningen, samt berättelsen om bergshandteringen.

Fördelningen af göromålen synes dock icke böra i blifvande instruktion för Styrelsen definitivt bestämmas, utan anse komiterade, att generaldirektören bör erhålla nådigt bemyndigande att, efter sig företeende omständigheter, ändra fördelningen eller, der föreskrift saknas, bestämma hvilken byråchef, som skall beredningen och föredragningen verkställa.

Då emellertid, i afseende å denna, endast i allmänna drag antydda, göromålens fördelning, skiljaktiga meningar inom komitéen gifvit sig till kända derutinnan, att en ledamot ansett hela den betydliga grupp af ärenden, som angår fabriker, handverk och slöjder, reseunderstöd och förlagslån äfvensom utarbetande af statistiska berättelsen om fabriker och manufakturer principiellt böra öfverflyttas till 3:dje byråchefens handläggning samt nyssnämnda statistiska berättelse böra sammanslås med den om grufve- och bergshandteringen, finner sig komiténs pluralitet föranlåten att något närmare redogöra för de skäl, som bestämt komitéen att icke biträda denna mening.

Värdet af specialinsigter vid behandling af samtliga frågor rörande de praktiska ärenden, hvilka en styrelse för handeln och näringarne har att handlägga, lär väl icke af någon förnekas. Men väl torde deremot med skäl kunna ifrågasättas, huruvida det anspråk på speciel teknisk bildning, som må ställas på den af Styrelsens byråchefer, hvars uppgift företrädesvis blir att handlägga frågor om grufvehushållningen och bergshandteringen, kan eller ens bör gifvas sådan utsträckning, att hans

tekniska insigter äfven omfatta den oändliga mångfald af näringsverksamhet, som ligger inom manufakturernas, fabrikenas och slöjdernas vidsträckta område. Ett så omfattande anspråk, om det skall blifva annat än skenbart, torde knappast någonsin vid byråchefspaltsens besättande kunna iakttagas, då personer med den omfattande tekniska bildning, som åsyftas, om sådane ock undantagsvis finnas, svårigen torde vara villiga att åtnöjas med de lönevilkor, staten för en byråchef lärer bevilja, och ännu mindre torde kunna förutsättas med sin företrädesvis utpräglade tekniska riktning förena den embetsmannabildning och erfarenhet, som för byråchefsbefattningens handhavande erfordras. Det är således, enligt komiterades tanke, fara värdt, att det uppställda anspråket på förening af vetenskaplig och teknisk bildning inom bergshandteringens område med allmän teknisk bildning jemte erforderlig embetsmannabildning hos samme byråchef icke kan uppfyllas, men deremot, såsom alla öfverdrifter, skulle komma att verka menligt både på embetsverkets organisation och på dess framtida förmåga att motsvara de å detsamma ställda förväntningar. Vidare må ock erinras, att handhavandet af statsbestyren i afseende å in- och utrikes handels och sjöfartens angelägenheter, lika väl som behandlingen af frågor rörande manufakturer, fabriker och slöjder, tager i anspråk förmåga att rätt uppfatta och bedöma det industriella lifvets yttringar och vilkor, utan att dock någon teknisk allmän bildning hos de byråchefer, som skulle utreda och handlägga frågor af förstnämnda beskaffenhet, ansetts vara erforderlig, likasom ock anmärkas må, att, då tillförne fråga om förändrad anordning af de Kommerskollegium nu tillhörande göromål varit å bane, förslag väl förekommit om inrättande af särskilda bergs- och patentkontor, med afseende å de tekniska insigter, som handläggningen af dithörande ärenden ansetts påkalla, men att, komiterade veterligen, någon tanke på ett af likartad anledning påkalladt särskildt kontor för manufakturer, fabriker och slöjder icke låtit sig förnimma. Ännu mindre bör den af komiterade föreslagna Styrelse för handeln och näringarne komma att sakna de på teknisk insigt beroende upplysningar, hvilka för dess embetsförvaltning kunna erfordras, då, enligt komiterades förslag, denna Styrelse skulle beredas tillfälle till lefvande samverkan med näringarnes målsmän, och hvad slutligen angår den ifrågasatta förändringen, att statistiska berättelsen angående manufakturer, fabriker och slöjder skulle sammanföras med den om grufve- och bergshandteringen, och berättelsernas antal derigenom förminskas, torde endast behöfva erinras, att härmed visserligen icke vunnes verklig förenkling af det statistiska arbetet, och icke heller, så vidt komiterade förstå, en klarare öferskådlighet af de mycket skiljaktiga fält, på hvilka det svenska näringslifvet sig rör och af hvilka de statistiska berättelsernas antal och föremål hittills blifvit bestända.

Hufvudsakligen af dessa skäl och emedan den ifrågasatta öfverflyttningen från 2:dra till 3:dje roteln af här förut omnämnda ärenden, enligt komiterades tanke, icke

egde grund i ärendenas inre sammanhang, men deremot skulle väsentligen rubba jämvikten i arbetet de 2:ne rotlarne emellan samt säkerligen föranleda behof af ökade arbetsbiträden å den 3:dje roteln och i följd deraf äfven ökade kostnader, hafva komiterade icke kunnat dela nämnda åsigt, utan uppställt den här förut anförda ärendenas fördelning, hvilken ock närmast öfverensstämmer med hvad hittills inom Kommerskollegium i sådant hänseende iakttagits.

Återgående till redogörelsen för det nya embetsverkets organisation, få komiterade vidare förmåla, att de ansett erforderligt, att hvar och en af de föredragande ledamöterna eller byråcheferne erhåller en *byråsekreterare* till sitt biträde så väl för ärendenas beredning som för uppsättande af expeditioner, förande af protokoll, ombesörjande af expeditionernas kollationering och afsändande m. m. Dessa göromål ombesörjas nu af två sekreterare, två notarier och till någon del af kanslisterne. Den minskning i antalet tjänstemän, som komiterade sålunda trott sig kunna föreslå, förutsätter väsentlig förenkling af protokollsföringen och expeditionssättet.

Registrators och arkivariefattningen kräfvat obestriddigen en särskild tjänsteman, men, då innehafvaren af denna befattning i Kommerskollegium endast har skyldighet att vara å embetsrummet 3 $\frac{1}{2}$ timmar dagligen samt enligt regeln icke har något hemarbete, hafva komiterade trott, att de göromål, som nu tillkomma en af kanslisterne med förande af fribrefsliggare, fribrefsdiarium, patentdiarium, skulle kunna öfverlemnas åt Styrelsens registrator.

Deremot hafva komiterade icke funnit lämpligt att föreslå inrättandet af några tjänster, motsvarande de nuvarande kanslistbefattningarne i Kollegium, utan ansett att i stället borde å Styrelsens stat uppföras ett anslag, som Styrelsen må ega disponera till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän och åt skrifbiträden. Genom ett dylikt anslag skulle embetsverket kunna tillförsäkras tillgång på personer, som för egen öfning biträdde inom verket och såmedelst inhemtade nödig vana vid göromålen, för att, då ordinarie tjänsteman hade förfall, kunna förordnas att bestrida dennes tjänst äfvensom för att kunna vinna befordran inom verket.

Af den i det föregående lemnade redogörelsen öfver antalet mål under de senaste tio åren synes, i afseende å de göromål som tillkomma Kollegii advokatfiskal, att antalet mål, hvilka af advokatfiskalen i egenskap af ombudsman för manufakturdiskonten anhängiggjorts vid domstol, till följd af den minskning i manufakturdiskontens lånerörelse, som egt rum, alltmera nedgått och för år 1873 utgjorde endast 15. Beträffande öfriga af advokatfiskalen väckta åtal, visar sig deremot, att desamma under de nio första år, redogörelsen omfattar, vexlade mellan 8 och 19, men för det sista året uppgingo till 177, ett förhållande som har sin förklaring deri, att nämnda år kom till Kollegii kännedom ett stort antal fall af försømmelse att ställa sig till efterrättelse vissa nya föreskrifter i sjömanshusreglementet af den 4 Mars

1870. Då det torde vara att emotse, att, sedan dessa bestämmelser på så sätt blifvit hos vederbörande inskräpta, dylika mål ej vidare, annat än undantagsvis, skola förekomma, har det synts komiterade, som om den nya Styrelsen icke skulle behöfva någon å stat aflönad advokattiskal eller ombudsman, utan att det vore tillräckligt, om ett anslag anvisades såsom arfvode till den person, som af Styrelsen antoges såsom densammas juridiska biträde. Komiterade hafva ingalunda förbisett, att advokattiskalens utlåtande nu inhemtas i hvarje fråga om ersättning för utgifter för underhåll eller hemförskaffande af sjömän, ej heller att det tillkommer honom att från vederbörande utkräfva ersättning för statsverkets förskott i dylika fall, men dessa ersättningsfrågor äro nästan alltid af en så enkel beskaffenhet att något dylikt utlåtande icke torde vara erforderligt, och erfarenheten har ådagalagt, att redare endast sällan vägra utbetala ersättning, så att komiterade icke deraf blifvit rubbade i sin åsigt om obehöfligheten af en särskild advokattiskal med fast anställning.

Då jemväl i det nya embetsverket måste föras rikenskap öfver utbetalningar för sjömäns hemförskaffande m. m. och öfver expens-, kollekt- och bötes-, manufaktur-, Eskilstuna fristads-, tull- och beslags- samt armbössemedel, likasom anteckningar måste göras om arfsmedel efter utrikes affidne svenske undersåtar och om sjömansinvisningar, hvilka bestyr nu tillkomma Kollegii kammarkontor; och då komiterade ansett att utarbetandet af de statistiska redogörelserna, hvilket arbete väl torde få anses vara det, som för närvarande mest sysselsätter detta kontor, icke bör skiljas från den nya Styrelsen, så följer deraf, att ett dylikt kontor äfven framgent blifver behöfligt. Komiterade hafva likväl trott, att en inskränkning i antalet tjänstemän skulle kunna ske, så att, då nu äro i kontoret anstälde en kamrerare, en kammarförvandt och två kammarskrifvare, personalen för framtiden skulle blifva en kamrerare och två kontrollörer, detta dock endast under förutsättning, att dessa båda senare tjänstemän erhöllo sådana löner, att af dem kunde fordras, det de uteslutande egnade sig åt tienstgöringen på kontoret. Bearbetningen af ett statistiskt material kräfver emellertid i de flesta fall ej obetydligt rent mekaniskt arbete såsom hopsummeringar, kollationering, korrekturläsning m. m. För bestridande af kostnaderna för biträde härvid har Kommerskollegii kammarkontor icke haft något särskildt anslag, utan dels har det allmänna anslaget till extra biträden anlåtats, dels har under några år behöfliga medel utverkats genom underdåniga framställningar hos Eders Kongl. Maj:t. Då sålunda ett anslag för tillfälliga biträden redan nu erfordras å kammarkontoret och torde blifva ändå mera behöfligt, om åt de grenar af statistiken, som skola bearbetas af den nya Styrelsen, någon utvidgning skulle kunna gifvas, hafva komiterade ansett, att det förut omnämnda anslaget till extra ordinarie tjänstemän och skrifbiträden bör sättas så högt, att tillfälliga biträden å kammarkontoret jemväl kunna dermed aflönas.

Det arfvode, som nu är anvisadt till ett tekniskt biträde åt Kollegium, torde blifva nödigt jemväl för den nya Styrelsen.

Inom komitén har blifvit ifrågasatt, att ett särskildt anslag skulle vara erforderligt till bestridande af resekostnader, men, enär Eders Kongl. Maj:ts hädanefter såsom hittills lärer ega utväg att, utan särskildt anslag, af tillgängliga medel utanordna ersättning för resor, som för de i Bergskollegii instruktion förutsatta fall eller för andra ändamål möjligen kunna komma att af medlem af den föreslagna Styrelsen företagas, hafva komiterade ej ansett nödigt föreslå något sådant särskildt anslag på Styrelsens stat.

En organisation sådan som den, till hvilken komiterade nu angifvit grunderna, skulle kräfva elfva ordinarie embets- och tjänstemän jemte tre vaktmästare. Nu äro å Kommerskollegii stat uppförda löner till 25 embets- och tjänstemän samt 6 vaktmästare, och genom antagandet af komiterades förslag skulle alltså personalen minskas från 31 till 14.

Kostnaderna för Kommerskollegium uppgå med de för år 1875 beviljade dyrtidstillägg till följande belopp;

Presidenten, å riksstatens sjetta hufvudtitel 7,500 kronor, från manufakturdiskonten 1,500 kronor, tillsammans	9,000 kronor.
Ett kommerseråd, å sjetta hufvudtiteln 4,000 kronor, från manufakturdiskonten 1,000 kronor, dyrtidstillägg 1,000 kr. tillsammans	6,000 »
Ett kommerseråd, från manufakturdiskonten 5,000 kr., dyrtidstillägg 1,000 kr., tillsammans	6,000 »
Ett kommerseråd, å sjetta hufvudtiteln 4,000 kr., från manufakturdiskonten 500 kr., dyrtidstillägg 900 kr., tillsammans	5,400 »
Ett kommerseråd, å sjetta hufvudtiteln 4,500 kr., dyrtidstillägg 900 kr., tillsammans	5,400 »
En sekreterare 3,500 kr., dyrtidstillägg 700 kr., tillsammans	4,200 »
En d:o 3,500 kr., d:o 700 kr., »	4,200 »
En registrator och arkivarie 2,600 kr., dyrtidstillägg 520 kr., tillsammans	3,120 »
En notarie 2,200 kr., dyrtidstillägg 440 kr., tillsammans	2,640 »
En d:o 2,200 kr., d:o 440 kr., »	2,640 »
En kanslist, 1,000 kr. å sjetta hufvudtiteln, 300 kr. från handels- och sjöfartsfonden, tillsammans	1,300 »

Transport: 49,900 kronor.

	Transport: 49,900 kronor.
En kanslist, 1,000 kr. å sjetta hufvudtiteln, 300 kr. å allmänna in- dragningsstaten, tillsammans	1,300 »
En kanslist, 1,000 kr. och 200 kr. dyrtidstillägg, tillsammans	1,200 »
Två kanslist, 1,000 kr. och 200 kr. dyrtidstillägg hvardera, till- sammans	2,400 »
En advokatfiskal, 2,400 kr. å sjetta hufvudtiteln, 800 kr. från manu- fakturdiskonten, dyrtidstillägg 640 kr., tillsammans	3,840 »
En kanslist å advokatfiskalskontoret, 700 kr. å sjetta hufvudtiteln, 600 kr. från manufakturdiskonten, dyrtidstillägg 260 kr., till- sammans	1,560 »
En kamrerare, 3,500 kr. och 700 kr. dyrtidstillägg, tillsammans ...	4,200 »
En kammarförvandt, 2,200 kr. och 440 kr dyrtidstillägg, tillsammans	2,640 »
En kammarskrifvare, 1,000 kr. och 200 kr. dyrtidstillägg, tillsammans	1,200 »
En d:o 1,000 kr. och 200 kr. d:o »	1,200 »
En vaktmästare	700 »
Tre d:o 600 kr. hvardera, tillsammans	1,800 »
Anslag till extra biträden	2,400 »
Arfvode till det tekniska biträdet	1,000 »
En kamrerare, 3,500 kr. och 700 kr. dyrtidstillägg, från manufaktur- diskonten, tillsammans	4,200 »
En kontrollör, 3,500 kr. och 700 kr. dyrtidstillägg, från d:o, tills.	4,200 »
En bokhållare, 2,200 kr. och 440 kr. dyrtidstillägg, » »	2,640 »
En kammarskrifvare, 1,000 kr. och 200 kr. dyrtidstillägg, » »	1,200 »
En vaktmästare 600 kr., personligt tillägg 100 kr., » »	700 »
En d:o 500 kr., d:o 100 kr., » »	600 »
Till extra biträden å manufakturdiskontkontoret	350 »
	Summa: 89,230 kronor.

Hvad åter angår de kostnader, som skulle uppstå för den Styrelse, komiterade föreslagit, hafva komiterade, då en särskild komité för närvarande är sysselsatt med utarbetande af förslag till reglering af embets- och tjänstemäns löner i allmänhet, icke ansett sig böra framlägga något bestämdt förslag till löner för tjänstemännen i den nya Styrelsen, utan endast, för att möjliggöra en jämförelse mellan nuvarande och sannolikt blifvande kostnader, med ledning af de löner som för motsvarande tjänster i andra embetsverk nu äro bestämda, uppgjort följande beräkning, utan att der- vid ingå på frågan om lönerna fördelning i fast lön, tjänstgöringspenningar, ålders- tillägg m. m.

Lön till en generaldirektör och chef	10,000	kronor.
Löner till tre byråchefer à 6,000 kr. hvardera, tillsammans	18,000	»
» tre byråsekreterare à 4,200 kr. hvardera, tillsammans	12,600	»
Lön till en registrator	4,200	»
» en kamrerare	4,200	»
Löner till två kontrollörer, à 3,000 kr. hvardera, tillsammans	6,000	»
Arfvode till ett juridiskt biträde	2,000	»
» ett tekniskt d:o	1,000	»
Lön till en vaktmästare	700	»
Löner till två vaktmästare à 600 kr. hvardera, tillsammans	1,200	»
Anslag till extraordinarie tjänstemän, skrifbiträden m. m.	8,000	»
	<hr/>	
	Summa:	67,900 kronor.

Under förutsättning att inga nya tjänstemän behöfde anställas i Statskontoret till följd af förvaltningens af manufakturdiskontfonden förläggande dit, skulle sålunda, om dessa nu angifna belopp befunnos lämpliga, en årlig besparing för statsverket komma att uppstå af 21,330 kronor.

Denna besparing skulle emellertid först efter hand komma att uppstå, alldenstund de embets- och tjänstemän, som tillträdt sina befattningar i Kollegium före den 5 Juli 1867, då Kollegium, med anledning af Riksdagens derom framställda begäran, genom nådigt bref anbefaldes, att, intill dess annorlunda i nåder beslutades, endast på förordnande och tillsvidare tillsätta de tjänster och befattningar i Kollegium som under tiden kunde vara lediga, innehafva fullmakter å desamma och således, om Kollegium indrages, torde vara berättigade att uppföras å indragningsstat.

Ett sådant förhållande eger rum med:

Samtliga kommerseråden med ett sammanlagdt lönebelopp af	19,000	kronor.
Begge sekreterarne	7,000	»
En notarie med lön af	2,200	»
Tre kanslister, hvardera med 1,300 kr., tillsammans	3,900	»
Tre » » 1,000 kr., »	3,000	»
Två kammarskrifvare, hvardera med 1,000 kr., tillsammans	2,000	»
En kamrerare å manufakturdiskontkontoret med lön af	3,500	»
En kontrollör	3,500	»
En bokhållare	2,200	»
En kammarskrifvare	1,000	»
Två vaktmästare	1,100	»
	<hr/>	
	Summa:	48,400 kronor.

Hela denna indragningsstat torde dock aldrig i verkligheten komma att utgå, ty dels bör kunna antagas att flere af dem, som sålunda äro berättigade att å den samma uppföras, skola föredraga att mottaga tjänster i den nya Styrelsen om sådana dem erbjudas, och dels hafva de fleste bland de yngre tjänstemännen tjänster i andra embetsverk; och, i mån som de der befordras, komma de att afgå från indragningsstaten. hvarjente bör märkas, att bland de äldre tjänstemännen flere uppnått den ålder, att de inom få år i alla händelser äro berättigade att uppföras å indragningsstat.

Den år 1819 nedsatta komitén föreslog, såsom redan nämnts, bland annat, att en konselj af erfarne handlande och slöjdidkare samt andra kunnige män skulle utses i ändamål att tillhandagå med underrättelser och upplysningar, som erfordrades för beredande af de förslag och vidtagande af de åtgärder, hvilka till handelns och slöjdernas lifvande kunde bidraga. Detta förslag vann då emellertid icke någon anklang och har sedan ej heller ånyo upptagits, oaktadt detsamma enligt komiterades åsigt i sig innebär en tanke, som torde kunna utvecklas till en för landets näringar gagnelig institution. En anmärkning, som under debatterna om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation mer än en gång upprepats, är, att bergsrörelsen, handeln och industrien hafva behof af mera praktiska målsmän än dem, som uppfostras för handläggning af ärenden efter kollegiala former. Utan att nu uttala sig om giltigheten af denna anmärkning i hela dess omfattning, kunna komiterade, som ofvan antydt, att Kommerskollegium har en alltför afskild ställning i förhållande till näringarnes idkare, likväl ej underlåta att framhålla vigten deraf, att den myndighet, som skall hafva till uppgift att tillgodose näringarnes intresse, sättes i vaxelverkan med utöfvarne af dessa näringar.

För att bereda sådan vaxelverkan borde vid sidan af den i Kommerskollegii ställe föreslagna Styrelsen ställas en korporation, bestående af insigtsfulla och erfarna ombud för näringarne och yrkesbildningen. Af dessa ombud, hvilkas antal lämpligen kunde bestämmas till 14, hafva komiterade ansett att 2 borde utses af Styrelsen för Teknologiska institutet bland institutets lärare och 2 af Bruks societeten bland idkare af bergshandteringen samt öfriga 10 väljas af stadsfullmäktige i Stockholm och Göteborg, jemte rikets tre städer af första klassen, nemligen Malmö, Norrköping och Gefle på det sätt, att hvarje stads fullmäktige bland industriidkare i riket utsåge ett ombud för handels- och sjöfartsnäringarne samt ett ombud för fabriks- och handtyrksnäringarne. Ombuden borde en gång om året kallas till allmänt sammanträde i Stockholm för att, under ordförandeskap af Styrelsens chef, *dels*, till ledning för Styrelsens förslag, afgifva utlåtanden rörande ansökningar om reseunderstöd och förlagslån, *dels* yttra sig i andra, näringarne i allmänhet rö-

rande frågor, öfver hvilka Eders Kongl. Maj:t eller Styrelsen kunde vilja höra ombuden, dels ock rådpläga om förslag, som af ombud kunna väckas om åtgärder till näringarnes befrämjande. Om flertalet af ombud, med anledning af sådant förslag, förenade sig om underdånig framställning i ämnet, borde Styrelsen hafva till åliggande att framställningen, jemte eget underdånigt utlåtande, till Eders Kongl. Maj:t insända; och när Styrelsen, mellan de årliga ombudssammanträdena för någon viktigare frågas utredning komme i behof af speciel sakkunskap, borde Styrelsen hafva rättighet inkalla ett eller flera ombud att öfvervara ärendets föredragning och deltaga i rådplägningsen. Ombud, som sålunda öfvervarit föredragningen, skulle hafva rättighet och skyldighet att, der det af generaldirektören fattade beslut afveke från den af ombudet yttrade mening, låta densamma i Styrelsens protokoll anteckna. Den tid, under hvilken ombud skulle fungera, kunde bestämmas till tre år, dock att ombud som afgått kunde återväljas. Rese- och traktaments-ersättning till ombuden borde gäldas af handels- och sjöfarts- samt manufakturförslagslånefonderna.

Genom en sådan anordning som den, för hvilken komiterade nu i korthet angifvit grunderna, skulle Styrelsen erhålla tillfälle till rådplägningsen med näringsidkarne; och för desse sistnämnde åter bereddes utväg att få uttala sina åsikter i frågor, som berörde näringarnes intressen.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt få komiterade härmed föreslå:

att Kommerskollegium måtte indragas;

att de af Kollegii embets- och tjenstemän, hvilka hafva fullmagter å sina befattningar och icke komma att anställas i det nya embetsverk, hvarom här nedan förmäles, måtte berättigas att från allmänna indragningsstaten eller manufakturförslagslånefonden uppbära de löner, som för befattningarne äro i fastställd lönestat uppförda;

att förvaltningen af förslagslånefonden äfvensom de i nämnda förordningen den 21 Oktober 1871 åt Kommerskollegium uppdragna bestyr med kortstämplingen måtte öfverflyttas till Statskontoret samt behandlingen af de fiskeriärenden, som nu tillhöra Kommerskollegium, uppdragas åt Landtbruksakademiens förvaltningskomité;

att, för öfvertagande af alla öfriga Kommerskollegium nu åliggande göromål, måtte inrättas ett nytt embetsverk under namn af »Kongl. Styrelsen för handeln och näringarne», bestående af en generaldirektör och tre byråchefer, biträdde af tre byråsekreterare, en registrator, en kamrerare, två kontrollörer och tre vaktmästare, alla med löner motsvarande dem, som för vederlikar inom andra embetsverk äro eller blifva bestämda;

att till Styrelsens disposition ställas anslag af 2,000 kronor till arfvode åt ett juridiskt biträde, 1,000 kronor till arfvode åt ett tekniskt biträde och 8,000 kronor till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän och skrivarebiträden;

att den nya Styrelsen anbefalles afgifva underdånigt förslag ej mindre till instruktion för Styrelsen än äfven till åtgärder, hvarigenom på det af komiterade ofvan antydda eller annat lämpligt sätt Styrelsen sättes i vaxelverkan med näringarnes idkare;

samt att bestämmelse meddelas, huru förfaras skall med afgörandet af de frågor, uti hvilkas behandling kollegialt embetsverk författningens enligt skulle komma att med Styrelsen deltaga.

Undertecknad Troilius, som vid första behandlingen inom komitén af frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation för sin del helst velat tillstyrka inrättandet af en särskild öfverstyrelse för bergverken, har likväl, sedan komiterade beslutat att i Kommerskollegii ställe föreslå bildandet af ett nytt embetsverk, som skulle öfvertaga de flesta åt nämnda Kollegium för närvarande uppdragna göromål och deribland äfven dem som afse bergsbruksnäringen, instämt i detta förslag under förbehåll att få särskildt redogöra för sina åsikter i den speciela frågan om bergsärendena.

På grund af gällande författningar rörande bergsbruket eger staten en vidsträcktare befogenhet att ingripa i denna närings förhållanden än i någon annan. Staten utöfvar denna sin myndighet genom en i bergslagsorterna spridd tekniskt bildad tjänstemannapersonal af bergmästare och grufveingenjörer. De ärenden denna personal har att handlägga röra, utom några allmänna förvaltningsfrågor af egentligen formel beskaffenhet, hufvudsakligen grufvedriften och äro af 2:ne slag, det ena utgörande tillämpning af författningarne om inmutning, utmål och hvilostånd för grufvor, det andra innefattande tillsyn och biträde vid sjelfva grufvebrytningen dels såsom kontrollerande myndighet deröfver att framtida åtkomst af befintliga malmfyndigheter ej genom origtiga anordningar äfventyras, andras rätt ej förnärmas och arbetarnes säkerhet tillgodoses, och dels såsom erfarna och kunniga rådgifvande ledare vid arbetsplanernas upprättande och utförande. Då denna tjänstepersonals åtgärder ej mindre vid utöfvande af dess kontrollerande myndighet än vid först omnämnda författningstillämpning måste kunna komma under den högre myndighets pröfning, hvilken tillika eger att utöfva förmanskap öfver samma tjänstepersonal samt att vid behof inspektera och kontrollera dess verksamhet, synes det vara nödvändigt att denna högre pröfvande myndighet besitter de dertill erforderliga special-insigter,

som man ovilkorligen förutsätter hos en öfverstyrelse, som uteslutande har att sysselsätta sig med bergsärenden. Ett dylikt behof eger icke rum, åtminstone icke i samma grad, hos styrelsen för de öfriga näringarne, som tillhöra Kommerskollegii verksamhets område.

Men då man å andra sidan tager i betraktande de flerfaldiga intressen, som bergsbruksnäringsen har gemensamma med dessa andra näringar, hvilka intressen otvifvelaktigt blifva ändamålsenligast tillgodosedda om de vårdas och befordras genom en och samma myndighet, så ligger redan deruti ett skäl att ej från styrelsen för de öfriga näringarne afskilja den för bergsbruket. Dertill kommer att många ärenden, som kunna ankomma på en öfverstyrelses handläggning, för flere näringsgrenar äro likartade och därför borde på ett likartadt sätt behandlas, hvilket naturligtvis underlättas om de alla underordnas samma myndighet. Likaså lär det ej kunna bestridas, att det hela kan anordnas under enklare former genom föreningen samt att kostnaden för en gemensam styrelse bör blifva mindre än för 2:ne särskilda, äfven om den ena kunde organiseras enklare än den andra. Tvifvelaktigt torde det ock vara, huruvida de bergsärenden, som endast genom besvär eller ansökning komma att bero på öfverstyrelsens handläggning, äro till antal och omfattning tillräckliga för att fullständigt sysselsätta den af formela skäl för dylika ärendens pröfning i alla fall nödiga personalen vid ett särskildt embetsverk, sedan de vidlyftigare utredningar, som hittills ofta förekommit med anledning af de gamla bergverksprivilegierna, redan blifvit till största delen afslutade.

Den föreslagna nya styrelsens praktiska rigtning och närmare beröring med idkarne af de näringar, hvilkas angelägenheter och tidsenliga utveckling, den har att följa och vårda i öfverensstämmelse med det angifna syftmålet för hela dess verksamhet, ådagalägga nogsamnt nödvändigheten af specialinsigter och erfarenhet företrädesvis inom den byrå, som skall handlägga bergsärendena och hvars chef tillika måste anses såsom närmaste förman för ett ej ringa antal underlydande bergstjenstemän i landsorterna med åligganden af förut angifven art och omfattning. Detta behof uttalades redan uti dåvarande chefens för civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet den 14 Oktober 1856, när nådig proposition till Rikets Ständer beslutades om Bergskollegii indragning och hithörande ärendens öfverflyttning till Kommerskollegium, genom yrkandet att dessa ärenden skulle i sistnämnda Kollegium föredragas af en ny bergskunnig ledamot; och när nu, utom en teknisk rådgifvare i afseende på patentmålen, den nya Styrelsens byrå för bergsärenden tillika erhåller biträde af den grufveingeniör, som förestår grufvekartekontoret, så synas anspråken på erforderliga bergsvetenskapliga insigter och praktisk erfarenhet i bergsbruksnäringsen böra blifva lika väl tillgodosedda hos den förenade handels- och näringsstyrelsen, som hos en uteslutande för bergsärenden inrättad särskild öfverstyrelse.

På detta sätt uppfattadt i afseende på bergsbruksnäringsläran komiterades förslag om en gemensam handels- och näringsstyrelse, som under en beslutande chef arbetar på 3:ne byråer med den af komiterades flertal antagna indelning af ärendena, icke kunna fränkännas företräde framför bergsärendenas afskiljande derifrån och förläggande till en särskild bergsöfverstyrelse.

Af undertecknad Berg afgifven reservation i fråga om fördelningen af göromålen mellan de föreslagna byråerna bifogas underdånigst. Bilaga Litt. B.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärda
Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåtar

PEHR EHRENHEIM.

A. G:SON BENNICH. C. O. TROILIUS. AUG. ÖSTERGREN.

T. WILLERDING. FR. TH. BERG.

Otto Printzsköld.

Stockholm den 13 Januari 1875.

BILAGOR.

Särskildt inom komitén afgifvet yttrande af Chefen för Statistiska Centralbyrån D:r Berg.

Under behandling af frågan om Kommerskollegii indragning eller förändrade organisation har ofta uttalats den åsigt, att den önskade förändringen i väsentlig mån skulle underlättas, derest Kollegii s. k. statistiska arbeten öfverflyttades på det särskilda statistiska embetsverket, n. v. Statistiska Centralbyrån. Då denna åsigt antagligen föranledt Kongl. Maj:ts nådiga uppdrag för mig att i komiténs arbeten deltaga, torde det ock vara ett särskildt åliggande för mig att lemna de erfarenhetsbidrag, som jag förmår, till denna åsigts pröfning.

För att så vidt möjligt härvid söka undanrödja det missförstånd, som här rör af den vanliga förutsättningen, att hvarje embetsmyndighet vore angelägen att, vare sig med eller utan skäl, skjuta ifrån sig ökade göromål, torde några upplysningar böra meddelas.

Dels genom bestända 6 dagliga byråtimmar, dels genom göromålens efter förhandvarande vexlande behof lämpade fördelning mellan samtliga ordinarie tjänstemän och extra ordinarie biträden, är i Statistiska Centralbyrån tillräckligen sörjdt för full daglig sysselsättning. Arbete utöfver byråtimmarne af både tjänstemän och tillfälliga biträden är ock åtminstone tidtals ovillkorligen påkalladt.

Så vida af statsmagterna icke skulle äskas någon väsentlig *förminskning* af det arbete, som hitintills förrättats af Statistiska Centralbyrån, och på sådant sätt ledighet beredas för annat slag af arbete, kan sådant nytt arbete icke af Byrån öfvertagas och ordentligt utföras med nuvarande personal och anslag. Detta har ock af Kongl. Maj:t och Riksdagen erkänts genom beslutet om det från och med år 1875 utgående särskilda anslaget till Byrån för anbefald bearbetning af fattigvårds- och kommunalfinansstatistik. Med sådan erfarenhet är jag ock fullt förvissad, att öfverflyttning till Statistiska Centralbyrån af Kommerskollegii s. k. »statistiska» arbete

icke skulle kunna af statsmagterna ifrågasättas, med mindre för fullgörandet deraf blefve sörjdt genom nödiga anslag till personal, lokal och öfriga materiela behof. Hvarje förmodan att något personligt intresse inverkat på mina i det följande uttalade åsikter torde väl under denna förutsättning kunna få anses aflägsnad, och frågans behandling från synpunkten af dess gagn för det allmänna tillvinna sig odelad nödig pröfning.

Statsförvaltningens behof att vägledas af statistiska data är nu så allmänt erkändt, att officiel verksamhet för samlande och offentliggörande af sådana data icke får saknas i något land, som vill medräknas bland de civiliserade. Detta gäller numera ingalunda Europa ensamt, utan länder i alla verldsdelar.

Men, om å andra sidan frågas, huru långt man hittills hunnit med denna verksamhet i afseende på dess ändamål att lemna en tillfyllestgörande ledning för förvaltningen och lagstiftningen, så torde blott få länder och få grenar af statistiken ännu kunna lyckönska sig till vunnit mål.

Orsakerna härtill äro många. Arbetsfältet är relativt nytt, arbetskostnaderna betydliga, arbetsmetoderna svåra att fastställa. När redan hvarje enskild menniska behöfver skärpa sin uppmärksamhet och sitt omdöme för att göra rigtiga iakttagelser eller meddela rigtiga redogörelser, så följer häraf, att de statistiska iakttagelser, som skola hemtas från och om de stora massorna af befolkningen och dessas mångfaldiga sociala förhållanden, måste i afseende på sitt värde utfalla i direkt förhållande till den allmänna folkbildningens lägre eller högre ståndpunkt, och till de mindre eller större utvägar, som samhället kan ega att genom sina förvaltande myndigheter, eller genom särskildt anordnade och bekostade undersökningar skaffa upplysning.

Man kan från en sådan synpunkt tala om behovet af ett slags allmän statistisk uppfostran såsom ett vilkor för en god officiel statistik och följaktligen äfven såsom ett föremål för bemödanden, såsom ett slags embetspligt, för hvarje myndighet, som handlägger statistiska redogörelser.

Framstegen kunna naturligtvis under sådant förhållande ej vara snabba och torde stundom kräfva mansåldrar för att omisskänneligen träda i dagen, men för att försäkra sig om dem gäller framförallt att ej förvexla skenet med verkligheten. En dylik förvexling eger rum, då statistiken behandlas såsom en modesak eller lyxartikel, som man vill visa sig ega för att ej anses stå efter andra, då blotta utstyrelsen med tabeller och siffror får gälla såsom ett uppfyllt statistiskt kraf. Ett sådant förfarande motverkar till och med ändamålet och förslösar gagnlöst arbetskrafter och penningar. Hvarje statistisk undersökning, som skall blifva gagnande, förutsätter

en efter behof och förhållanden lämpad *plan*, som omfattar dels de frågor, å hvilka svar sökas, dels de utvägar, som kunna och böra anslutas för att erhålla dessa svar så tillförlitliga och fullständiga som möjligt, samt på den minst kostsamma och mest tidsbesparande väg.

Denna enkla och nödvändiga förutsättning möter dock vid genomförandet stora svårigheter, och häraf följer just att man så ofta nödgas, åtminstone vid nya statistiska undersökningar, nöja sig med resultat, hvilkas värde med fulla skäl kan ifrågasättas, när man ej uppfattar dem såsom förberedelser till ett bättre. Det ändamål, som planen skall afse, kan uppfattas mer eller mindre vidsträckt. Med hänsyn härtill gäller som allmän regel, att hvarje fråga, som man fått besvarad, framkallar en mångfald af nya frågor syftande på orsaker och verkningar. Göras frågorna allt för få och allmänna, vinnes ingen användbar upplysning; göras de åter talrikare och mera i detalj ingående, så ökas svårigheterna att få dem rätt besvarade. Den speciela sakkänedom, insigten om de upplysningar, som i främsta rummet och för det närvarande äro påkallade, bekantskapen med de utvägar som kunna anslutas o. s. v. äro här oundgängligt nödiga ledare.

Benämningen officiel statistik kan med nästan lika rätt utbytas mot den af *administrativ* statistik, ty hvad staten behöfver och fordrar är hufvudsakligen upplysning öfver förvaltningen och det tillstånd i landet som af densamma är beroende. Inom en och annan gren af statistiken, der fenomenen företrädesvis betingas af samverkan mellan allmänna naturlagar och sociala förhållanden (t. ex. befolkningsstatistiken), finnes visserligen ock utrymme för vetenskaplig forskning, men för det officiela statistiska arbetet måste dock denna träda i bakgrunden.

De frågor, som den statistiska undersökningen skall till besvarande framställa, måste följaktligen för hvarje gren, för hvarje särskildt förvaltnings- eller verksamhetsområde, vara förestafvade af särskild insigt i de författningar och förhållanden, som inom detta område öfva inflytelse, likasom af särskildt insedt behof att om denna inflytelse vinna upplysning. Sådana förhållanden, som böra belysas t. ex. af statistiken öfver skogshushållningen, landtmäteriet, postverket, jernvägstrafiken, telegraferna, helso- och fängvården o. s. v., måste otvifvelaktigt vara bäst kända af respektive styrelser för dessa förvaltningsområden, likasom dessa ock måste förutsättas i främsta rummet vara i behof af de upplysningar, som vinnas. Så framt man ej åt detta förhållande inrymmer tillbörlig vikt, afkunnar man i och med detsamma den dom, att statistiken vore öfverflödig för förvaltningen.

I afseende på utvägarne att med minsta kostnad och största skyndsamhet förskaffa sig de tillförlitligaste primäruppgifter, stå äfven dessa otvifvelaktigt den *förvaltande* myndigheten närmast till buds. I det öfvervägande flertalet fall ligga dessa primäruppgifter redan uti de embetsberättelser och räkenskaper m. m., hvilka

såsom tjenstepligt skola afgifvas af embetsverket tillhörande och underlydande personal. Ett enkelt sammandrag af förvaltningsräkenskaperna kan ock ofta här utgöra hela eller största delen af den statistik, som skäligen kan begäras. I de fall åter, der särskild åtgärd påkallas för de statistiska primäruppgifternas erhållande, synes det förvaltande embetsverket hafva ej blott största förmågan att framställa de nödiga frågorna och granska svaren, utan ock största myndigheten för att skaffa sig de nödiga upplysningarna på det minst kostsamma och mest tillfredsställande sätt.

Likasom alla de data, hvilka ligga i egentliga räkenskaper, i allmänhet kräfvat en behörig revision innan dem tillerkännes full giltighet, så måste ock inom andra områden de statistiska primäruppgifterna, så vidt möjligt, granskas innan de begagnas. Denna granskning utgör en väsentlig del af det statistiska arbetet, hvars frukt blir desto gagneligare ju strängare granskningen varit. Försummad eller slapp granskning har deremot till följd, ej blott att man hvar gång får mer eller mindre otillförlitliga uppgifter, utan ock att vanan vid lättsinnig behandling snart växer ut till ett slags allmänt berättigande. Svårigen kan väl den sakkunskap, som till en vederbörlig granskning erfordras, sökas större än hos den förvaltande myndigheten.

I det förslag till inrättande af ett statistiskt embetsverk, af den 18 Juni 1856, hvilket i hufvudsak gillats af båda statsmagterna, är ock på dessa och flera skäl förordadt (sid. 193): »att de centrala förvaltande verk och myndigheter, som för närvarande hafva sig uppdraget att afgifva underdåniga berättelser af statistiskt innehåll, fortfarande bibehållas vid åliggandet att insamla och bearbeta de statistiska uppgifter, som i följd af embetsverkets föremål och instruktion samt den allmänna plan för den officiella statistikens bearbetning, hvilken af Kongl. Maj:t kan varda i nåder fastställd, dem hvart för sig tillkomma, men att deremot nuvarande Tabellkommissionen såsom sådan upphör och ombildas till ett nytt statistiskt embetsverk, som, jemte hela befolkningsstatistiken, får till föremål de grenar af statistiken, hvilka kunna pröfvas böra blifva, men hittills icke utgjort, ämne för officiel bearbetning af något centralt förvaltande verk.»

När detta förslag afgafs, utgjordes de regelbundet utkommande statistiska berättelserna af:

- Tabellkommissionens om befolkningen,
- Justitie Statsministerns om civila rättegångsärendena och brottmålen,
- Bergskollegii om förhållandet med bergshandteringen,
- Kommerskollegii om fabrikernas och manufakturernas ställning,
 - » » om inrikes sjöfarten,
 - » » om utrikes handeln och sjöfarten,
- Sundhetskollégii om medicinalverket.

Sedan dess hafva, utom förenämnda, till innehåll och omfång betydligt ökade

berättelser, i den nuvarande serien af Bidrag till Sveriges officiella statistik under särskilda littera i enlighet med ofvannämnda förslag ingått statistiska berättelser af Styrelserna öfver fångvården, telegraferna, jernvägstrafiken, postverket, landtmäteriet, skogsväsendet och väg- och vattenbyggnaderna, samt en början af ecklesiastikdepartementets redogörelse för undervisningsanstalterna, hvarförutom äro anbefalda att i samma serie afgifvas berättelser af Lotsstyrelsen, Bränvinskontrollbyrån och Fiskerintendenten.

Utom befolkningsstatistiken har Statistiska Centralbyrån uppdrag att utgifva och utarbeta sammandrag af Länsstyrelsernas femårsberättelser, årlig statistik öfver jordbruket och boskapsskötseln, samt statistik öfver riksdagsmannavalen, och har dessutom lenmat årliga redogörelser öfver sparbankernas verksamhet, en af Riksdagen begärd öfversigt öfver den kommunala rösträtten, samt förberedt årlig statistik öfver fattigvården och de kommunala finanserna, för hvars iverksättande Riksdagen, såsom ofvan är anfördt, beviljat särskildt anslag, utgående för året 1875.

De *ämnen*, som hufvudsakligen statistiskt behandlas af Kommerskollegii i ofvannämnda serie ingående berättelser, äro följande

A) beträffande **bergshandteringen:**

- 1) Jernmalmsuppfordringen med specifikation af grufvor och erhållen malm;
- 2) Sjö- och myrmalmsmängden;
- 3) Tackjernstillverkningen med antal masugnar, blåsningstid och tillverkningsmängd af tackjern och gjutgods;
(Utförelse af jernmalm och tackjern enligt tulljournalerna.)
- 4) Gjutgodstillverkningen vid de *anmälda* gjuterierna;
- 5) Stångjernstillverkningen med antalet verk, härdar och tillverkad belopp;
- 6) Jernmanufaktur- och ståltillverkningen med antal verk och tillverkningsmängd af vissa slag;
- 7) Jernrörelsen på vågarne och andra exportställen;
- 8) Tillverkningen vid de s. k. ädlare verken af guld, silfver, koppar, nickel, mesing m. m. samt af brunsten, svafvel, vitriol, jernvitriol, rödfärg, alun, blyerts, porfyr, marmor, stenkol;
- 9) Arbetskraft — menskelig; olyckshändelser; ångmaskiners antal;
- 10) Inmutning af mineralanledningar;
- 11) Hvilostånd;
- 12) Resolutioner om nyanläggning och anmälning om nedläggning af verkstad.

B) beträffande **fabriker och manufaktur:**

- 1) Antal af särskilda slag, beskaffenhet af drifkraft, antal maskiner och redskap, tillverkningsmängd och -värde;

- 2) Antal egare och innehafvare af särskilda slag;
- 3) Antal arbetare af vissa kategorier; yrkesmessigt och geografiskt;
- 4) Antal handtverkare och deras arbetare; d:o d:o
- 5) Taxerad bevillning för fabrikanter och handtverkare;
- 6) Export och import af föremålen för inhemsk tillverkning;
- 7) Förteckning öfver utfärdade patent.

C) beträffande **inrikes sjöfart och handel:**

- 1) Landtmäns inrikes farande fartyg af 3 nyläster och deröfver med lästetal och besättning;
- 2) Stapelstäders inrikes farande fartyg af 3 nyläster och deröfver med lästetal;
- 3) Sjö- och uppstäders samt köpingars d:o d:o;
- 4) Förpassningsfria fartygs rörelse mellan inrikes orter, lastade och olastade — med lästetal;
- 5) Förpassade fartygs d:o d:o;
- 6) Farkoströrelsen å kanalerna — med tiden under hvilken;
- 7) Kanalafgifterna för farkoster och varor;
- 8) Varutrafiken på kanalerna;
- 9) Fartygsstrafiken i hamnarne med hamnafgifterna för fartygen;
- 10) Varutrafiken i hamnarne med d:o för varor;
- 11) Stapelstädernas tolag och dess användande;
(Nominativ förteckning å enskilda personer tillhöriga ångfartyg, antal nyläster och hästkraft;)
- 12) Antal till inrikes sjöfart påmönstrade befälhafvare och sjömän;
- 13) Antal handlande och deras betjening;
- 14) Taxerad bevillning för handel.

D) beträffande **utrikes handel och sjöfart:**

- 1) Införda varor till kvantitet och värden — grupperade och specificerade;
- 2) Utförda d:o d:o d:o d:o;
- 3) Införselsmängd specifikt med beräknad tullinkomst;
- 4) Utförsels d:o d:o; med d:o d:o
- 5) Nederlagsrörelsen;
- 6) Varutrafiken med hvarje särskildt land;
- 7) Utdrag af konsulsberättelser;
(Kombinerad redogörelse för värdet af import och export med fartygens nationalitet — och landvägen.)
- 8) Specifik införsel till särskilda tullplatser;

- 9) Specifik utförsel från särskilda tullplatser;
- 10) Öfversigt af egentliga tulluppbörden;
- 11) D:o af nederlags- och transitoupplagsavgifter;
- 12) Besigtningvärde af förbrutna varor;
- 13) Vexelsluten å Stockholms och Göteborgs börser;
- 14) Medelpris å vissa varor på Stockholms börs;
- 15) Antal och lästetal af ankomna och afgångna lastade fartyg;
- 16) Antal lästetal och nationalitet af fartyg från utrikes orter *ankomna* till särskilda tullplatser;
(D:o särskildt för ångfartyg;)
- 17) D:o d:o *afgångna* till d:o d:o;
(D:o särskildt för ångfartyg;)
(Kombination af främmande länder *från* och tullplatser *till*)
(D:o särskildt för ångfartyg;)
(Kombination af tullplatser *från* och främmande länder *till*)
(D:o särskildt för ångfartyg;)
(Kombination för ensamt Svenska fartyg af främmande länder *från* och tullplatser *till*)
(D:o särskildt för Svenska ångfartyg;)
(Kombination för ensamt Svenska fartyg af tullplatser *från* och främmande länder *till*)
(D:o särskildt för Svenska ångfartyg;)
- 18) Andel i fraktfarten efter fartygens antal och lästetal;
(D:o särskildt för ångfartyg;)
(Antal vid sjötullkaurar in- och utklarerade fartyg.)
- 19) Svenska sjöfarten på Norge och utrikes orter;
(D:o särskildt för ångfartyg;)
- 20) Ökning eller minskning af städers och köpingars handelsflotta;
- 21) Fartygsbefälhafvare och sjöfolk i utrikes sjöfart för hvarje sjömanshusdistrikt;
- 22) Uppbörden af lastpenningar för in- och utgående fartyg.

Källorna för de statistiska redogörelserna i dessa ämnen utgöras väsentligen af

för A)

Bergmästarnes embetsberättelser A) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11.

Rapporter från jernvägarne A) 7.

Anmälan från vederbörande fabrikant A) 12.

för B)

Uppgifter från magistrater och kronofogdar samt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upprättade sammandrag B) 1, 2, 3, 4, 5.

Generaltullstyrelsens meddelande rörande import och export B) 6.
Patentdiariet B) 7.

för C)

Uppgifter från magistrater, kronofogdar och sjömanshusdirektioner samt af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande upprättade sammandrag C) 1, 2, 3, 13, 14.
Generaltullstyrelsens meddelanden C) 4, 5.
Kanaldirektionernas meddelanden C) 6, 7, 8.
Hamndirektionernas meddelanden C) 9, 10.
Stapelstädernas kommunalstyrelser uppgifter C) 11.
Sjömanshusdirektioners rapporter C) 12.

för D)

Generaltullstyrelsens meddelanden D) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 22.
Konsulatsberättelser D) 7.
Uppgifter från mäklare D) 13, 14.
Uppgifter från norska regeringens departement för det inre samt från svenske och norske konsulter D) 19.
Uppgifter från magistrater, kronofogdar och sjömanshusdirektioner D) 20.
Sjömanshusdirektionerna D) 21.

De *myndigheter*, med hvilka ensamt för de statistiska redogörelserna embetsberöring förutsättes, äro altså:

Utrikesdepartementet,
Norska regeringens departement för det inre,
Generaltullstyrelsen,
Öfverståthållaren och samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande.
Magistraterne,
Bergsstatstjenstemännen,
Sjömanshusdirektionerna,
Kanaldirektionerna,
Hamndirektionerna,
Jernvägstjenstemännen,
Stapelstädernas drätsel förvaltning,
Börstjenstemän,
Samtliga svenske och norske konsulter.

Naturligtvis blifva embetsberöringarne långt vidsträcktare om man tillägger större eller mindre förvaltningsbestyr inom de områden, som antydast af förestående förteckning på de nuvarande hufvudsakliga föremålen för de statistiska redogörelserna.

Om än tid efter amman anmärkingar blifvit gjorda mot Kommerskollegii statistiska berättelser, likasom mot många om ej alla de öfriga i vår serie inordnade bidrag till Sveriges officiella statistik, så lärer dock väl ingen kunna bestrida den betydligt ökade innehållsrikheten af dessa berättelsers senare årgångar, i den mån tillgängliga källor för uppgifter sådant medgifvit.

Af hufvudsaklig vigt är här att egna uppmärksamhet åt *källornas beskaffenhet*. Dessa kunna nemligen hänföras till tre hufvudgrupper:

a) sådana utdrag ur och meddelanden af räkenskaper och redogörelser från andra embetsmyndigheter, hvilka kunna förutsättas vara af dessa till riktigheten granskade. (Hit höra Generaltullstyrelsens meddelanden öfver import och export, fartygs- trafikken i svenska hamnar, tullinkomst, nederlagsrörelsen, transitorörelsen, förbrutna varor, lastpenningar; norska inre departementets meddelanden i dylika ämnen, samt en del uppgifter från magistrater, sjömanshusdirektioner, kanal- och hamndirektioner, jernvägarne och städernas drätselverk samt börstjenstemän.)

b) sådana uppgifter, som innehållas i konsulsberättelser eller ministeriella meddelanden och annan brevexling samt blott delvis äro hänförliga till föregående grupp.

c) sådana statistiska uppgifter, öfver hvilkas tillförlitlighet och fullständighet hufvudsakliga kontrollen ligger uti den insigt och det nit, som åt deras meddelande egnats af enskilde tjenstemän i landsorterna eller enskilde näringsidkare. (Hit äro att hänföra uppgifter från kronofogdar, magistrater, bergsstatstjenstemän, samt till en del äfven från sjömanshus-, kanal- och hamndirektioner m. fl.)

Bland uppgifterna inom denna sistnämnda grupp eller c) hafva de, som ingå från bergsstatstjenstemän, anspråk att vara samlade med nödig insigt, och detta bör väl ock kunna väntas af dem som ingå från de nämnda direktionerna. Men af kronofogdar och magistrater lärer väl ingalunda allmänt kunna väntas, att deras bidrag till näringsstatistiken kunna sträcka sig utöfver det obetydliga, som kan hemtas ur mantals- och taxeringslängder, eller att af dem skulle kunna utöfvas någon för statistiskt behof nödig kontroll öfver beskaffenheten af de uppgifter som af näringsidkarne sjelfve kunna erhållas.

Uti denna brist på lämpliga organer för primäruppgifters erhållande torde väl ligga den väsentliga anledningen dertill att de uppgifter, som ingå i vår näringsstatistik, bland annat rörande antalet särskilda fabriker, deras maskiner och redskap, beskaffenheten af drifkraften, tillverkningsmängden och -värdet, antal fabrikssegare och innehafvare, fabriksarbetare, handverkare och deras arbetare, m. m., till större eller mindre del äro af ett ganska underordnad värde, och att man, så länge bättre utväg att erhålla uppgifter saknas, ej kan komma utöfver denna svaga tillstympelse till industriel statistik.

Ingen fråga inom statistikens område torde ock vara mera svårlöst, än den

om tillvägbringandet af en fullständig statistik öfver näringsverksamheten i hela dess omfång. Det är numera en afgjord sak, att de uppgifter, som man vid allmänna folkräkningar, eller på det sätt som för Kommerskollegii berättelser tillgår, genom särskildt infordrade *årliga* uppgifter, förskaffar sig rörande blotta *antalet* af fabriker, fabrikanter och handverkare, fabriks- och handverksarbetare, sjömän, m. fl. ämnen, äfven om dessa uppgifter kunde erhållas fullständiga och tillförlitliga, ingalunda förtjena namn af industriel statistik. Till en sådan kräfvades nödvändigt upplysning om arbetets ändamål, medel och frukter med allt hvad dertill hör.

I stort kan det här ifrågavarande slag af *arbete* hänföras under 3 hufvudgrupper, nemligen:

a) anskaffande af *råämne*, (urproduktion, extraktiv industri);

b) *förädlingsverksamhet*;

c) verksamhet för *transport* och *tillhandahållande* (sjöfart, landtransport, handel).

En fullständig statistik öfver näringsverksamheten skulle ock omfatta alla tre dessa grupper, hvilka till en del hafva så många ömsesidiga beröringspunkter att skarpa gränser stundom ej kunna uppdragas. Emellertid torde väl knappast något land med omfattande näringsverksamhet finnas, der icke påkallats *särskild* statistisk bearbetning af den ena eller andra hufvudgruppen, såväl som af vissa dess underafdelningar. Så är enligt det föregående äfven inom vårt land fallet, då inom gruppen a) statistiken öfver jordbruket och boskapskötseln, öfver skogsväsendet och öfver fisket utgöra föremål för särskilda embetsmyndigheters redogörelser, och endast den för bergshandteringen tillhör Kommerskollegium.

Då man, såsom af denna fördelning synes, kan för gruppen a) välja råämnets *beskaffenhet* till hufvudsaklig indelningsgrund, kan denna ensamt för sig deremot ej blifva gällande för gruppen b), eller det förädlade arbetet, vid hvilket man måste för indelningen jemväl taga i betraktande produktens beskaffenhet och bestämmeelse, arbetsoperationernas olikhet m. m. Sålunda kunna till särskildt betraktande förekomma:

den s. k. metallurgiska förädlingsindustrien,
den särskilda maskin- och verktygsindustrien,
industrien i stenarter, lera, glas.

d:o i träd och likartade ämnen,

d:o i läder » d:o d:o.

väfnadsindustrien,

pappersindustrien,

den egentliga kemiska industrien.

byggnadsindustrien,

konstindustrien,

den fabriksmessigt och den handtverksmessigt bedrifna industrien o. s. v.

Hvar och en af dessa industrigrenar med sina mångfaldiga underafdelningar kan i afseende på sin utveckling och ståndpunkt erbjuda tillfälle till statistiska redogörelser af stort intresse och gagn.

Den utveckling, som kan gifvas åt statistiken öfver grupperna a) och b), beror i främsta rummet derpå, huruvida staten vill bekosta utvägarne för erhållande af tillförlitliga primäruppgifter, hvartill tekniskt bildad personal numera allmänt erkännes vara behöflig.

Hvad åter beträffar gruppen c), så ligger ett hufvudsakligt statistiskt material för densamma uti de räkenskaper och redovisningar, hvilka såsom embetspligt och i sjelfva förvaltningens intresse måste vara tillgängliga hos vissa embetsmyndigheter och embetsmän, nemligen generaltullstyrelsen, jernvägstrafikstyrelsen, direktionerna öfver sjömanslus, kanaler och hamnar, städernas drätselstyrelser, börs- och jernvägstjenstemän, samt till en del äfven magistraterna och konsulerne.

Visserligen hafva i senare tider anspråken på upplysningar äfven rörande sjöfarts-, landtransport- och handelsindustrien stegrats derhän, att primäruppgifternas omfång efter hand måste vidgas, men med de redan vunna resultaten af denna statistik tål den industriela statistiken i inskränktere mening icke någon jemförelse. Jente det man i alla länder är härnär ense, kan det ock sägas vara en allmänt antagen åsigt, att denna statistik bör ordnas medelst tidtals utförda och med speciel sakkunskap ledda undersökningar (enquêtes spéciales), vare sig af samtliga eller vissa särskilda industrigrenar, och att dessa undersökningar, för att kunna uppfylla sitt ändamål, måste afse hela den ifrågavarande industrigrenens ståndpunkt, men undvika allt som för den enskilde industriidkaren kunde på något sätt vara förnärmande. Hvarje sådan, t. ex. hvart 5:te eller 10:de år verkställd utredning af en industrigrens ståndpunkt erbjuder en utgångspunkt för de enklare anordnade iakttagelser, som man sedan under mellantiderna kan finna behöfliga.

Jag tillåter mig icke att bedöma, huruvida de förslag till förflyttning af det statistiska arbetet, hvilka framstülts, utgått från intresse för näringsstatistikens utbildande, eller från önskan att genom ett utkast till arfskifte söka ådagalägga möjligheten af Kommerskollegii indragning. Mig åligger deremot otvifvelaktigt, att i främsta rummet, så vidt jag förstår, fästa afseende vid frågan om den vinst och förkofran för statistiken, som skulle kunna ernås genom de ifrågasatta förändringarne.

På grund af hvad jag haft äran ofvan anföra är det alltså min öfvertygelse, att näringsstatistiken bäst tillgodoses, om dess bearbetning blir fortfarande attribution till den eller de centrala embetsmyndigheter, inom hvilkas förvaltningsområde föremålen för densamma äro förlagda eller komma att förläggas. Derigenom tillgodo-

göres den speciela sakkunskapen hos det förvaltande verkets embets- och tjänstemän; det statistiska materialet, som antingen ligger i förvaltningsräkenskaper eller ej sällan torde vara inblandadt i handlingar, som afse andra ämnen, finnes alltid för embetsverkets behof tillgängligt, och det biträde, som kan behövas för mekaniskt arbete under den sakkunniges tillsyn, bör alltid kunna för relativt billigt pris erhållas. Deltagande i Statistiska Beredningens öfverläggningar bildar sambandet med öfriga grenar af den officiela statistiken.

I fråga om öfverflyttning till Statistiska Centralbyrån af näringsstatistiken, eller det dithörande statistiska arbete, som nu tillhör Kommerskollegii embetsverksamhet, synas 2:ne alternativ böra komma under pröfning:

antingen att primäruppgifterna, till omfång och föremål bestämda efter Statistiska Beredningens hörande, infordras och granskas af Statistiska Centralbyrån, för att af densamma bearbetas och utgifvas, eller

att Byrån blott ombesörjer korrekturläsning och publikation af till densamma aflemnade, af vederbörande centralmyndighet fullständigt utarbetade, redogörelser.

Det förra alternativet synes vara deras åsigt, som betrakta det statistiska arbetet såsom Kommerskollegii hufvudsakliga sysselsättning och i dess öfverflyttning på annat embetsverk se det förnämsta hindret undanröjdt för Kollegii indragning.

Det senare alternativet kan väl knappast utgå från annan önskan än den, att embets- och tjänstemän inom förvaltningen måtte blifva befriade från den tröttande korrekturläsningen och omtanken för den formela anordningen af de statistiska publikationerna m. m. dyl.

Hvad nu särskildt beträffar det första alternativet, synas följande frågor böra tagas i betraktande:

1) Kan Statistiska Centralbyrån ställas i omedelbar embetsberöring med alla de ofvan uppräknade myndigheter, från hvilka Kommerskollegium inhemtar sina ofvan antydda primäruppgifter till statistiken?

Hvad de inhemska myndigheterna beträffar, vore väl detta ingen omöjlighet, men hvad de öfver hela jorden spridda konsulerne angår, torde det nära gränsa till omöjlighet.

2) Kan åt Statistiska Centralbyrån gifvas den disciplinära magt i förhållande till nämnda myndigheter, hvarigenom trygghet skulle vinnas, att infordrade uppgifter icke uteblifva eller fördröjas så länge, att en redogörelses utarbetande och offentliggörande kunde komma att på obestämbar tid uppskjutas?

För närvarande saknar visserligen Byrån en sådan magt och är i och med detsamma oansvarig för det dröjsmål med berättelsers offentliggörande, som beror af väntan på primäruppgifter. Hvad befolkningsstatistiken beträffar, har dock presterskapets upplysta intresse betryggat arbetets ostörda fortgång,

så att under 15 års tid blott ett enda fall förekommit, der, efter anmälan hos Konsistorium och på dess begäran, Kongl. Maj:ts Befallningshafvande näst träda emellan med vites föreläggande. Aman utväg än den att genom behöriga myndigheters mellankomst, i de fall der sådana finnas att anlita, betrygga uppgifters insändande, torde väl ej heller för framtiden kunna åt Statistiska Centralbyrån öppnas. Men under dylikt förhållande växer ock risken att länge och måhända förgäfvos få vänta, och en sådan växande risk blottar alltid en svaghet och ofullständighet i landets förvaltningsorganisation.

Om Statistiska Centralbyrån icke omedelbart skulle kunna infordra och betrygga sig de statistiska primäruppgifterna jemte de upplysningar, som af dessas granskning kunde påkallas, utan härtill i mer eller mindre vidsträckt mån skulle erfordras åtgärd af annat behörigt embetsverk, så torde väl dertill svårligen kunna ifrågakomma något annat än ett sådant, som med ämnet i fråga hade förvaltningsbestyr och deraf betingad insigt och myndighet att göra sig gällande. Derest sådant embetsverk icke skulle finnas, blefve väl vederbörande regeringsdepartement den enda mellanhand, som vid vissa tillfällen kunde anlitas om biträde, för så vidt ett dylikt förfaringssätt ens kunde anses med en regerings höga ställning förenligt.

Om åter de rena förvaltningsbestyr, som med näringsverksamheten hafva beröring, redan kräfva tillvaro af derät särskildt egnad embetsmyndighet, så finnes visserligen i en sådan det behöfliga organet för de statistiska uppgifternas erhållande. Men i och med detsamma en sådan myndighet skulle i förhållandet till statistiken öfver dess egna förvaltningsområde tänkas blott såsom organ för uppgifternas anskaffande åt Statistiska Centralbyrån, hade man ock fränkänt dessa uppgifter sin egentliga betydelse för förvaltningsändamål, och i samma mån begätt den orättvisa mot de grenar af näringsstatistiken, hvilka här äro i fråga, att dessa skulle vara af långt ringare vikt än flera andra, som för sin bearbetning få tillgodonjuta all den speciela sakkunskap, öfver hvilken vederbörande embetsverk kunna förfoga.

3) Kunna de hittills gällande qualificationerna för och nuvarande antal af Statistiska Centralbyråns embets- och tjenstemän tillfredsställa behoven för näringsstatistiken?

Hur mycket stöd för sjelfförtroende, som skulle kunna hemtas af de välvilliga förutsättningarna om Byråns förmåga att öfvertaga arbetet, får dock ej förbises att här gäller fråga om en säker grundläggning och tryggad förkofran och följlaktligen en välbetänkt pröfning af ansvaret och villkoren.

Från statistisk synpunkt kan det ifrågavarande arbetet delas i 2 hufvudgrupper: statistik öfver extraktiv- och förädlingsindustri och statistik öfver

sjöfart och handel. Önskar man nu att, åtminstone så snart som möjligt, kunna vinna och uppehålla en statistik, som meddelar värdefulla upplysningar för det allmänna så väl som för den enskilde, så eger man ock full rätt att fordra, att de frågor, som för dess utarbetande framstälts till besvarande, förestafvats af en praktisk inblick i yrkesverksamhetens ställning och behof, att de svar, som erhållits, granskats med nödig praktisk sakkännedom, och att hela bearbetningen ledes af ett rätt uppfattadt praktiskt ändamål. De härtill nödiga kvalifikationerna kunna väl icke sökas hos andra än dem, som antingen inhemtat kännedom om det praktiska yrkeslifvet, eller åtminstone med anlag och förkunskaper kunna sättas i tillfälle att förvärfva sådan kännedom för att på det statistiska arbetet tillämpas. Inom hvardera af de ofvannämnda två stora grupperna af näringsstatistiken ligger nu visserligen en stor mångfald af vidt åtskilda ämnen, som skulle kunna fordra hvar sin sakkunnige målsman, men hvad i detta hänseendet till statistikens gagn skulle kunna ifrågasättas måste förbehållas framtiden.

För det närvarande, och] under förutsättning af den industriela statistikkens fullständiga öfverflyttning till Statistiska Centralbyrån, synes mig det planmessiga grundläggandet och genomförandet af en upplysande statistik öfver extraktiv- och förädlingsindustrien (bergverk, hyttor, fabriker och handtverk) helt och hållet kunna upptaga en tjänsteman, vare sig att han till befattningen kunde medföra nödig teknisk allmänbildning och praktisk öfversigt, eller än mer om han genom särskilda studier skulle söka förvärfva sig sådana. Sjöfarts- och handelsstatistikens fortsatta bearbetning i hela dess omfång (ut- och inrikes rörelsen) synes mig likaledes kunna gifva full sysselsättning åt en tjänsteman. Hvardera af dem måste ock för att ej förlora tid kunna påräkna efter behof lämpadt biträde vid skriftvexling, kollationering, sammanräkning, korrekturläsning o. s. v.

4) Kan den lokal, som f. n. åt Statistiska Centralbyrån är upplåten, lemna utrymme för den ifrågasatta utvidgningen af dess verksamhet?

Den lokal är af arbetsrum, bibliotek och arkiv för handlingar och trycksaker (bland hvilka dupletterna af vigsel-, födelse- och dödböckerna kräfva den sorgfälligaste förvaring) redan så upptagen, att knappt mer än ett rum återstår för att mottaga arbetet med den kommunala finansstatistiken under loppet af innevarande år 1875.

Bland villkoren för det ifrågavarande statistiska arbetets öfverflyttande på Statistiska Centralbyrån anser jag nuig alltså berättigad och törpligtad att framhålla:

1:o) sådana förfoganden, hvarigenom Byrån tillförsäkras möjligheten att skyndsamt erhålla de statistiska primäruppgifterna och alla de upplysningar som af dessas granskning påkallas;

2:o) anställandet i sekreterarens lönegrad af 2 nya embetsmän, af hvilka kunde fordras tillräckliga praktiska insigter, hos den ene inom sjöfarts- och handelsområdet, hos den andre inom den industriella produktionens område;

3:o) nödig lokal för arbetet och hvad dertill erfordras (inredning, möbler, arkiv);

4:o) medel att ersätta de arbetsbiträden, som erfarenheten kan komma att visa behöfliga;

5:o) medel att bekosta offentliggörande till det belopp, som berättelsernas omfattning kan komma att kräfvä.

Det andra alternativet rörande Statistiska Centralbyråns befattning med ifrågasvarande statistik utgår i sjelfva verket från den förutsättning, att motsvarande förvaltningsbestyr skulle af särskild förvaltande myndighet handhafvas, och att primäruppgifternas insamlande, granskning och bearbetning i den form, som för deras offentliga meddelande kräfdes, skulle åtminstone hufvudsakligen af denna myndighet och under dess ansvarighet för innehållet verkställas. Under denna förutsättning skulle det statistiska arbetet, i hvad beträffar sjelfva fakta, onekligen enligt mitt förmenande stå i det rätta förhållandet till förvaltningen.

I vissa fall kan nu den enkla sammanställningen af fakta, sådana de till det förvaltande embetsverket ingått, utgöra allt hvad för berättelsen erfordras (t. ex. öfver import, export, fartygs antal, lästetal, tullikonster o. s. v.). I andra fall måste en öfverarbetning och gruppering af fakta blifva nödig för att framhålla de för förvaltningens behof vanna resultaten.

Här uppstår nu frågan huruvida en sådan öfverarbetning, sammanställning och gruppering ändamålsenligast sker genom det förvaltande embetsverket sjelft eller af Statistiska Centralbyrån. Denna sistnämnda kan naturligtvis omöjligen träda i någon täflan beträffande dugligheten af arbetet med den förvaltande myndigheten, derest arbetet inom Byrån ej kunde anförtros åt någon tjänsteman med tillräcklig special-insigt i yrkesförhållandena. Men äfven en så kvalificerad person, stående *utom* det förvaltande verket, kunde ej behandla ämnet från de synpunkter, hvilka för detta verk vore behöfliga. De moraliska garantierna för intresserat arbete försvagas ock betydligt, derest ansvaret delas på två eller flera embetsverk.

Jag hyser på grund häraf den öfvertygelse, att, om Statistiska Centralbyrån skulle få sig ålagdt bestyret med korrekturläsning och offentliggörande, den borde få emottaga berättelsen i manuskript fullständigt utarbetad, och att denna borde utgifvas i vederbörande embetsverks namn.

Men äfven under denna förutsättning måste uppmärksamhet egnas åt följande

förhållanden. Det är allmänt känt, att vi här i Stockholm äro i stor saknad af utvägar att erhålla sättning och tryckning af tabeller skyndsamt och ordentligt verkställda. Den tidrymd af kalenderår, som de statistiska berättelserna omfatta, har nu till följd att tiden för deras tryckning i allmänhet sammantränges inom vinterhalvåret, och att, i den mån man härunder kan lyckas erhålla skyndsamhet i uppsättningen, äfven behofvet af korrekturläsare och ökad arbetstid för dessa måste växa. Lägges nu härtill tödvändigheten att kontrolladdera alla korrekturarkets tabeller, så följer häraf, att ju flere berättelser samma embetsverk har att liktidigt korrekturläsa, desto större antal personer måste det hafva till sin disposition för detta brådskande arbete, som kräfver åtminstone något omdöme i ämnet och stor ihärdighet och noggrannhet. Fördeladt på hvarje särskildt embetsverk, blir dylikt arbete ojemförligt mindre betungande och kostsamt, än om ett embetsverk skall för en del af året engagera en stab af endast korrekturläsare och ikläda sig ansvaret för desses arbete.

Antagligen tillgår för tidsbesparing numera i de flesta embetsverk, likasom i Statistiska Centralbyrån så, att de underdåniga statistiska berättelserna ingå till Kongl. Maj:t ej i renskrifvet exemplar utan i färdigtryckt, och att sättningen på tryckeriet efter hand verkställes i den mån författarens manuskript blifvit färdigt. Härigenom vinnas många månader i skyndsamhet och en ej ringa kostnadsbesparing, men ej sällan torde väl detta manuskript vara så beskaffadt, att författarens egen mellankomst ej skulle erfordras för att undvika misstag. Ett sådant manuskript kunde naturligtvis ej af Statistiska Centralbyrån mottagas såsom grund för en ansvarig korrekturläsning. Den måste ega rätt att fordra en renskrift, som blifvit tillförlitligt kollationerad inom det embetsverk, hvarifrån den lemnats. Prioritet i afseende på berättelsernas offentliggörande torde väl numera vara föremål för en lofvärd täflan mellan embetsverken. Rättvisa skulle visserligen i detta hänseende kunna, äfven med ifrågavarande förändring, göras, så tillvida att berättelserna expedierades till tryckeriet i den kronologiska ordning, i hvilken de inkommit till Byrån, men längre kunde denna ej hafva något värn mot missnöje öfver dröjsmål, ty tidsåtgången för korrekturläsning kan vara mycket olika efter ämnets och tryckets olika beskaffenhet m. m.

Derest det, oaktadt ofvan exempelvis antydda olägenheter, skulle anses ändamålsenligt att korrekturläsning af vissa statistiska berättelser skulle verkställas af Statistiska Centralbyrån, erfordras på grund af anförda skäl ett anslag af samma beskaffenhet som det nu till extraordinarie biträden i Byrån utgående, ställt till Chefens förfogande mot redovisning. Beloppet deraf måste af erfarenhet bestämmas.

Ehuru angenämt det kunde vara för Statistiska Centralbyrån att af statsmagtarna hedras med uppdrag, egnade att sprida ytterligare upplysning öfver fäder-

neslandets förhållanden, har jag dock med det här anförda trots mig pligtig att så vidt jag förmått påkalla Hrr komiterades benägna närmare pröfning af frågan, huruvida näringsstatistikens öfverflyttning till Statistiska Centralbyrån i sjelfva verket skulle innebära fördel för denna statistik, gagn för det eller de embetsverk, som skola hafva näringsverksamheten till föremål, och besparing af statens utgifter.

Fr. Th. Berg.

Reservation.

Af Herr *Berg*: I följd af de åsigtter rörande den industriela statistiken, hvilka jag haft äran i ett särskildt yttrande underställa komitéen, nödgas jag tillkännagifva min skiljaktiga uppfattning mot den af komiterade här ofvan uttalade i fråga om ärendenas fördelning mellan de tre rotlarne.

Jag erkänner visserligen det berättigande till en sådan fördelning, hvartill stöd kunde hemtas från billigheten att mellan de tre föredragandena fördela målen till ungefärligen lika antal eller lika tyngd af arbetet, men nödgas enligt min upptattning att inrymma ännu större vikt åt en fördelning, som förnämligast grundas på målens särskilda beskaffenhet och skiljaktigheten af de insigter, som till deras beredande erfordras.

De ärenden, som blifvit förlagda till den i första rummet nämnda roteln, anser jag ega den beskaffenhet och det inre sammanhang, att de lämpligen kunna ifrågasättas såsom gemensamt föremål för en rotel.

Deremot saknas en sådan beskaffenhet af inbördes sammanhang i den grupp af mål, som blifvit sammanförda under den i andra rummet omnämnda roteln, nemligen frågor rörande inrikes handeln och sjöfarten, fabriker, handverk och slöjder, reseunderstöd, förlagslån, marknader, taxor samt utarbetandet af berättelserna rörande ej blott inrikes handeln och sjöfarten utan ock fabriker och manufaktur.

Till den i tredje rummet nämnda roteln skulle åter höra ärenden, som angå bergshandteringen, patenter, den tekniska undervisningen samt årsberättelsen om bergshandteringen.

Då jag nu förutsätter såsom oeftergifligt, att hvarje rotel måste representera sådana specialinsigter, som erfordras för ärendenas fullständiga och grundliga behandling, finner jag för min del detta kunna förverkligas endast derigenom, att vissa ämnen fräntagas den i andra rummet nämnda roteln och öfverflyttas till den tredje.

Denna sistnämnda rotel måste enligt min uppfattning nödvändigt hafva till sitt förfogande åtminstone allmänna tekniska insigter. Omfånget af dessa insigter ensamt i hvad beträffar bergshandteringen kan ej inskränkas till blotta grufvebrytningen, ty med denna sammanknyter sig alltmer oskiljaktigt åtminstone vissa af de för vårt land viktigaste grupperna af metallurgisk förädlingsindustri, för hvilka ock Kommerskollegii hittills utgifna berättelser om bergshandteringen lemna redogörelse (t. ex. tackjerns-, gjutgods-, stångjerns-, jernmanufaktur- och ståltillverkningen, tillverkningen vid samtliga de s. k. ädlare verken, äfvensom vid de öfriga verk som förädla mineraliska råämnen.)

Än mer måste omfånget af allmänna tekniska insigter på denna rotel kräfras vidgad, när den har till föremål *patenter* och den *tekniska undervisningen*, och följaktligen måste hafva en överblick öfver ett vida större industrielt område än bergshandteringen.

Naturligtvis kan jag härmed ej afse något slags anspråk på *speciela* tekniska insigter uti hvarje särskild industrigren, hvilket numera vore orimligt att ifrågasätta, utan blott den tekniska allmänbildning, hvars grundval och riktning innebära möjligheten att rätt kunna uppfatta och bedöma det industriela lifvets yttringar och vilkor inom hela det ifrågavarande området.

I följd af denna min uppfattning synes mig målsnanskapet för fabriker, handtverk och slöjder icke kunna från denna tredje rotel skiljas, utan ett menligt lösslitande af ämnenas naturliga sammanhang, så framt man ej skulle vilja utsträcka anspråken på målsmän med teknisk allmänbildning derhän, att äfven den andra roteln erhöle sådan till sitt förfogande.

Min åsigt i afseende på en ändamalsenlig ämnenas fördelning mellan rotlarne är alltså: att från andra till tredje roteln öfverflyttas frågor rörande fabriker, handtverk och slöjder, de reseunderstöd och förlagslån, som afse hithörande del af industrien, samt samfärd statistisk årsberättelse om grufve- och bergshandteringen, manufakturer, fabriker, handtverk och slöjder. Den olägenhet, som varit en följd af nämnda ämnens fördelning på två rotlar, att nemligen all upplysning om åtskilliga industriela anläggningar helt och hållet saknats, torde väl ock genom en dylik förening kunna undanröddas.

Enligt denna min åsigt skulle alltså de nuvarande fyra årsberättelserna inskränkas till blott tre, den sistnämnda, eller tredje roteln, omfattande hela extraktiv- och förädlingsindustrien, och af de två öfriga, den ena utrikes sjöfarten och handeln och den andra inrikes sjöfarten och varuomsättningen, så vidt denna kan för embetsverket blifva föremål.

Utom det hufvudsakliga stöd för detta mitt förslag, som jag hemtar af ärendenas beskaffenhet och de olika insigter, som för deras behandling kräfras, synes mig

ett annat äfven ligga i en rättvisare fördelning af göromålen med hänsyn till deras mängd. Att nemligen pålägga en och samma rotel två berättelser af det omfång, som de nuvarande om fabriker och manufakturver och om inrikes sjöfart och handel redan intaga, och som, åtminstone hvad den förstnämnda beträffar, i en framtid väl torde komma att betydligt tillväxa, synes mig innebära för stora anspråk.

Farhågan, hvilken jag för min del dock ej hyser, att den andra roteln genom mitt förslag skulle på den tredjes bekostnad erhålla allt för stor lättnad, synes mig kunna undanrödjas genom den chefen åliggande skyldigheten att öfvervaka arbetets jemna gång, hvaraf följer möjlighet att åt andra roteln öfverlemna dertill egnade mål, som kunna förekomma utom dem, som här ofvan blott i allmänhet kunnat antydvas.

Fruktan att den tredje roteln skulle blifva för tungt belastad synes kunna bemötas dermed, att komiterades förslag redan förutsätter två tekniskt bildade biträden vid denna rotel, och, derest antingen åt dessa framdeles skulle behöfva ifrågasättas ökad arfvode, motsvarande ökade anspråk, eller ytterligare biträde påkallas, vågar jag för min del tro, att dessa uppoffringar skulle i rikt mått återgäldas af den nytta, som vårt lands industri deraf kunde hemta.